

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

1942

40. ARGANG

REDIGERT AV

DR. AGR. AASULV LØDDESØL

A/S LILLEHAMMER TRYKKERI
LILLEHAMMER 1942

SAKFORTEGNELSE

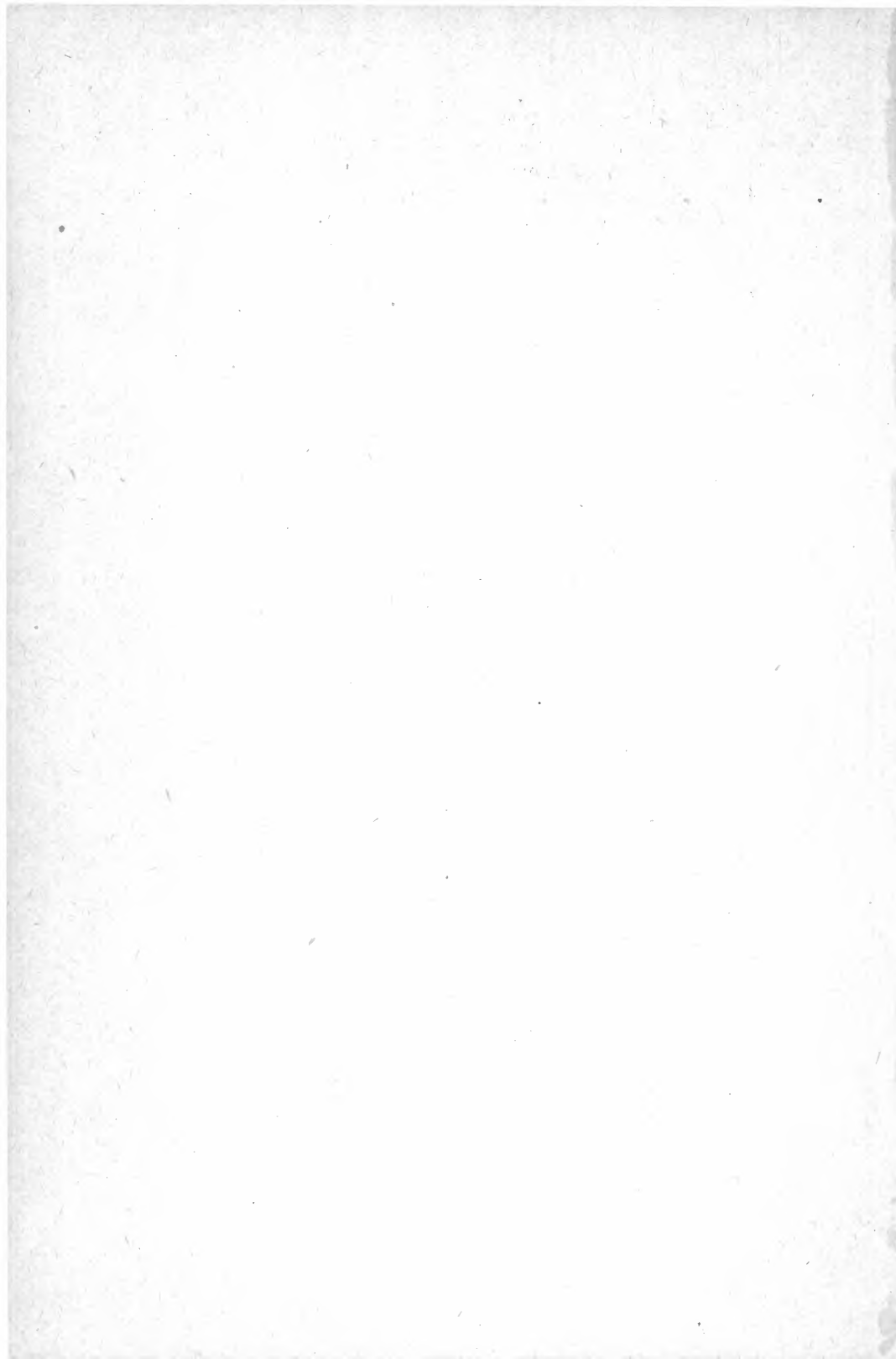
	Side
Bergens Myr dyrkningsforening	94
Brenntorvdriften 1942	27
Brenntorvdriften 1943	132
Brenntorvens utviklingsmuligheter, Svenskene drøfter	26
Brenntorvmyrer i Stadsbygd og Lensvik herreder i Sør-Trøndelag	108
Brenntorvproduksjonen, Arbeidet for økningen av	47
Brenntorvproduksjonen i Danmark og Sverige i 1941	22
Brenntorvproduksjonen i 1942	125
Brenselsforsyningen 1942—43	75
Dyrkingsforsøk på Klonessetra i Vågå herred	120
Dødsfall	1
Finska Mosskulturforeningen	28
Forsøksresultat og Røynsler frå Det norske myrselskaps forsøksstasjon	2
Hagerup, Hans, 50 år den 18. januar 1942	23
Jordvernkomiteens arbeide, Fra	76
Litteratur, Ny	111
Lov om avståing av ved, torv og tømmer	129
Medlemskontingenten for 1942	112
Medlemmer 1942, Nye	130
Myrene i Romedal herred	113
Myrselskapet, Arbeidsordningen i	26
Myrselskapets funksjonærer	112, 124
Myrselskapets medlemmer, Til	76
Myrselskapets tidsskrift	112
Representantmøte og årsmøte i Det norske myrselskap	46
Statsbidrag og forslag til budsjett 1943, Søknad om	95
Torvkonsulent for Nord-Norge, Ny	76
Torvstrødrift, Kort veiledning i	53, 77
Torvstrøproduksjonen i 1941	73
Traverser ved maskintorvanlegg	24
Trøndelag Myrselskap, Årsmelding for 1941	92
Vær og årsvekst ved Det norske myrselskaps forsøksstasjon for året 1941, Kort melding om	42
Årsmelding og regnskap for 1941, Det norske myrselskaps	29
Årsskiftet, Ved	132

FORFATTERFORTEGNELSE

Braadlie, O., Landbrukskjemiker	1, 103
Christiansen, Haakon O., direktør	92

	Side
Hagerup, Hans, forsøksleder	2, 42
Hobæk, Sigurd, landbrukskanadidat	24
Løddesøl, Aasuly, direktør dr.	29, 125, 133
Løvenskiold, Carl, godseier	47
Ording, A., torvingeniør	53, 77
Smith, J. Heggelund, sekretær	73, 113
Sortdal, K. K., landbruksskolebestyrer	120

Artikler som ikke er merket er redaksjonelle.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 1

Februar 1942

40. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

Landbrukskjemiker dr. E. Solberg døde 25. november 1941 vel 70 år gammel.

Dr. Solberg var bestyrer av Statens landbrukskjemiske Kontrollstasjon og Frøkontroll i Trondheim fra denne ble opprettet i 1898 til 1938, altså i 40 år. Han tok doktorgraden i 1898 i Leipzig på en avhandling om betydningen av Wagners metode ved vegetasjonsforsøk og kom til Trøndelag godt rustet til å ta fatt på forsøksarbeid i landbruket. I årene utover utførte dr. Solberg en rekke overgjødslingsforsøk på eng både på fastmarksjord og myrjord, og for myrjordens

vedkommende ble det også anlagt forsøk med forskjellige dyrkingsmåter, gruskjøring etc. Forsøkene var instruktive og ga resultater av stor verdi. Dette forsøksarbeid ble senere overtatt av Statens Forsøksgård og Myrselskapets Forsøksstasjon.

Dr. Solberg var en av stifterne av Trøndelag Myrselskap i 1904 og var medlem av selskapets styre i 18 år, hvorav 12 år som formann. Han var medlem av styret for Det norske Myrselskap i 4 år.

I en årrekke var dr. Solberg formann i Trøndelag Landhusholdningsselskap, og fra 1914 til sin død var han formann i A/S Landbrukstidende. Dessuten deltok dr. Solberg meget i det kommunale liv og var i en årrekke medlem av Strinda formannskap, varaordfører i en periode, forlikskommissær og formann i ligningsnemnda.

Dr. Solberg var formann i den av Landbruksdepartementet nedsatte komite som utarbeidet de nåværende lover og forskrifter vedrørende omsetning av kraftfôr, kunstgjødsel og såvarer.

I 1930 fikk dr. Solberg Landhusholdningsselskapets medalje, og ved sin fratreden som bestyrer av Kontrollstasjonen fikk han Kongens fortjenstmedalje i gull.

Både som Kontrollstasjonens bestyrer og ved sitt mangesidige arbeid for øvrig har dr. Solberg vært en av de som har stått i forgrunnen innen landbruket i Trøndelag, og hans arbeid har i det hele tatt hatt stor betydning for den store jordbruksmessige utvikling og de framskritt som har funnet sted i de siste årtier på landbrukets område. Han var en rolig, kunnskapsrik og vel avbalansert mann, en helt igjennom nobel personlighet hvis minne vil leve lenge blant oss.

O. Braadlie.

FORSØKSRESULTAT OG RØYNSER FRÅ DET NOR- SKE MVRSELSKAPS FORSØKSSTASJON.

Av forsøksleder Hans Hagerup

I. Grøfting.

1. Opne gøfter og kanaler vert på myrjord grave med mindre skråning enn fasmark. Smågrøfter kan takast nestan lodd-rette og kanalane med ein skråning frå 1:0,2 til 1:1.
2. Atlagde grøfter. Desse bør på myrjord vera 1,10 til 1,20 m djupe. Kjem ein ned i undergrunnen med grøftene, vert bruka teglrør, stein eller tre som attleggjingsmateriale, men er myra like djup som grøftene skal vera, bør ein som regel bruka torvgrøfter, som er mykje billigare og varige og gode ifall dei vert rett lagde. Kann ein ikkje bruka torv, bør ein bruke tre i djupe myrar.

Er den øvste torva seig og heng godt saman, vert denne bruka til dekktorv. Torvene vert teki så store som mogleg og så breide som grøfta er (45 cm), og etterat dei er turka nokre dagar så dei heng betre saman, vert de sett ned kant i kant. Er ikkje torva god nok til dekktorv, kan ein bruka bord til dekking over kilstikket. Torvgrøftene bør gravast til fullt djup med ein gong, serleg i våte myrar, så vatnet ikkje får høve til å sige ned og bløyta opp myrmassen for mykje. Arbeider 2 eller 3 mann saman, må dei fylgje like etter kvarandre. Alle atlagde grøfter må munna ut i ein ca. 2 m lang trelyre, og er vatnet jernhaldig, bør nedre enden av lyren munna ut under vatn, det kan i nokon mon hindra utfelling av rust i grøftene.

3. Grøfteavstandet må retta seg etter nedbøren på staden myrslaget og kva plantar ein skal dyrka. Ved grøfting og bruk vil myra søkke saman og svinne inn. Kor stor dette svinn eller samansøkking er, kjem mykje an på kva myrtype det er. Gjennom 25 år har ca. 1 m djup grasmyr på Mæresmyra sokke saman eller svunne inn 15—20 cm når myra den meste tida har lege til eng, og 25—30 cm når myra vart dreve som eng-vekselbruk. Dette svinn og krymping av myra gjer at etter stuttare eller lengere tid må grøftene takast opp og gjerast djupare, skal det ikkje bli for vått.

Grøttestorlek på Mæresmyra har gjennom 25 år vist at på medels gjennomtrengelig grasmyr har 15—20 m avstand mellom grøftene vori nok grøfting både til eng, korn og rotvekster. Ved forsøksstasjonen er nytta 16 m, då det ved sterkare grøfting er lettare å halde ugraset nede, 20 m avstand var vanskelegare i så måte. Sjeldan har grasmyra lidd av turke ved sterk grøfting, sjølv under sterke turkebolkar. Normal årsnedbør (Steinkjer) er 740 mm, i veksttida mai—september 298 mm.

Mosemyr må grøftast varsamare, då den har lettare for å lide av turke, 18 års forsøk på Mæresmyra viste at 0,60 m djupe opne grøfter og 20 m avstand stod betre enn 0,90 og 1,20 m djupe med same avstand. Praktiske omsyn tilsegjer at grøftene også her bør takast til vanleg djup (1,10) og leggjast att, men avstandet kan då t. d. aukast til 25. Grunnvatnet bør ikkje senkast djupare enn 50—60 cm på mosemyr, på grasmyr kan det utan skade senkast 0,90 til 1 m i medel for veksttida.

På overgangsmyr ved Rogalands landbruksskole på Tveit har det vist seg at ein må ned i 8—12 m avstand. Normal årsnedbør er der 1714 mm og i veksttida 552 mm. På grasmyr i Trysil, med årsnedbør av 714 mm, men 403 i veksttida, har 10—15 m vori best.

II. Dyrkingsmåtar.

På grasmyr har forsøka vist at det som regel har vori best å bryta myra ved pløying. Spavending av myra vert for dyrt og må berre brukast der det ikkje går an å pløye ved brytinga. Ved å flåhakka tuvone og brenna dei, kan bryting gjerast med plog på dei fleste grasmyrar. Er myra laus og blaut, har det vore turvande å bruka truger. Som regel har det greidd seg berre å bruka truger på bakføtene til den hesten som går i fora. Faxes truger har vori bra.

Men også billegare framgangsmåtar ved oppdyrkinga har gjevi bra avling. Både horving med såing av engfrø, og også berre gjødsling har gjevi bra resultat, men har stått tilbake for fullkomen dyrking. Likevel kan dei billegare dyrkingsmåtar ha mykje for seg. Framgangsmåten ved oppdyrkinga må avgjerast i kvart einskild høve, og rettar seg mykje etter kva jorda skal nyttast til, anten til

åker, varig beite eller eng. Og dessutan må ein serleg merka seg korleis myra er, om det lett kan horvast ved overflatedyrking og skaffast jord til dekking av såfrøet, eller om den naturlege grasvekst er så god att berre gjødsling kan greie å få god plantesetnad. Som regel må det frøsåing til.

Sandkøyring med horving og såing av engfrø har ikkje gjevi stort mindre avling enn pløying, men kostnaden er like stor eller meir.

Ved overflatakultivering av myr må ein grøfte like sterkt som ved fullkomen dyrking.

På mosemyr er det heldig å sløyfe brytinga. Denne vert lett for laus ved pløying og kjem såleis til å lida meir av turke. Det friske moselaget på desse myrar bør flåhakkast og førast bort, anten ved brenning eller å bruke det til torvstrøy.

Ved dyrking av skogvakse myr kan det verta spørsmål om å sløyfa brytinga. Står skogen nokolunde tett, vil det meste av overflatelaget verta fjerna med stubbane, og då dette på denne slags myr gjerne er laust, kann ein få god overflatemolding berre med horving. Ved å sløyfe brytinga sparer ein noko på dyrkingskostnadene og ein kan nå over større areal med dyrkinga og på den vis vinna noko i avling. Skal myra brukast til beite den fyrste tid, kan stubbane stå. Men det beste er å få stubbarne bort, og gjer ein det ikkje straks, bør ein ta dei seinare, for det er alltid godt å kunna bruka slåmaskina på beitet no og då.

III. Arbeiding av myra.

Pløying av myr bør utførast om somaren eller hausten. Vårpløying på myra der telen sit i let seg ikkje gjera. Og skal ein venta til telen er gått, kann det draga for lenge ut til å få sånaden unna-gjort når det gjeld å få mogen åker. Vårpløgd myr vil og lida meir av turke.

Der det er høve til det må ein alltid horve myra på telen. Best er det å taka til når det er opptint 2 à 3 tumar. Ein sparar arbeid, og myra smuldrar betre ved å verta arbeidd på telen.

Då myrjorda er lett og laus, har det vist seg heldig å pressa ho godt saman med ein tung rull, serleg er dette turvande for mosemyr. Rullen bør helst ha ein vekt av ca. 1000 kg pr. m arbeidsbreidde og kan støypast av betong eller verta gjort av plankar med steinfylling. Til ein slik rull må ein ha traktor til å draga.

Myrjord bør straks leggjast att til eng etter nylandspløying så torva kan få rotne. Ved å pløgja på nytt året etter oppdyrkinga vil ein få mykje arbeid med smuldring av den torva som då er kome opp. Gode reidskaper ved smuldringa er fjerharv, Hankmoharv, rul-leharv og spadknivharv.

Vil ein ikkje leggja att til eng straks, men bruka ho til åkervekster eit par år fyrst, må ein horva myra og ikkje bryta ho på nytt.

IV. Påkøyring av mineraljord

gjer all slags myr betre. Men då god grasmyr som regel gir god avling utan, kan slik myr godt dyrkast utan dette dyre kultiveringsmiddel. Mineraljorda har gitt største verknad dei fyrste åra medan myra var lite molda, men ettersom moldinga skrid fram har verknaden vorte mindre.

På mosemyr og dårleg overgangsmyr er derimot påkøyring av mineraljord turvande. Høveleg mengd er 15 à 20 m³, alt etter kva mineraljord det er og etter myrslaget. På ymse myrtyper kan det og vera tenleg å bruka større mengder. Denne jordkøyringa er ein føresetnad for at belgplantane skal kunne slå til, og den hjelper elles til å gjera myra betre på ymse vis, såleis meir varmeleidande, fastare mot tråkk og køyring, betre struktur og raskare molding. Ein må heller ikkje sjå bort ifrå at god mineraljord tilfører myra næring, såleis kali med leirjord. Sterk jordkøyring medfører sterkare trykk på myra og gjer ho våtare, difor trengs sterkare grøfting med sterk jordkøyring enn utan. Leir gjerne sandblanda, er best til jordbetring, utvaska materiale er mindre godt, då den inneheld lite fiu-partiklar og lite næring. Godt forbetningsmiddel sparer og på kalkinga. Jordbetring saman med kalk har på Mæresmyra (mosemyr) auka høvavlingane 2—300 kg pr. dekar i medel for ei årrekke. Kløver held seg godt 2—3 år, og den frys ikkje opp som på grasmyr.

Når kløveren (raud- og alsikekløver) går ut på mosemyr og grasartane vert att, vil høvavlingane gå sterkt ned. Det kan verta spørsmål om å nya oppatt kløverbestandet utan å gå til pløying. Den påførte mineraljord vil ved brytinga verta vendt ned og verknaden av den verta mindre. Eit slikt arbeid kan vanskeleg gjennomførast utan ved fresing. Ved å påføre halvparten av mineraljorda ved dyrking og andre halvpart første pløying vil ein snarare få betre innblanding i ploglaget. (Like eins med kalken.)

V. Kalking

trengs på dei fleste myrer. Er jorda i stroket kalkfattig eller myra inneheld noko vidare av kalkskyande plantar, som myrull (*Eriophorum vaginatum*), kvit mose, bjørneskjegg (*Schirpus caespitosus*) o. fl., trengs det sikkert kalking. Mosemyr treng alltid kalk. I Trøndelagen, på Oplandet og i Nord-Noreg finnes det fleire grasmyrar som er så kalkrike at kalking ikkje trengs. Kjemisk analyse gjev god rettleiding om kalktrongen på myr. Inneheld myra 3 à 400 kg kalk (CaO) pr. mål til 20 cm djup, er kalking ikkje turvande.

A finna reaksjonen — ph-verdien — i myra vil og gje god rettleiding om kalktrongen. Med eit kalkinnhald som ovanfor nemnt, ligg reaksjonen omkring ph 5. Er kalkinnhaldet mindre enn 200—250 kg pr. dekar til 20 cm djup, vil utslaget for kalk vera sikkert, og her vert ved dyrkinga tilrådd å føra til 250 kg kalk (CaO) pr. dekar.

Dette svarar til ca. 3 hl brent kalk, ca. 6 hl leska kalk, ca. 5 hl avfallskalk eller kalksteinsmjøl og 6—15 hl skjellsand etter som kalkinnhaldet er. Er kalkinnhaldet 250 à 300, er det lite og usikkert utslag for kalk, men ei mindre mengd, t. d. 100 kalk (CaO) kan tilførast, elles vil i slike høve eit lite forsøk gjeva best rettleiding, likeså reaksjonsprøve. Forsøka har vist at det er ikkje stor skilnad mellom dei ymse kalkingsmidlar i verknad, anten denne vert tilført som brent kalk (leska) eller kolsur kalk. Men det er av stor vikt at den vert jamt spreidd.

Myrtyper som ved dyrkinga er påført mineraljord, trengs ikkje kalkast så sterkt, ca. 150 kg kalk (CaO) pr. dekar er nok, elles vil mengda retta seg noko etter som jordbetringsmidlet er. Kalkverknaden held seg gjennom mange år. Kalkinga gjer myra mindre sur og dermed betre veksestad for kulturplantane. Den verkar sterkt nedbrytande på dei organiske emne og frigjer kvæve til nytte for plantane — myra moldnar. Gjennom lengere tids kalkingsforsøk merkar ein at der det er kalka, vert myra mørkare enn der det er ukalka. På kalkfattig myr er kalken og turvande som næring for plantane.

Brent kalk må leskast anten ute på åkeren ved at den vert dekt med fuktig jord (i små dungar) eller best inne i hus. Den må turrleskast slik at den vert som mjøl, og til dette trengs ca. fjerdeparten med vatn. Alle kalkingsmidlar må vera turrast mogleg ved spreiding og arbeidet må gjerast i turrver. Spreidinga må anten gjerast med maskin eller med handsåing for å få jamnast mogleg spreiding. Ein må ikkje lite på at harvereidskapane spreider kalkea dei skal berre blanda den inni åkeren. Store kalkmengder har verka nedsetjande på avlinga dei fyrste år (over 10 hl avfallskalk). U j a m n spreiding gjev u j a m n v e r k n a d.

VI. Gjødsling.

I kjemisk innhald skil myrjorda seg frå fasmarksjorda serleg ved sitt store innhald av kvæve (grasmyr) og sin fattigdom på mineralnæringsemne, fosforsyre og kali (og kalk). Dette ulike innhald gjer at gjødslinga må verta noko ulik. Medan fastmarka som regel må få alle 3 verdiemne, kan ein på godt molda myr sløyfa kvævet eller bruka mindre mengder av det. Men på nydyrka og mindre godt molda myr trengs det kvævegjødsling. Husdyrgjødsel får ein som regel betre nytte på fastmarka, der det store innhald av kvæve og moldemne i denne kjem betre til sin rett. På god myr kan store mengder husdyrgjødsel verka mindre heldig ved å framkalla legde.

Hovudgjødsel på myr må vera fosforsyra og kali, og difor vil det under vanlege høve passa best å bruka mest kunstgjødsel.

I a s k e som innhald serleg kalk, men og kali og fosforsyre har vi ei god myrgjødsel, men denne rekk ikkje langt. Ved å køyra

på leir eller anna næringsrik mineraljord, kan det sparast noko på kaliet.

Ved gjødsling på myr skil ein mellom grunnngjødsling (opplagsgjødsling eller forrådsngjødsling) på nydyrka eller utpint myr og den seinare vedlikehaldsgjødsling.

Ei sterkare gjødsling første året har ved forsøk vist seg å vera lønsam for fosforsyra, men ikkje for kaliet. Myrjorda har eit lite innhald av fosforsyre og kali, men denne fosforsyra er ikkje tilgjengeleg for plantane, medan kaliet er lett tilgjengeleg. Ei sterk gjødsling med fosforsyre trengs for å gje jorda eit lite opplag, for at plantane lett kan finna den næring dei treng, ikkje berre til dei overjordiske delar, men og til laging av eit kraftig rotsystem. Den fosforsyra som ikkje vert nytta av plantane vert godt absorbera (fasthalde) i myrjorda, så den kjem til nytte seinare. Kaliet vert fasthalde mindre godt, og kvævet gjev ingen nemnande etterverknad.

I grunnngjødslinga bør ein og taka med noko husdyrgjødsel, ca. 5 lass pr. mål. Gjødslinga dei seinare år (vedlikehaldsgjødslinga) må for fosforsyre og kali gå ut på å gje litt meir enn det som svarar til vederlag for det som plantane fører bort med avlinga.

For kvævet er det umogeleg å setja faste reglar, då kvævetrongen avheng av moldingsgraden, som kan svinga mykje for dei ymse myrar, difor kann mengda av salpeter svinga frå 0 til 40 kg pr. mål.

Døme på gjødselmengder pr. dekar:

1. Første års gjødsling på nydyrka (eller utpint) myr (til vårsæd til mogning eller grønfôr): 5 lass husdyrgjødsel, 1 lass smittejord (dersom ein brukar erter i grønförblendingen), 50 kg superfosfat (eller 60 kg tomasfosfat eller 40 kg råfosfat + 10 kg superfosfat), 10—15 kg 40 pst. kalisalt, 0—30 kg salpeter etter moldingsgraden av myra.

Dersom ein har mindre råd på kunstgjødsel: 10—15 lass husdyrgjødsel, 30 kg superfosfat (eller 20 kg råfosfat + 10 kg superfosfat).

2. Årleg vedlikehaldsgjødsling.

Denne gjødslinga må retta seg etter korleis drifta er ordna og etter mengda av husdyrgjødsel ein har til rådvelde i omlaupet. Gjødslinga på myr må gå ut på å tilføre minst så mykje mineral-plantenæring som plantane fører bort med avlinga. Hugs på at plantane treng 3—4 gonger så mykje kali som fosforsyre, det er rimeleg at gjødslinga må retta seg etter det. Analyser av timoteihøy t. d. viser eit normalt innhald på 0,35 pst. fosforsyre og 1,20—1,40 pst. kali. Dette svarar til omlag 2,0 kg superfosfat (18 pst.) og 3,0—3,5 kg kalisalt (40 pst.) pr. 100 kg høy.

Døme på årlege gjødselmengder i kg pr. dekar til ymse vekster:

- a. Til eng og grøn fôr: 15—20 kg superfosfat (25—30 kg råfosfat), 20—30 kg kalisalt (40 pst.), 0—30 kg kalksalpeter.
- b. Til korn: 15—20 superfosfat, 15—20 kalisalt, 0—20 kalksalpeter. Kvævegjødslinga til korn må ein vera varsam med, ein må ta omsyn til moldingsgraden av myra av omsyn til legdefåren. Etter sterkt husdyrgjødsel rotvekster må ein og vera varsam med kvæve til kornet. På mindre molda myr og lite bruk av husdyrgjødsel kan det vera på sin plass å gje sterkare kvævegjødsling enn nemnt.
- c. Til neper, kål og fôr margkål:
 1. Full husdyrgjødsling, 20—25 lass (ca. 6 tonn).
 2. Halv husdyrgjødsling + halv kunstgjødsling: 10—15 lass (3—3,5 tonn), 20 superfosfat, 20—30 kalisalt, 0—20 kalksalpeter. Med husdyrgjødsel meiner ein fast og flytande saman godt oppsamla i strøymidler.
- c. Full kunstgjødsling: 30—40 superfosfat, 50—60 kalisalt, 20—40 kalksalpeter.
- d. Til gulrot: Berre kunstgjødsel som neper.
- e. Til potet: 8 lass husdyrgjødsel, 20—25 superfosfat, 25—30 kalisalt, 20 kalksalpeter. På godt molda myr sløyfes kvævegjødsel. Brukar ein berre kunstgjødsel på godt molda myr, kan mengdene vera: 30—40 superfosfat, 40—50 kalisalt, på mindre molda myr dertil 20—40 kalksalpeter.

Desse mengder for den årlege gjødslinga er for myr som er gjødsel med overskot av fosforsyre første året. Er dette ikkje tilfelle, må det brukast noko meir fosforsyre eit par år etter oppdyrkinga, t. d. 30 kg superfosfat eller tilsvarende anna fosfatgjødsel. Det er gått ut ifrå avlingar av høy, lø og tørt grønnfôr på 600 til 800 kg. Dertil håavling etter første slått og nepeavlingar på ca. 6000 kg røter pr. dekar. Tek ein jamleg større avlingar, må det gjødselast noko sterkare.

Det syner seg at det oftast er kaligjødslinga som det skortar på ved myrgjødsling, serleg viser dette seg i enga når den vert noko eldre. Dei sådde grasslag, mest timotei, vil gå ut, og andre mindre yteføre slag kjem istaden. Mangelen av kali viser seg på plantane ved at dei vert bleike og har ikkje den friske grøne farge som skal vera. Trongen til kali i enggjødslinga stig di lenger enga kjem frå husdyrgjødsel rotvekster.

Dei nemnte gjødselmengder gjeld for grasmyr.

På mosemyr vil ein vanleg ikkje få så store avlingar under våre høve som på grasmyr. Husdyrgjødsel kjem elles betre til sin rett på mosemyr enn på grasmyr, då denne treng mykje tilføring av kvæve for å gje gode avlingar.

I fjellbygder og strok der transporten av kunstgjødsel vert dyr må ein bruka husdyrgjødsel til overgjødsling av myreng. Best er

årlig gjødsling, ca. 8 lass (1,5—2 tonn) pr. dekar. På myr der det er kvævetrong, vert dette best nytta ved å bruka årlig gjødsling. Å gjødsla annakvart år i slike høve med dobbel mengd får ein ikkje den nytte av kvævet som ved årlig gjødsling. På godt molda myr kjem kvævet i husdyrgjødsla ikkje til utnytting. Husdyrgjødsla på eng må smuldrast og «horvast» ned til planterøtene med rishorv. Av kunstgjødsla må ein velje dei mest konsentrerte i slike strok.

Dei ymse gjødselslag.

I ovanstående er mest nemnt berre superfosfat, 40 pst. kalisalt og kalksalpeter. Ved bruk av andre gjødselslag må ein taka omsyn til innhaldet av vedkomande verdienne og verknaden til dei ymse vekster. Den vassløyselege fosforsyra i superfosfat, ammoniumfosfat og svovelsyra beinmjøl har synt den raskaste og sikraste verknad til alle vekster og bør fortrinsvis brukast til vekster som skal stå til mogning og potet. Den sitronsyreløyselege fosforsyra i tomasfosfat, nitratfosfat (renaniafosfat og supra) har stått tilbake i verknad for dei vassløyselege første året, men når etterverknaden vert medrekna, står dei omlag på høgde med superfosfat. D a m p a beinmjøl verkar seinare enn superfosfat og må difor brukast til vekster med lang veksttid — (haustkorn eller rotvekster). Det vert ofte ei prisspørsmål kva ein bør velja. Råfosfat er det finmala produkt av råvaren for superfosfatfabrikasjonen. Verknaden har i høve til superfosfat til eng vori ca. 80 pst. av superfosfaten. Dei vert tilbydd under ymse namn. Det må serleg leggjast vekt på at dei er finmale, og at dei har eit høgt sitronsyreløyseleg innhald. Totalinnhaldet er ca. 25 pst. Den verkar seint og må difor ikkje brukast til vekster som står til mogning, då mogninga ved bruk av råfosfat går seinare enn ved bruk av superfosfat. Til eng (og beite) kan råfosfat brukast med $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{2}$ gong så stor mengd mot som vanleg vert bruka av superfosfat når elles prisen tillet det. Råfosfat verkar betre under regnrike enn regnfattige somrar. Fosforsyra vert godt bunne i myrjorda, noko større utvasking risikerer ein ikkje. Råfosfat i blanding med ammonium-kaliumnitrat har ved første års gjødsling synt ein verknad på 80—90 pst. av superfosfaten.

Dei ymse kaligjødselslag og norsk kaligjødsel har synt omlag same verknad. Av omsyn til fraktkostnaden må veljast dei høgprosentiske slag, her hos oss vanleg 40 pst. kaligjødsel. Kalikalk (eller Dalen kali), som er eit sideprodukt frå sementfabrikasjonen (Brevik), står på høgde med dei tyske kaligjødselslag i verknad. Kaliinnhaldet er lågt, og gjødsla får difor sin vesentlege avsetnad i nærleiken av produksjonsstanden. Innheld ca. 30 pst. kalk.

Kaliminerala biotit og flogopit har synt god kaliverknad, men innhaldet er svert lågt, serisit, feltspat og phonolit har synt liten eller ingen kaliverknad.

Av kvævegjødselslaga har kalksalpeter og natronsalpeter vist den raskaste og sikraste verknad til dei ymse vekster. Den har lett for å verta utvaska under regnrrike føresomrar og vert difor å bruka til overgjødsling i veksande grøde eller og samtidig ved kornsåinga der nedbøren er liten.

Kalkammonsalpeter kjem omlag opp imot kalksalpeter i verknad. Den inneheld halvparten av kvævet som nitrat og halvparten som ammonium. Den kan utsåast tidlegare enn salpeter og høver betre i regnrrike strok og til vekster med lang veksttid.

Kalkkvæve Odda har ikkje kome på høgd med dei nemnde slaga i verknad. Best står det på grasmyr, på mosemyr dårleg. Det må omlagast i jorda før det vert nyttande plantenering. Høver best til plantar med lang veksttid og i regnrrike strok. Det bør blandast inn i jorda. Kalkkvævetypen «Trollmjøl» vert bruka til ugrastyring på doggvåte plantar. Det verkar samtidig som kvævegjødsel.

Svovlsur ammoniakk har vori underlegen salpeterkvævet i verknad, men har ved stadig bruk i dei første åra stått over Odda. Jorda vil ved bruk av dette slag verta surare, då den etterlet ein syrerest som tærer på kalken. På kalkrik myr vil svovlsur ammoniakk vera å tilrå.

Fullgjødsel er konsentrerte gjødselslag som det kan vera spørsmål om å bruke ved lang frakting av gjødsel. Samansetnaden høver ikkje for myrjord. Ved bruk av dei må ein gå ut ifrå den kvævemengd ein vil bruka og gje tilskott av einsidige gjødselslag. Serleg trengs tilskot av kali.

Ved bruk av blandingsgjødselslag må ein taka same omsyn.

Rikelig kalk i myra kan framkalle grå flekksjuka på korn (havre). Dette kan bøtast ved tilføring av mangansulfat. Gulsmissjuka (serleg på havre, men og andre plantar) kan føre til at det ikkje vert utvikla korn i toppen, men god halmutvikling. Tilføring av kopparsulfat har då vist god verknad. Dei fysikalske tilhøva i jorda kan og vera ein årsak, det hjelper med sand eller leirkøyring, dessutan tilføring av husdyrgjødsel. Dessutan kan det vera skort på bor, t. d. «vattersott» på kålrot, den vert svart i kjøttet. Dette kan bøtast ved borgjødsling.

Slike tilfelle bør nærare undersøkast.

Utspreiingstider for gjødselslaga.

Fosfat og kaligjødsel må såast ut så snart som mogleg om våren.

For kvævegjødslinga har forsøka vist at verknaden av dei avheng i mange høve om ein treffer den heldigaste utspreiingstid. Nedbøren har her mykje å segja. Under midlare nedbørshøve på føresomaren, har den beste utspreiingstid for salpetergjødselslaga på eng vori, når enga jamt over er grøn og plantene står ferdig til å nytta kvævet, til åker når den broddar (overgjødsling),

til neper ved såinga av nepene eller halvparten ved såinga og halvparten ved uttynning. Kalkammonsalpeter og svovlsur ammoniakkt brukte til eng må spreiaast noko tidlegare enn salpeter, til åker og rotvekster føre såinga. «Odda» kalkkvæve må til eng spreiaast ut samtidig med mineralgjødsla før plantene har teki til å veksa. Til åker har det ikkje vori nemnande skilnad i verknad anten det vert utsådd føre såing av kornet eller brukte som overgjødsla, difor bør det helst såast samtidig med mineralgjødsla, og til neper må det ut minst 8 dagar, helst 14 dagar, føre såing av nepene.

VII. Engdyrking.

1. Attleggjingsmåtar. Forsøka våre har vist at høyavlinga vert størst første året ved å så til utan oversæd, dinest kjem tidleg hausta grønfør som oversæd. Dei seinare åra har avlingskilnaden mellom dei ymse attleggjingsmåtar vori liten, og når ein reknar med attleggjingsåret, har attlegg i moge bygg vori best.
2. Utsædsmengd. Forsøk med ein frøblanding som inneheldt 40 pst. timotei, 19,5 pst. hundegras, 19,5 pst. engsvingel og 21 pst. kløver har gjevi omlag like stor avling etter utsædsmengder som har legi mellom 2,3 og 6,3 kg pr. mål. Det var bruka grønfør som oversæd, og forsøka er gjort på grasmyr i god vekstkraft.
3. Håslått og haustbeiting. I 6-årige forsøk på Mæresmyra har håslått sett ned avlinga i 1. slått med 42 kg pr. mål, men høutbyttet var 175 kg tørr hå pr. mål, håslåtten har gjevi eit overskot på 133 kg. Timotei og andre sådde grasslag har gått fortare ut der håa er slegi, og ikkje sådde grasslag, mest eng-rapp, er komi i staden.

Haustbeiting synest å verka omlag som håslått, både på avling og plantesetnaden.

4. Planteslag:

Timotei har vist seg å vera det grasslag som gjennomgåande har gjevi den største avling av dei prøvde grasslag i stuttvarig eng, 4—6 år. Dette har vori tilfelle både på Mæresmyra og elles på felt i ymse landsdelar. Den har halde seg bra utan større innblanding av andre grasslag når den vert gjødsla godt og ikkje for sterkt beita og ved moderat håslått. Den er hardfør, men tålar ikkje sterk beiting. På hardsette stader har den ymse år vori sterkt skadd om vinteren. På simplare myrslag har andre grasslag til dels komi på høgd med timotei, serleg er dette tilfelle når enga vert eldre. Den gir godt høy med ganske høgt innhald av kvævefrie emne og heller lågt innhald av protein i samanlikning med andre grasslag. Frø av eigen avl eller frå stader med liknande vekstvilkår bør ein halde seg til. Di vanskelegare veksttilhøva er, di meir turvande er det at frøet er av lokal stamme. (Dette gjeld også andre engvekster.)

Engrevhale er hardfør og varig. Høgt over havet og langt mot nord har den på sine plassar stått like bra som timotei, då den treng stuttare veksttid. Går lett i legde, og ved sein slått vert den mykje fengd av rust. Den gir næringsrikt høy, når berre slåtten vert utført tidleg. Går betre på god enn dårleg myr.

Engrapp er hardfør og varig. I høyavling står den langt tilbake for timotei og høver elles ikkje i stuttvarig eng. I eldre eng på god grasmyr vil engrapp gjerne bli den dominerande engplante. Næringsinnhaldet er ganske rikt.

Raudsvingel er hardfør og varig. I høyavling gir den mindre enn engrapp, gode stammer kan koma opp mot denne. Forheld seg elles som engrapp. Vill raudsvingel har lett for å breia seg både på gode og simplare myrtyper i eldre eng og beite.

Engsvingel har gjevi mindre avling enn timotei. Best har avlinga vori fyrste åra. Går lett i legde. Bra beitegras med næringsinnhald som timotei.

Svingelfaks har delvis gjevi like stor høyavl som timotei. Den har underjordiske rotutlauparar som gjer at den vert varig, høver difor ikkje i stuttvarig eng, men på plassar som ikkje skal pløyast opp. I tilfelle den vert bruka i kunsteng, vil den av nemnte grunn opptre som ugras i åker. Gjev eit grovt fôr.

Strandrør forheld seg som svingelfaks, men gjev mindre avling og grovare fôr.

Hundegras gjev liten avling. Det har vist seg lite hardført, tåler lite frost utan å ta skade. Stråstivt og gir næringsrikt fôr. Går bra i mindre hardsette strok, kyststrok. Gjev bra ettervekst, då det er tidleg ferdig til første slått.

Markrapp gjev lita avling og er uvarig. Går lett i legde. Det er ganske næringsrikt.

Raigras, stiv- og sausvingel, høghavre, kamgras har anten vori så lite hardføre eller gjevi så lita avling at dei vil ha liten verdi i kunsteng på myrjord.

Kvein har ikkje gjevi så stor avling som timotei på god myr. på enkelte simplare myrtyper har den stått på høgd med denne. Gjev et fint høy, men graset går lett i legde. Viltveksande slag vil gjerne koma inn i enga både på gras- og mosemyr. Vil gjerne koma inn under liten fosforsyretilgong. Den har eit ganske høgt næringsinnhald, men relativt lite melteleg protein.

Raud- og alsikekløver har begge vist seg å vera usikre på molda grasmyr under skiftande vertilhøve vinter og vår. På mindre molda myr og i innlandsstrok har kløver halde seg betre i enga, men berre stutt tid. Derimot på kalka og jordbeta kvit-mosemyr har dei begge slegi godt til og halde seg godt, dersom veksttilhøva elles ikkje har vori for vanskelege. Raudkløver har gjevi større avling enn alsikekløver i blanding med timotei.

Kvitkløver vil vanskeleg gjera noko av seg i eng på god grasmyr, på mosemyr vil den ofte koma inn ved sjølvsådd i eldre eng og gjera seg sterkt gjeldande. I beite på slik myr er den av stort verd. I beite på grasmyr har den vanskelegare for å koma inn.

5. Engfrøblandingar.

Blandingar av ymse grasslag har vist at nokon slik blanding vanskeleg kan koma på høgd med reinsådd timotei i høyavling i stuttvarig kunsteng. Derimot har blandingar mellom timotei og kløver stått over reinsådd timotei. Største auke i avling har ein slik blanding gjevi på mosemyr (30—40 pst.). Også på grasmyra har vori bra auke, samtidig vert betre kvalitet. På Aust- og Sørlandet har avlingsauken vori opptil 10 pst. I Nord-Noreg har kløver vori meir variabel og gjevi mindre utslag i blandinga til dels ingen.

Frøblandingar og mengd pr. dekar:

God grasmyr:

Der vinteren er ustabil	3 kg	timotei
Under bra overvintringstilhøve	2,5 »	timotei
	0,3 »	raudkløver
	0,3 »	alsikekløver

I alt 3,1 kg

Dette gjeld stuttvarig eng. Skal enga liggja lenger tid og der beiting ålment vert bruka på enga eller hå vert slegi, kan noko av timoteien verta utbytt med engsvingel og engrapp, på Sør- og Vestlandet kan hundegras vera på sin plass der frost ikkje skader.

Sandkøyrt og kalka kvitmosemyr:

	2,5 kg	timotei
	0,4 »	raudkløver
	0,4 »	alsikekløver

I alt 3,3 kg

til 3—4-årig eng.

Skal enga vara lenger, og vert ho beita, vert medteki 0,3 kg engsvingel + 0,3 kg engrapp + 0,1 kg kvitkløver, og timotei kan reduserast med $\frac{1}{2}$ kg pr. dekar.

Er det ikkje dyrka kløver før på myra, bør ein anten tilføra kløverjord (smitte) eller og bruke bakteriekulturar for kløver.

Også for kløver er det av verd å ha lokalstammer som er meir hardføre enn frø avla i sørlegare strok.

6. Kor lenge skal enga vara? Ved årleg overgjødsling og varsam haustbeiting og håslått har det vist seg at timotei har halde seg godt på Mæresmyra i 6 à 7 år. Revehale, raudsvingel og eng-rapp ennå lenger. Men sjølv om dei sådde engplanter held seg for det meste bra, vil avkastnaden i eng som vert noko eldre gå ned. Der timoteien vert trengt unna av andre grasslag som rapp og kvein o. fl., vil høvavlen gå attende med 100 til 200 kg pr. mål. Ved sterk beiting og veik gjødsling vil avkastnaden fort gå ned.
7. Slått. Under gode vekstvilkår på betre myrer kan ein ofte få slå 2 gonger eller 1 slått + beiting. På mosemyr eller simplare myrtyper vil det sjeldan verta større ettervekst etter høvslåtten. Slåttetidsforsøk på grasmyr viser at timotei hausta ved aksskyting har gjevi det kvalitativt beste høy, rikast på mineralelemer og protein. Den største høvavling er nådd ved sein slått, men dårlegaste høy. Den mest høvelege slåttetid for timoteieng syner seg å vera så tidleg at slåtten er unnagjort for det meste når timoteien blømer, etter bløminga går kvaliteten fort ned. Er enga kløverrik, kan slåtten utsetjast noko. Tidleg høvslått medfører hausting av etterslåtten anten til høy eller silofør eller ved beiting. Håslått verkar sterkt på etterfylgjande års avling, slik at den vert mindre enn om etterslåtten ikkje vart teki. Men første slått + håslått vil som regel vera større enn berre eingongs slått. Håslått eller beiting må gjerast så tidleg at graset kan veksa til noko mot vinteren. Sterk gjødsling vil hjelpa på å styrke enga i så måte.
8. Myrjorda høver godt til kulturbeite. Ved grøfting vil vasstilhøva verta jamt regulera. Våre forsøk med ulik sterk grøfting til beite viser, at det må grøftast minst like sterkt som til vanleg åkerland for å gje høgste avkastnad. 10 til 15 m avstand har dei fyrste åra av forsøksstida (4 år) stått betre enn 20 og 30 m.

Oppdyrkingsforsøka viser at den største avkastnad og billegaste fôrverd har ein fått ved fullkomen dyrking, pløying og horving av grasmyr til beite. Også overflatekultivering: horving, rydding og planering med isåing av frø har ikkje stått så mykje tilbake for den fullkomne dyrkinga. Berre gjødsling på den naturlege myrvegetasjon har stått mykje tilbake for dei andre framgangsmåtar. Det vil oftast gå for lang tid for dei meir yteføre beiteplantar kjem inn i beitet, berre på myrer med rikeleg grasvekst vil framgangsmåten vera å tilrå.

Planering og rydding må gjerast så fullkomen i tilfelle billegare framgangsmåtar vert nytta, så at det vert høve til å køyre slåmaskina.

Di veikare det er grøfta, di mindre vert skilnaden mellom full dyrking og overflatearbeidd beite.

VIII. Grønfordyrking.

1. Grønfordrø blandingar. Av dei prøvde grønfordrøvekster (havre, bygg, grøerter, vikker og blå lupin) har havre gjevi største avling i reinsådd, dinest bygg (trønder). Men ei blanding mellom havre og grøerter har gjevi ennå større avling og betre kvalitet, då ertene inneheld 18—20 pst. protein, medan havren berre har 6,8 pst. Til dette kjem at havre som har vakse saman med erter vert proteinrikare. (I medeltal for 4 år inneheldt havre sådd reint 6,3 pst. protein, og havre vakse saman med erter 7,95 pst.) Det beste samhøve mellom havre og erter har i våre forsøk vori $\frac{3}{4}$ havre og $\frac{1}{4}$ grøerter.

Vert erter bruka på nydyrka myr eller på myr der det ikkje før er dyrka erter, må jorda smittast, d. v. s. å tilføra dei bakteriar som lever i samliv med ertene. Desse knollbakteriar kjem nok lell utover somaren, men det går seint og gjer ikkje stort av seg. Smittinga vert utført ved å så ut 1 lass jord pr. mål fra jord som i dei siste åra har bori erter. Smittejorda vert saman med gjødsel horva ned.

2. Såt tid og haustetid.

Vi har samanlikna 3 såtider, nemleg omkr. 1.—15. og 30. mai og 3 haustetider for kvar av såtidentene, nemleg: første hausting når havren har teki til å bløma, andre hausting 15 dagar etter at havren tok til å bløma og tredje hausting når havren var mogen. Utfallet av dette vart at avlinga i medeltal vart best ved den midlare såt tid og vart størst ved å utsetja haustinga. Etter dei kjemiske analyser har kvaliteten for havre og erter i blanding vori best etter andre haustetida, men første haustetid kjem like etter.

Det beste resultat ved desse grønfordrøforsøk er nådd med den andre såtida (midten av mai) og ved å hausta det ca. 15 dagar etter havren har blømt. Då har ein nådd å få produsera den største mengd av stivels- og mjølkeproduksjonsverd pr. mål.

IX. Korndyrking.*)

Korndyrking på myr krev tidlege og serleg stråstive, men ikkje for halmrike sortar. Myrjord er einsidig, lite drivande og oftast frostnem. Rikeleg kvævetilgong aukar legdefåren, stråveike slag må ikkje dyrkast, halmrike sortar er også mykje utsett for legde i vanskelege år, sjølv om dei er ganske stråstive. Ved tidleg sånad (sjølv om telen sitt i) og høveleg gjødsling har korn gått etter måten bra på Mæresmyra. Bygg er sikrast på dei meir kalkrike grasmyrar, då det er tidlegast. Havre høver betre på mindre gode myrer.

Såt tid.

*) Ass. A. Hovd har skrevi om dei ymse havre- og byggsortar. Dei sortar merka med * er serleg tilrådd til dyrkinga.

Forsøka våre har vist at alle vårkornslag tåler tidleg sånad og vert ikkje skadd sterkt av vårfrosten, når denne ikkje er alt for hard. Den kritiske tid for kornslaga er som regel mellom bløming og mogning. Tidleg sånad er på frostlendte stader eit absolutt vilkår for at korn dyrkinga kan verta nokolunde sikker.

I 13-årige forsøk på Mæresmyra med 3 såtider (omkr. 1.—10. og 20. mai) har havre (Trønder) gjevi 227, 216 og 176 kg korn i same fylgd for 1., 2. og 3. såtid. I seine år har skilnaden mellom fyrste og andre såtida vori opptil 59 kg og mellom første og tredje såtid opptil 101 kg pr. mål. Til dette kjem at 1. såtid ofte er skori før den verste nattefrost er komi, medan 2. og serleg 3. såtid er vorti meir eller mindre øydelaagd av frosten, og berginga er som regel sikrare di tidlegare kornet vert hausta. Halmmengda har auka ved utsetting av såtida.

For bygg har kornavlingane i medtalt vori omlag like for dei 3 såtider (194, 198 og 193 kg korn i same fylgd for 1., 2. og 3. såtid). Halmmengda har auka ved sein sånad. Det har for storleiken av avlinga ikkje vori så turvande å så bygget så tidleg som havren, men forsøka har vist at bygg tåler tidleg såing, kornkvaliteten har vorti betre, og kornet vert tidlegare ferdig til skurd.

Havresortar:

Perle har hittil vori ein bra sort på myrjord. Han er tidleg, ganske foldrik og medels stråstiv, men har noko stor halmmengd og difor legde i vanskelege år og har då vori i seinaste laget her.

*Nidar II er 5—6 dagar tidlegare og etter forsøka her både foldrikare og meir stråstiv enn Perle og berre litt mindre halm. Nidar II er ein god sort for myrjord og på frostneme stader med stutt veksttid her nordafjells og i fjellbygder.

*Ymer er jamntidleg med Perle, meir stråstiv og foldrik og har mindre halm. Høver der veksttida er litt lenger og sikrare for nattefrost enn her på Mæresmyra.

*Kytø (finsk foredling) er 3—4 dagar seinare enn Perle, er sers foldrik og har lite halm (minst av alle sortar). Kytø er for sein her, men ein sers god sort for myrjord der veksttida er lengre og nattefrosten mindre nærgående.

Hird er jamntidleg med Kytø, men knapt så stråstiv. Det er ein fin havre, men lite prøvd her ennå.

(Nidar II, Ymer og Hird er foredlingar frå Voll forsøksgard, Perle frå Møystad forsøksgard, Hedmark.)

Byggsortar:

Maskin er velkjend, medels tidleg, bra stråstiv og foldrik sort, er noko utsett for legde i vanskelege år. Maskinbygg bør nå helst skiftast ut med meir høvelege sortar på myrjord.

Asplund er i seinaste laget her, men er sers foldrik og har stiv, men sprø halm og går stygt i legde når påkjenninga vert stor. Høver dårleg som dekkvekst på myrjord.

*Jotun er tidlegare, foldrikare og vel så stråstiv som Maskin og er ein sikrare og høvelegare sort på myrjord under vanskelege dyrkingsvilkår og stutt veksttid.

*Sølen er tidlegaste byggslaget i forsøka her, står jamnt med Maskin i kornavling og har mindre og stivare halm. Sølen er ein høveleg sort også for myrjord mot grensa for korndyrking i det heile.

Polar er ikkje tidlegare og knapt så foldrik som Sølen. I kvalitet står desse tidlege byggslag nokså mykje attende for Maskin og Asplund og foredlingar av desse.

Kjevik stjerne er også tidlegare enn Maskin og absolutt meir foldrik og stråstiv, ein av dei beste sortar i forsøka her og fortener sikkert å prøvast nærmare.

*Herse er litt seinare enn Maskin, men er sers foldrik og stråstiv, står jamt med Asplund i kornavling og har minste legdetal av alle sortar. Herse vil sikkert vera sers god for byggavlen i Trøndelag, der legdeåker er ein av dei største vanskane.

(Maskin er ei foredling frå Møystad forsøksgard, Jotun, Sølen frå Statens forsøksgard for fjellbygdene, Kjevik stjerne frå Kjevik forsøksgard, Kr.sand, Herse frå Voll forsøksgard og Polar frå Holt forsøksgard, Tromsø.)

Alle byggslag syner seg å vera noko utsette for mjølauke (*Claviceps purpurea*) ved dyrking på myrjord (grasmyr). Minst utsett for dette er Asplundbygget og typer av det. Likeså er dei utsett for stripesjuke (*Pleospora graminea*). Tørrbeising med ceresan er verknadsfullt og bør utførast.

Andre kornslag:

Vårkveite høver ikkje på myrjord (grasmyr). Berre i tørre og varme år går det bra. På dei beste myrar, grunne kalkhaldige, jordkøyre kan det gå bra. Tidlege sortar må brukast (Garnet).

Vår rug (ein sort frå Frosta) har i gode år gitt bra avlingar, men har vori for sein til vanleg.

Haustrug har ikkje gjevi store avlingar. Overvintringa har ikkje alltid vori god. Det må syrgjast for vassforer så vatnet kan renna vekk om våren, elles vil rugen lett gå ut. På grasmyr har den til dels vori utsett for legde så tidleg at frøinga har vorti mangelfull. På mindre molda myrar kan det gå bra. Sortane er oftast for seine. Trønder er sikrast.

På grunn av myrjorda sine fysiske eigenskaper, og at den ligg låglendt til, er ho mykje utsett for frost og er såleis ikkje noka god kornjord eller jord som høver for frostneme vekster. Frosten gjer seg sterkast gjeldande i innlandet, — mindre i kyststroka i vekst-

tida. — Ved drifta av myrjorda må ein hugse ymse rådgerder som på indirekte og direkte måte kan motverka frostfåren.

Her skal nemnast ein del punkter:

1. God og som regel allsidig gjødsling til dei ymse vekster.
 2. Tidleg sånad for kornslaga, då vårfrosten ikkje er så fårleg. Tjukk, men ikkje tidleg sånad for neper. Potetene må heller ikkje setjast tidleg.
 3. Val av tidlege kornslag og tidlege potetslag med mest mogleg gras.
 4. Sandkøyring og tung rulling gjer myrjorda meir varmeleidande.
 5. Høgt grunnvasstand vil motverka frostfåren, har ein høve til oppdemming av vatnet i grøftene om hausten, kan det hjelpa mot frost.
 6. Frosten kjem av den kalde lufta som samlar seg i låglendet, ved å skaffa den avlaup vil lendet verta mindre frostnemt.
 7. Ved å få til eit røykdekke over myrfeltet har det lukkast å hindra ein temperaturnedgang på 1,5 à 2 gr. C. på Mæresmyra. Det er prøvd røykmiler og raudt fosfor. Røykmilene har vori av dei forsøksleiar Foss har bruka. (40 kg tørr granved dekt med likeså mykje våt kvitmose og dessutan rå torv over), men det må vera minst 1 for kvart 100 mål. Raudt fosfor har falli lettare å bruka, og ved å brenna det på steinheller som ein kan flytta har ein høve til å kunna regulera kvar røyken går. Det kan ein mindre gjera med milene. Raudt fosfor vert mykje dyrare enn miler, og det trengst 1 kg fosfor på 30—50 mål. Frost under bløming av kornet skader mest (juli mnd.). Då frosten på den tid varer stutt tid kan ein ved røykdekke hindre skade. Utover hausten vert frosten hardare og varer lenger om nettene, og det vert difor vanskelegare å hindre frostskade i seine og kalde år. Røykinga må vara lenger tid og vert dermed dyrare.
- Ein må leggja sterkast vekt på dei indirekte måtar.

X. Rotvokstrar.

1. Neper og kålrot tåler lite frost straks etter oppspiringa. Difor må såinga utsetjast til den verste nattefrost er over. Sånad i kald jord vil lett avla mykje stokklauparar. Det må tilrådest å så tjukt på frostlende myrer, då det har vist seg at det vert att fleire leveføre planter etter ei frostnatt.

Dei nepeslag som har vist seg best på fastmark slær som regel også godt til på myrjord. I forsøka våre har Fynsk bortfelder, Kvit mainepe og Østersundom gjevi størst avling av dei meir haldbare slag, vel 10 pst. meir turremne enn Dales hybrid. Høveleg såtid har ved forsøksstasjonen vori 20.—30. mai.

Av kålrøtene har Trondheims kålrot og Bangholm gjevi største avling. Kålrot må helst ikkje dyrkast på myrjord

(grasmyr), då kálflugelarva (*Cortophila brassicae*) utover hausten øydelegg rota slik at ho rotnar.

Vatning med $\frac{1}{10}$ pst. sublimatoppl. har vist bra verknad mot kálfluga. Andre midler er betre å handsame, f. eks. Kerol, frukt-trekarbolineum (Nodest) i 0,3 pst. oppl. Vatning eit par gonger etter utplantning eller etter uttynning.

Forbeter krev meir varme enn neper og har ikkje kunna konkurrera med desse sjølv i varme år ved samtidig sánad. Dei må tiltrekkast i benk og plantast ut skal ein få tilfredsstillande avling.

2. Poteter (på grasmyr). Dei gjev stor avling på myrer som ikkje er for mykje utsett for frost. Til matpotet vert han ikkje så god som på fastmark. Til settepoteter er han fin. På frostlendte myrer er han vår usikraste vekst, då han ikkje tåler frost i noko vekststadium. Dersom ein har anna skikka potetjord, må han ikkje takast med i sædskiftet på myrjord i nokon stor mon, men litt til avl av settepoteter. Dei som har noko større rismengd eller riset er opprettstående synest å tåla, iallfall litt frost, betre enn dei med lite ris. Myrjordpotet vert som regel mindre tørrstoffhaldig enn fastmarkspotet. Dei tidlege slag har vist seg å gje størst avling på denne jord.

Tidlege sortar, som Dukker, Sharpes express, Edzel Blue, Louis Botha, Early Puritan, har gjevi gode avlinger, men har meir eller mindre vori utsett for tørråte. Louis Botha har vori bra motstandssterk. Graham har gjevi gode avlinger, men har vori sterkt utsett for tørråte. Seinare slag som Alpha, Parnassia, Kerrs Pink har gjevi mindre avlinger sjølv om dei ikkje har vori utsett for tørråte i nemnande grad. Parnassia har hatt største tørrstoffprosent.

XI. Grønsaker.

Hovudkål har gjevi bra avling på Mæresmyra, men i seine år har det knepi med å få den fast nok. Om våren toler dei unge kálplanter lite frost, difor må ikkje kálen plantast ut før dei verste frostnettene er over, her hos oss først i juni månad. Den er på myrjord mykje utsett for åtak av larva til kálfluga (likesom kálrot) og larvene av myhanken, som ofte gneg av plantene i jordskorpa like etter utplantning. Ein nyttar dei same rådgjerder mot kálflugelarva som nemnt under kálrot, og elles må ein leggja vekt på å få kraftige planter (prikling) før ein plantar ut, dessutan må ein plante grunt, då vil plantene betre motstå gnag av insektlarver. Desse rådgjerder gjeld også andre kálvekster.

Tidlege sorter er dei sikraste. Av hovudkål. Trønder, Ditmarsker og typer av den — Heinemanns junikjempe — og Stavanger torg som er mest årsikre. Spisskål vert tidlegare ferdig, men gjev mindre avling. Trønder og Stavanger torg kan lagrast ei tid, men ikkje Ditmarsker.

Avlinger av ymse vekster på grasmyr

	Avling pr. dekar i kg			For- verd pr. 100 kg	Forverd pr. dekar	År i alt
	Medel- avling	Stør- ste	Min- ste			
Timotei: 1. slått	656	907	341	45	295	23
Hå	120			50	60	12
					— 355	
Bygg: Asplund: Korn	285	390	121	100	285	26
Halm	448	697	228	27	121	
					— 406	
Maskin: Korn	249	374	115	100	249	23
Halm	420	698	214	27	113	
					— 362	
Havre: Perle: Korn	290	397	170	84	244	
Halm	500	728	274	30	150	26
					— 394	
Neper: Fynsk bortfelder: Røter	7,146	11,181	3,270	8	572	
Blad	2,620	4,167	667	7	183	30
					— 755	
Kålrot: Trondheims: Røter . .	3,967	6,110	2,334	10	396	16
Blad	1,251	2,315	504	7	88	
					— 484	
Poteter: Louis Botha: Knollar	2,898	3,904	1,216	20	579	12
Grønfor (3/4 havre, 1/4 gråerter) .	697	1,150	389	50	349	20
Gulrot: Nantes: Røter	4,428	8,530	1,300	11	487	
Blad	1,590	2,100	350	10	159	27
					— 646	
Hovudkål: Trønder	2,800	4,419	800			16
Ditmarsker	4,400	6,480	1,764			18
	Forverd pr. dekar:					
Beite (full dyrking)	348	448	243		348	8

Seinare sorter, som Moens kvitkål og Blåtopp, må ha lenger og varmare somrar på myrjord. Ved tiltrekking i jordpotter, så dei får ei kraftig utvikling før utplanting, kan dei gje betre avlinger. Til lagring for vinteren er dei seine sorter betre, dersom dei vert fullt utvikla. Blomkål går bra på grasmyr, dersom insektåtaka ikkje øydelegg den. Sortar som stor dansk og Schnekupe har gjevi fin kål, Helios også bra, Pioner original har vori mykje utsett for sopp-sjukdom.

Gulrot går sers godt på myrjord (grasmyr) og gjev røter av

god kvalitet. Av omsyn til ugraskampen bør den helst dyrkast på ompløgd voll og nytte berre kunstgjødsel. Beste sorten er Nantes, gode sorter er Feonia, Stutte driv, Amsterdammer. Til lagring er London torg og Guerande best, dei gjev ikkje så stor avling og har heller ikkje så god kvalitet.

Förgulrøttene Champion og White Belgian har under våre tilhøve ikkje kunna konkurrera med matgulrøtene i avling.

Raubeter har gjevi bra avling, men må ikkje såast for tidleg, då den lett vil gå i stakk. Av sortar er Improved Detroit god, bra er flatrunde egyptiske og karmoisinraud kule.

Pastinakk har gjevi mindre avling enn gulrot, men den har vori tilfredsstillande. Sorten Suttons student har stått best.

Purre, reddiker og salat går også bra, reddiker vert sers gode. Løk vil gjerne veksa opp mykje i gras, sjalotløk har gått best.

XII. Avkastnaden av dei ymse planteslag på myrjord (grasmyr).

Samanlikning mellom det ymse jordbruksvekster sin avkastnad innbyrdes kjem best fram i sædskiftet. I nedenstående tabell er teki medelavlingane og største og minste avling av nokre av dei beste sorter frå sortforsøka og andre forsøk med dei ymse vekster på Mæresmyra.

Myrjorda er best skikka til förproduksjon, men under dei tilhøva vi arbeider under på Mæresmyra har også korndyrkinga gjevi ganske gode avlingar. Ved å bruka tidlege slag, tidleg sånad og stråstive slag og ei lagleg gjødsling kan korndyrking drivast på myrjord med godt utbytte, sjølv om myra er nokså mykje utsett for frost.

Til grønnsaker har og myrjorda vist seg å gå bra. Serleg har gulrota slegi godt til. Gulrotfluga har ikkje gjort noko skade.

Til kulturbeite er myrjorda godt skikka. Råmetilhøve er gode, så graset kjem fort att eter beitinga.

Korleis myra skal drivast kjem seg mykje på korleis tilhøva er på staden. Under gode veksttilhøve der korn kan dyrkast kan ei vekstfylgje som denne nyttast:

1ste år vårsæd. 2net rotvekster. 3dje bygg med attlegg til eng. Eng i 4—6 år.

Kor lenge enga skal vara kan verta noko ymis, alt etter beiting og gjødsling. Når timoteien kjem bort, vil avkastnaden av enga til høy fort gå ned. Då korn og rotvokstrar gjev gode avlinger, er det ingen grunn til å late enga liggja for lenge.

På dei stader der korn ikkje kan tilrådest til dyrking på myra kan eit slikt sædskifte tilrådest:

1ste år neper på ompløgd voll.

2net år grønför (havre og grærter) med attlegg til eng.

Eng 5—7 år.

På meir avsidesliggjande myrer eller det av andre grunnar er best å driva einssidig med eng kan enga liggja så lenge ho gjev tilfredsstillande avling og så nya ho oppatt med å ta korn eller grønfrø med isåing av engfrø. Eller myra kan leggjast ut til varig beite.

M o s e m y r bør helst leggjast til varig beite dersom ikkje driftstilhøva gjer at den må brukast på anna vis.

BRENNTORVPRODUKSJONEN I DANMARK OG SVERIGE I 1941.

I Danmark utgjorde fjorårets brenntorvproduksjon i alt 4,674,292 tonn ifølge en nettopp offentliggjort statistikk i Det danske Hede-selskabs tidsskrift (nr. 1, 1942). I alt 8000 torvprodusenter har fremstilt brenntorv for salg, og herav har vel 80 % avgitt produksjonsoppgave. For de øvrige vedkommende er produksjonen beregnet på grunnlag av gjennomsnittsproduksjonen for de produsenter som har avgitt oppgaver. Torvproduksjonen til eget forbruk, som er anslått skjønnsmessig, er også innbefattet i ovenstående oppgave. Det opplyses at den overveiende del av torven er maskintorv. Produksjonen av torvbriketter kom i 1941 opp i ca. 25,000 tonn mot 31,300 tonn i 1940. Videre er det produsert ca. 87,000 tonn torv egnet til generatorbrensel ved i alt 110 autoriserte torvfabrikker.

Det forannevnte resultat av fjorårets torvproduksjon er det beste som noensinne er oppnådd i Danmark.

I Sverige oppgis brenntorvproduksjonen i 1941 til ca. 400,000 tonn (Tidsskriftet «Skogen», nr. 2, 1942). Det er ikke opplyst hvordan dette kvantum fordeler seg på henholdsvis torvbriketter, maskintorv og stikkertorv, men det er sannsynlig at maskintorven dominerer også her.

I Sverige har Staten gått sterkt inn for torvdriften, bl. a. ved å bevilge midler til et større selskap — A.B. Svensk torvförädling — som har gått i gang med torvproduksjon på et stort antall myrer. Neste sesong planlegger selskapet å sysselsette omkring 2200 arbeidere og flere hundre funksjonærer.

Brenntorvproduksjonen i Norge utgjorde i fjor 1,950,535 m³ tørr torv, herav var 126,990 m³ maskintorv og resten stikkertorv (jfr. Medd. fra D. N. M. nr. 6, 1941). Omregnes dette kvantum til tonn torv etter 3 m³ maskintorv og 4 m³ stikkertorv til 1 tonn, kommer vi til en produksjon av ca. 500,000 tonn i alt i 1941 i vårt land.

FORSØKSLEDER HANS HAGERUP 50 ÅR DEN 18. JANUAR 1942.

Forsøksleder og myrkonsulent i Det norske myrselskap, Hans Hagerup, fylte 50 år den 18. januar.

Forsøksleder Hagerup tiltrådte stillingen som forsøksleder og myrkonsulent ved myrselskapets forsøksstasjon på Mæresmyra 1. juni 1921. Allerede i 1918 ble han knyttet til myrforsøkene som forsøksassistent.

Med andre ord har forsøksleder Hagerup snart 25 år bak seg som myrforsøksmann og i mer enn 20 år har han samtidig virket som konsulent i myr dyrking. Det er følgelig få menn her i landet som har så grundige kunnskaper og rik erfaring som herr Hagerup når det gjelder myrkultur.

For leserne av myrselskapets publikasjoner er forsøksleder Hagerup vel kjent. I en lang rekke forsøksmeldinger og oversiktsartikler har han lagt fram resultatene fra myrforsøkene, resultater av stor praktisk betydning. Av myrforsøkene er de kanskje grøftings-, gjødslings- og sortsforsøkene som er best kjent, men også eng- og beiteforsøkene m. fl. har betydelig interesse. Det kan i denne forbindelse nevnes at forsøksleder Hagerup har meget god orden i sine forsøk, og at han er en økonomisk og flink administrator. Det er en fornøyelse å besøke forsøksstasjonen på Mæresmyra og bli vist omkring under herr Hagerups kyndige ledelse.

Forsøksleder Hagerup er fra Frosta, har eksamen fra Mære landbruksskole i 1912 og fra Norges landbrukshøgskole i 1914. Før han ble ansatt i myrselskapet virket han et par år som folkehøgskolelærer, videre var han et års tid assistent i geologi og jordbunnslære ved Landbrukshøgskolen og deretter sekretær i Centralstyret for næringsnevndene i N.-Trøndelag.

I 1938 foretok Hagerup en studiereise i Sverige og Finland hvor han særlig studerte myrkultur.

Forsøksleder Hagerup er en stillfarende og beskjeden mann i all sin ferd, og som kollega og kamerat er han rettlinjet og grei. Myrselskapet vil nytte det høvet som en 50-års milepel gir til å takke ham for godt og samvittighetsfullt arbeid i selskapets tjeneste i alle år, og ønske lykke til arbeidet framover.

TRAVERSER VED MASKINTORVANLEGG.

Av landbrukskandidat Sigurd Hobæk.

Det er mange prinsipper for transport av råtorva ut på tørkefeltet, eksempelvis rundspor, linbaner og parallellspor.

Hvilke av disse en vil bruke avhenger ofte av myras form og størrelse og torvverkets (møllas) konstruksjon.

Ved maskintorvframstilling er vel parallellspor det mest brukte i forbindelse med traverser, både ute på tørkefeltet og ved mølla. Ved hjelp av klatreskinner og «overføringsvugge» kjøres tomtralla over fra tur- til retursporet. Det er særlig den travers som er ute på tørkefeltet som er av størst betydning, og det er denne som skal behandles i denne artikkel. De traverser som er å få kjøpt er som regel for smale, eller en kan også si for korte. Som regel er de ikke over 6 m, og det er altfor lite. Når traversen er så kort, går det altfor mye tid til spille ved skinnegangsflytting. Det blir mye stopp på mølla, og har en dertil ikke faste lasker på skinnegangen, går det enda mer tid til spille. Har en bare 6 m bred travers, som fig. 1 viser, så får en jo bare lagt ut torv 6—7 m rett ut for tursporet, og når så dette felt er lagt ut (fylt med torv) må en flytte begge skinnegangene.

For å spare tid ved skinnegangsflyttingen ble de tved **Tresamyrnes Brenntorvfabrik**, Stor-Elvdal, hvor undertegnede var bestyrer, siste år prøvd en travers som var 12 m bred (lang), se fig. 2. Materialet var 1½" vinkelstål klinket til 1½" tverrliggere med ca. ½ m mellomrom. Dette ble en riktig solid travers som tålte påkjenningen, selv om myras overflate var noe ujevn. Ingeniør **Ording** i myrselskapet meddeler meg at han også har brukt et lignende arrangement så tidlig som i 1910. Det vi håpet på, nemlig å få redusert tidsspillet ved skinnegangsflyttingen, slo til. Og så kort som torvsesongen er, gjelder det å få ut mest mulig torv på kortest mulig tid.

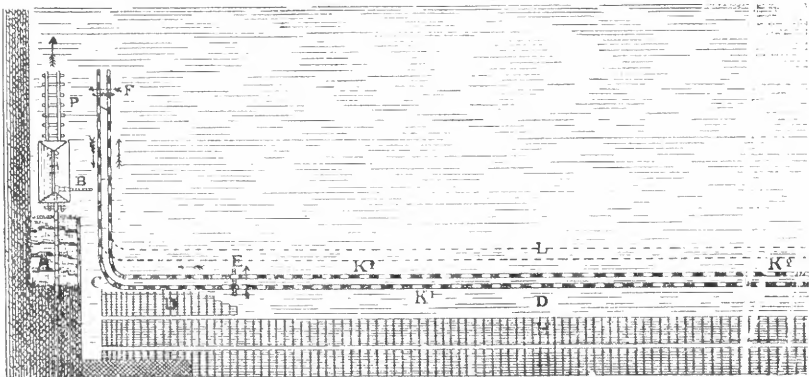

Fig. 1.

Utlegget av torva begynner lengst ute på tørkefeltet og går mot torvgropa (mølla). En legger nå ut på hver side av tursporet. Det skulle bli 12 m bredt utleggfelt. Med andre ord dobbelt så meget som i første tilfelle med 6 m bred travers. Når et felt på 1 eller 2 skinnelengder av tursporet er lagt ut, tar 2 utleggere skinnelengden og bærer den ut på feltet 12 m fra retursporet og legger den ferdig til neste gang. Så tar 2 utleggere og 1 traller traversen og flytter den tilsvarende fram, 1 eller 2 skinnelengder. Har en løse lasker, lønner det seg å ta 2 skinnelengder ad gangen, men da må det flere folk til å bære skinnegangene. Dette gjentar seg til hele feltet er lagt ut. I neste omgang blir det spor som før var returspor, nå turspor. Borte ved mølla lønner det seg å ha noen løse skinnelengder til å skjote inn i tilfelle det ikke skulle klaffe når skinnegangen blir flyttet.

Når skinnegangsflyttingen tar så liten tid på denne måten, er det alene traversens bredde som er årsaken. En flytter jo bare den ene skinnegangen ad gangen. Som før nevnt blir det bare det halve arbeid. Likeledes har jeg nevnt at bestemte personer av arbeidsstokken har som oppgave å flytte skinnegangen og traversen. Det hele går da inn i det øvrige arbeid, det blir lite eller ingen stopp, og mer torv kommer ut på feltet.

I denne forbindelse må jeg også nevne litt om faste lasker på skinnegangen. Løse lasker bør en se å komme bort fra. Faste lasker derimot reduserer tidsspillet ved skinnegangsflyttingen. De faste lasker kan ha noe forskjellig utformning. En måte går ut på å klinke dem fast til den ene ende av skinnegangene, og så la dem sprike ut. Det blir det lett å få skjøtt skinnegangen sammen. En ulempe er kanskje at skinnegangen ikke blir så stø. For å råde bot på dette kunne en selvsagt la laskene få en annen utforming.

Torvsesongen er kort, og det gjelder at tiden blir nyttet fullt ut. Vi mangler produksjonstekniske og økonomiske undersøkelser hvor en på grunnlag av tidsstudier kan komme fram til rasjonelle løsninger av de problemer som melder seg ved brenntorvframstillingen.

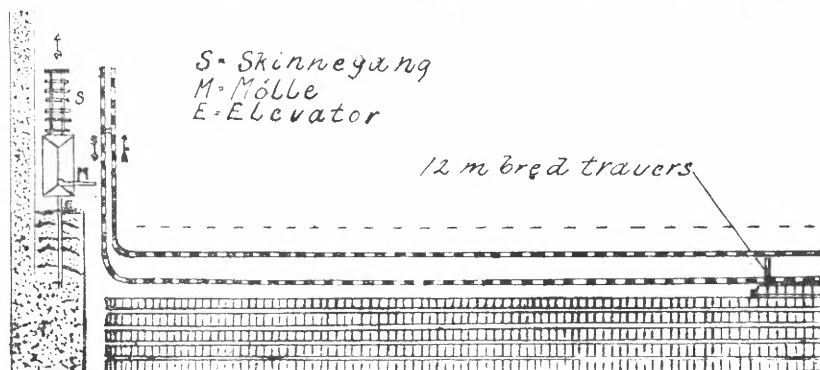

Fig. 2.

ARBEIDSORDNINGEN I MYRSELSKAPET.

I Det norske myrselskaps budsjettforslag for 1941, vedtatt på styremøte den 22. oktober 1940, ble det foreslått å ansette en ny sekretær i myrselskapet for at dr. Løddesøl kunne bli fritatt for en del sekretærarbeide og i større grad enn tidligere få tid til å vie seg for konsulentarbeide. I nytt styremøte den 3. mars 1941 ble landbrukskandidat J. Heggelund Smith ansatt som sekretær, en ansettelse som ble godkjent i representantmøte den 5. mars 1941.

Sekretær Smith tiltrådte i myrselskapet den 20. mai i fjor. På grunn av det forserte arbeidspress fungerte både Løddesøl og Smith som konsulenter i fjor sommer, mens kontorét ble varetatt av landbrukslærer Christensen, som imidlertid ble ansatt som kontorsjef.

Den vedtatte ordning er gjort gjeldende fra 1. januar i år slik at landbrukskandidat J. Heggelund Smith fungerer som sekretær og dr. Løddesøl som konsulent. Sistnevnte fortsetter som leder av selskapets arbeide.

SVENSKENE DRØFTER BRENNTORVENS UTVIKLINGSMULIGHETER.

I ngeniørvetenskapsakademien, Svenska Teknologföreningen og Statens Bränslekommission arrangerte den 10. og 11. oktober i fjor et større torvmøte i hotell Gillet, Stockholm. I alt ca. 250 representanter fra forskjellige deler av Sverige deltok i møtet, særlig var industrien godt representert. Det norske myrselskap var også innbudt og var representert ved dr. Løddesøl.

For møtet var satt opp et meget omfattende program. Innledningsforedraget ble holdt av professor E d y V e l a n d e r, som særlig behandlet de betydelige interesser som knytter seg til torvmyrene i Sverige. Professoren opplyste bl. a. at de svenske myrer anslagsvis inneholder 6 milliarder tonn nyttbar tørrsubstans tilsvarende ca. 4500 millioner kulltonn, d.v.s. en energimengde som er 9 ganger større enn den nåværende svenske skogkapital.

På åpningsmøtet holdt videre byråsjef E r i k R e n d a h l foredrag om «Statens Bränslekommissions åtgärder för främjande av torvproduktionen», og direktør E r i k K ä r e b y om «Det statliga torvbolagets verksamhet ved Sösdala och Vislanda».

For øvrig ble forhandlingene samlet om følgende 3 hovedemner:

1. Brytning och torkning av torv».
2. «Torvens avvatning, brikettering och kemiska förädling».
3. «Förbränning och förgasning av torv och torvkoks».

For hver av disse 3 hovedtemaer ble det holdt 5—6 korte foredrag av Sveriges fremste spesialister på området. Under pkt. 2 holdt nordmannen ingeniør Realf Ottesen jr., som for tiden er ansatt i Sverige, foredrag om: «Synspunkter ved prosjektering av tørke- og brikettanlegg for torv».

Foredragene vil etter hvert bli publisert i «Teknisk Tidsskrift», hvortil interesserte henvises.

I tilknytting til foredragene var det diskusjonsinnlegg av en rekke talere. Det kan være grunn til særlig å nevne et innlegg av disponert Sture André, Strömsnäsbruk, om lagring av torv og torvpulver hvori ble redegjort for en serie meget interessante forsøk over torvens selvopvarming. Videre ble klassifiseringsbestemmelser for brenntorv drøftet.

På møtet fikk en et sterkt inntrykk av den levende interesse som brenntorven omfattes med i Sverige for tiden, ikke minst i industrikretser. Den svenske stat har også vist at den forstår betydningen av en utvidet brenntorvproduksjon, bl. a. ved å gi den betydelig økonomisk støtte. (Jfr. Medd. fra D. N. M., hefte 5, side 168—175 og hefte 6, side 187—188, 1941).

Ingeniørsvetenskapsakademiens preses, generaldirektør W. Borgquist, bebudet ved møtets avslutning at det i løpet av vinteren eller til våren ville bli holdt en ny konferanse for en mer sluttet krets av torvinteresserte, for å ta standpunkt til de mange nye ideer og forslag som ble lagt fram under torvmøtet.

BRENTORVDRIFTEN 1942.

I forbindelse med innsamling av oppgaver over brenntorvproduksjonen i 1941 ble det også opptatt statistikk over den planlagte produksjon for 1942. Dette gjelder for alle maskintorvanlegg og større stikkortvanlegg som produserer torv for salg.

Resultatet når det gjelder maskintorv er at det pr. 1. november i fjor var planlagt en produksjon av vel 185,000 m³. Dette er 58,000 m³ maskintorv mer enn produksjonen var av maskintorv i 1941. Senere er det kommet noen få anlegg til.

For tiden er det ca. 100 torvmaskiner ved de anlegg som vi har detaljoppgaver fra. Hvis arbeids- og værforholdene blir gunstige, kan en (til nød) regne med en gjennomsnittlig produksjon av 2000 m³ pr. maskin. Med de maskiner som for tiden finnes i landet kan en altså i beste tilfelle ikke regne med større produksjon av maskintorv enn ca. 200,000 m³. Videre forutsetter dette resultat at der kan skaffes olje (bensin, petroleum eller sølarolje) til ca. 35 driftsmaskiner. Resten, dvs. 65 maskiner, drives med elektrisitet (50) eller lokomobiler (15).

Såvidt vi kjenner til er mulighetene for overgang til elektrisk drift eller lokomobildrift meget små ved de fleste av de anlegg som nå er avhengig av oljemotorer. Passende lokomobiler er det vanskelig å oppdrive, og det samme gjelder elektriske ledninger og motorer, men en del vil forhåpentlig kunne skaffes, bl. a. ved lån.

Det vil framgå av foranstående at mulighetene for en sterk økning av maskintorvproduksjonen neste år er forholdsvis begrensede. Det blir med andre ord stikktorven som vil kunne gi det store tilskudd til vår brenselforsyning, vel å merke hvis ikke arbeids- og transportforholdene blir altfor vanskelige.

For å tilrettelegge mulighetene for torvproduksjonen i år, og om mulig stimulere til større produksjon, har myrselskapet pr. 29. desember i fjor sendt Forsyningsdepartementets brenselkontor forslag bl. a. om statsgaranti for framstilling av en rekke torvmaskiner som kan stå ferdige til våren når bestillingene innløper. Videre foreslår selskapet statsgaranti for maskintorv som ikke måtte finne avsetning på det åpne marked, eller som ikke måtte kunne markedsføres på grunn av transportvanskeligheter som kan oppstå. Videre foreslår myrselskapet at det stilles garanti for stikktorv som måtte bli produsert etter påbud av offentlige myndigheter. Det ville være av stor betydning om slike garantier kunne bli vedtatt så snart som mulig.

Når det gjelder torvpriisen har likeledes myrselskapet i skrivelse av 29. desember 1941 til Prisdirektoratet foreslått ca. 15 % forhøyelse fra i fjor.

Av andre ting som er viktige for å fremme torvproduksjonen peker vi på at Landbruksdepartementet fortsatt yter billige lån av Torvlånefondet til torvanlegg. Videre må det sørges for en effektiv konsulentvirksomhet, og vi håper at myrselskapet også i år vil kunne etterkomme alle rekvisisjoner som måtte innløpe om teknisk assistanse og myrundersøkelse i forbindelse med brenntorvdriften. I denne forbindelse vil vi minne om at alle som ønsker assistanse av selskapets funksjonærer straks sender inn rekvisisjon om dette til Det norske myrselskaps hovedkontor, Oslo.

FINSKA MOSSKULTURFÖRENINGEN.

På Finska Mosskulturföreningens årsmöte den 5. desember 1941 ble dr. agr. Aasuly Løddesøl i Det norske myrselskap innvalgt som korresponderende medlem av Mosskulturföreningen.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 2

April 1942

40. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

DET NORSKE MYRSELSKAPS ÅRSMELDING OG REGNSKAP FOR 1941

I 1941 er innmeldt 70 nye medlemmer fordelt på 12 livsvarige, 56 årsbetalende og 2 indirekte medlemmer.

Avgangen av medlemmer i meldingsåret har vært 2 livsvarige, 14 årsbetalende og 1 indirekte medlem.

Medlemstallet pr. 31/12—41 blir da:

Årsbetalende medlemmer	444
Livsvarige medlemmer	245
Indirekte medlemmer	237
Korresponderende medlemmer	7

I alt 933

Ved årets utgang hadde myrselskapet dessuten 95 innenlandske og 54 utenlandske bytteforbindelser.

Antallet av funksjonærer er øket med 2 mann i 1941, idet landbrukskandidat J. Heggelund Smith fra 20. mai 1941 ble ansatt som sekretær ved hovedkontoret og landbrukskandidat Sigurd Hobæk fra 1. august som assistent ved myrinventeringen. For å klare det verste arbeidspresset i sommerhalvåret har det dessuten vært engasjert rent midlertidig hjelp, nemlig landbrukslærer T. Christensen og torvmestrene Bølgen og Dybvik. Christensen fungerte som kontorsjef i tiden juni—september 1941. Bølgen planla noen brenntorvanlegg våren 1941, og Dybvik har høsten 1941 fungert som kontrollør ved torvleveransene til Nordland fylkes brenselutvalg.

Opplysnings- og konsulentvirksomheten.

Tidsskriftet er kommet ut med 6 hefter i 1100 eksemplarer. En del foredrag og demonstrasjoner om myr- og torvspørsmål har som vanlig vært holdt, særlig gjelder dette brenntorvspørsmål. Det er sendt ut en ny brenntorvbrosjyre: «Litt om stikktorvdrift, særlig i Nord-Norge» av konsulent O. Hovde. Videre har dr. Løddesøl forelest

jordlære i ca. 40 timer ved Vinterlandbruksskolens videregående avdeling.

Konsulentvirksomheten. Nedenfor er gitt en tabellarisk oversikt over arten av de saker som i meldingsåret har krevd reiser til åstedet for hovedkontorets funksjonærer. Det må her bemerkes at antallet av saker for de enkelte funksjonærer ikke gir noe som helst uttrykk for vedkommendes arbeidsytelse i meldingsåret, da enkelte funksjonærer bare har deltatt i konsulentarbeidet i kortere perioder. Hovde, Smith og Hobæk har eksempelvis vært knyttet til myrinventeringen det meste av sommeren. For Hovdes vedkommende gjelder at han i stor utstrekning har ytet råd og veiledning i torvdrift samtidig med myrinventering i kystbygdene i Sogn og Fjordane, men dette er ikke oppført som særskilte saker. Bølgen var bare engasjert en kort tid våren 1941, han tiltrådte allerede i midten av mai ny stilling som formann ved torvbrikketfabrikken i Elverum, og Christensen var mest opptatt med kontorarbeide. Ordings arbeidsdistrikt var overveiende Østlandet (maskintorvanlegg), og Løddesøl reiste i Nord-Norge og en del på Vestlandet og i Trøndelagen (stikktorvdrift). For Trøndelagsfylkenes vedkommende har Trøndelag Myrselskap overtatt en del rekvisisjoner for vårt selskap.

Arbeidets art	Ording	Hovde	Løddesøl	Smith	Bølgen	Hobæk	Christensen	I alt
1. Brenntorv, undersøkelse med eventuell planlegging	32	3	34	6	5		3	83
2. Brenntorv, veiledning og kontroll	17		31				7	55
3. Torvstrødrift, isolasjonsstoffer av strøtorv o. l.	13	2	2	1				18
4. Dyrking, beitekultur og grøfting av myr			18	2		3		23
5. Forskjellige oppgaver (konferanser, møter, demonstrasjoner, foredrag o l.)	8	1	13	1		1	4	28
I alt	70	6	98	10	5	4	14	207

Av de 207 forretninger som har krevd åstedsreiser angår 138 eller ca. 67 % undersøkelser, planlegging, veiledning eller kontroll med brenntorvdriften. Det kan nevnes at veiledning og kontroll av brenntorvdriften, vesentlig ved anlegg som har fått lån av Statens Torvlånefond, krever mindre tid enn undersøkelser og even-

tuell planlegging vedkommende slike anlegg, og at planlegging av maskintorvdrift som regel er mer arbeidskrevende oppgaver enn planlegging av stikkorvanlegg.

Når det gjelder torvstrødrift og isolasjonsstoffer av strøtorv så har det vært noe større interesse for dette i 1941 enn tidligere år. Dette har sin grunn i den rivende avsetning som torvstrø har hatt og videre vanskeligheter med innførsel av isolasjonsplater fra utlandet.

Rekvisisjoner vedkommende dyrkingsspørsmål har det vært forholdsvis få av også i 1941, de fleste gjelder grøfting og beitedyrking på myr.

Av forskjellige oppgaver har det vært relativt mange i meldingsåret, først og fremst konferanser eller møter med brenselnemnder ute i distriktene om igangsettelse av torvdrift, om pris-spørsmål o. l.

Ved årsskiftet var alle rekvisisjoner om assistanse imøtekommet. Selskapets funksjonærer har foretatt undersøkelsesreiser i 14 av landets fylker. Det innløp i 1941 ingen rekvisisjoner fra Telemark, Aust-Agder, Hordaland og Finnmark fylker.

Resultatet av fjorårets brenntorvdrift er gjort rede for i myrselskapets tidsskrift, hefte 6, 1941. I alt er ifølge den opptatte statistikk produsert 1,950,535 m³ torv, herav er 126,990 m³ maskintorv fordelt på 66 anlegg. Til maskintorv er omregnet 1850 tonn torvbriketter ved landets 2 torvbrikettfabrikker. Samlet blir det en økning i forhold til ordinær torvproduksjon på ca. 1/2 mill. m³.

Av torvstrø er det i 1941 ifølge innhentede oppgaver produsert 260,000 baller ved landets 44 torvstrøfabrikker, mens den normale produksjon er ca. 330,000 baller. (I 1940 ble det fabrikkert ca. 265,000 baller.) I tillegg til salgsproduksjonen av torvstrø kommer produksjonen av strø til eget forbruk som år om annet regnes å tilsvare ca. 250,000 baller. Denne produksjon har, såvidt det kan bedømmes, foregått nokså normalt i 1941, skjønt mangelen på arbeidskraft har nok enkelte steder gjort seg gjeldende. På den annen side har mangelen på torvstrø og de stigende priser ført til at enkelte, som tidligere kjøpte strø fra fabrikkene, i 1941 selv har gått i gang med produksjon. Vi kan derfor antakelig regne med normal produksjon av strø til eget forbruk, og at den samlede torvstrøproduksjon i 1941 følgerig dreier seg om 510,000 baller.

Myrinventeringen.

Det er foretatt inventering av myrene i Romedal herred i Hedmark og i 6 kystherreder i Sogn og Fjordane fylke. Undersøkelsene i Romedal er foretatt av sekretær J. Heggelund Smith, assistert en kortere periode av landbrukskandidat Sigurd Hobæk. I Sogn og Fjordane har konsulent Hovde, og senere landbrukskandidat Hobæk, foretatt undersøkelsene. Samlet utgjør myrarealer og nyttbare brenntorvmasser innen de undersøkte herreder:

		Samlet myrareal	Brenntorvmasse (råtorv)
I Romedal	herred . . .	44,450 dekar	11,305,800 m ³
I Selje	" . . .	15,800 "	2,799,000 "
I Nord-Vågsøy	" . . .	2,280 "	387,000 "
I Sør-Vågsøy	" . . .	475 "	92,400 "
I Davik	" . . .	2,660 "	373,000 "
I Bremanger	" . . .	290 "	48,400 "
I Kinn	" . . .	2,460 "	514,300 "
I alt		68,415 dekar	15,519,900 m ³

Inventering er dessuten påbegynt i Bru herred i Sogn og Fjordane, som måtte avsluttes i begynnelsen av november på grunn av dårlige værforhold. Det er meningen å fortsette arbeidet i Bru til våren, og videre dessuten i Askvoll, Solund og Gulen herreder. Det er her særlig interesse for påvising av brukbare brenntorvforekomster, da det her begynner å bli smått med brenntorv i mange bygder.

Dyrkingsforsøkene.

Ved forsøksstasjonen på Mæresmyra har det vært i alt 74 forsøksfelter i meldingsåret, fordelt på 23 sortforsøk, 26 gjødslingsforsøk, 5 frøavlsfelter, 7 felter med kalk eller andre jordforbedringsmidler, 1 grøftfelt, 5 omløpsforsøk, 2 beiteforsøk og 5 felter hvor forskjellige andre spørsmål har vært undersøkt. Antallet av felter er 2 mer enn foregående år. Videre drives det fortsatt foredlingsarbeid med engvekster ved forsøksstasjonen.

Antallet av spredte forsøk og demonstrasjonsfelter har vært 53 i 1941, det er en økning av 5 felter fra 1940.

En mer detaljert melding om forsøksvirksomheten i 1941 er gitt av forsøksleder Hagerup i myrselskapets tidsskrift, hefte 6, forrige år, og i dette hefte er gitt en melding om vær og årsvekst ved forsøksstasjonen på Mæresmyra. Dessuten er videre utgitt en ny forsøksmelding hvor forsøksleder Hagerup behandler forsøk med stigende mengder 40 % kalisalt på myrjord og forsøksassistent Hovd korn dyrking på myr.

Bemerkninger til regnskapet.

Driftsregnskapet for 1941 balanserer med kr. 102,086.06. Dette er kr. 19,688.87 mer enn det ordinære regnskap for 1940. Imidlertid ble det i 1940 av visse grunner ført særskilt regnskap for torvbriketteringsforsøkene, som hadde et utgiftsbudsjett stort kr. 20,226.27. Tar en hensyn til dette, blir selskapets utgifter i 1941 i virkeligheten kr. 537.40 mindre enn foregående år. I 1941 er det et regnskapsmessig underskudd stort kr. 915.12, som kan føres tilbake til forsøksanstalten i torvbruk, hvor det har vært en del ekstra utgifter i forbindelse med brenntorvdriften.

Inntekter. Hovedkontorets inntekter på det ordinære budsjett er kr. 75,311.20, det er ca. kr. 15,000.00 mer enn foregående år, idet statsbidraget her er øket. Til gjengjeld er bevilgingen til briketteringsforsøk, som foregående år var på kr. 20,000.00, bortfalt. På inntektssiden merker en seg videre et større privat bidrag i meldingsåret. Forsøksstasjonen har ca. kr. 4,000.00 større inntekter enn i 1940, noe som skyldes større salg, forbruk og økning av beholdninger av jordbruksprodukter. For øvrig merker en seg at inntektene av selskapets legatmidler er gått ned, det skyldes fortsatte konverteringer til synkende rentefot.

Utgifter. Det er en del stigning på lønningskontoen grunnet ekstrahjelp ved hovedkontoret. Utgiftene til bibliotek og trykksaker er større enn vanlig, da vi har latt innbinde flere tidsskriftsserier som før var uinnbundet. På inventarkontoen er det også stigning på grunn av innkjøp av nødvendig kontorutstyr og anskaffelse av dobbelte vinduer ved hovedkontoret. Videre viser kontoen for myr-inventeringer en utgift på ca. kr. 15,000.00 mot ca. kr. 1,000.00 i 1940, da arbeidet i marken var innstillet. Sammenlignet med regnskapet for 1939, da utgiftene beløp seg til vel kr. 14,000.00, er stigningen i 1941 liten. Til arbeidet for øket brenntorvproduksjon er gått med samme beløp som foregående år. Hovedkontorets samlede utgifter er kr. 61,479.68, forsøksstasjonens utgiftsbudsjett er på kr. 38,415.93 og forsøksanstaltens på kr. 2,190.45, det blir tilsammen kr. 102,086.06 som nevnt foran.

Formuesstillingen. Legatkapitalen har undergått følgende forandringer i 1941:

Saldo pr. 1/1 1941	kr. 536,169.22
Renter tillagt kapitalen i henhold til legatenes statutter »	1,240.02
Kursdifferanser på nye obligasjoner	» 30.00
	<hr/>
	Kr. 537,439.24
Avskrevet ved salg av obligasjon i Brenna gård, Stor- elvdal (pålydende kr. 10,000.00)	» 2,500.00
	<hr/>
Saldo pr. 31/12 1941	kr. 534,939.24

Det norske myrselskap

Debet	Vinnings- og Driftsregnskap
Utgifter:	
Lønninger	kr. 12,232.46
Myrundersøkelser, inkl. reiseutgifter	» 973.89
Møter	» 505.30
Meddelelser fra Det norske myrselskap:	
Trykning	kr. 3,102.70
Andre utgifter	» 324.35
	» 3,427.05
Kontorutgifter og revisjon	» 4,489.92
Bibliotek og trykksaker (avskrives)	» 721.45
Inventar (avskrives)	» 713.22
Depotavgift	» 318.00
Analyser	» 153.10
Inkasso og oppkreving	» 73.85
Avskrevet medlemskontingent	» 370.00
Myrinventeringen:	
Lønninger	kr. 7,060.00
Håndlangere og reiseutgifter	» 6,907.78
Analyser	» 639.95
Kartreproduksjoner, diverse utstyr m. m.	» 393.21
	» 15,000.94
Arbeidet for øket brenntorvproduksjon:	
Lønninger	kr. 13,330.50
Bidrag til Trøndelag Myrselskap..	» 1,500.00
Bidrag til kontroll av brenntorvdrif- ten i Nord-Norge	» 1,000.00
Reiseutgifter	» 5,451.59
Brenntorvanalyser	» 493.70
Instrumenter og myrbor	» 311.80
Torvbrosjyrer, andel i trykningsutgif- ter m. v.	» 412.41
	» 22,500.00
	kr. 61,479.68
Forsøksstasjonen på Mæresmyra (se særskilt regnskap)	» 38,415.93
Forsøksanstalten i torvbruk (se særskilt regnskap) ..	» 2,190.45
	Kr. 102,086.06

hovedregnskap for 1941.

tapskonto.

for 1941.

Kredit

Inntekter:		
Rest av statsbidrag for budsjettåret 1940		
—41	kr. 5,000.00	
Hevet ordinært statsbidrag for budsjett- året 1940—41	» 10,000.00	
Hevet statsbidrag til myrinventering....	» 15,000.00	
	kr. 30,000.00	
Statsbidrag til arbeidet for øket brenn- torvproduksjon:		
Overført fra forrige regnskap	» 2,500.00	
Bidrag for 1941	kr. 40,000.00	
Herav overført til nytt regn- skap	» 20,000.00	
	» 20,000.00	» 22,500.00
Refundert utgifter vedkommende myrundersøkelser..	»	352.25
Medlemskontingent	»	2,220.00
Renter av legatkapitalen	»	14,875.74
Øvrige renteinntekter	»	363.51
Livsvarig medlemskontingent	»	600.00
Inntekter av tidsskriftet	»	2,399.70
Privat bidrag (fabrikkeier Olaf Røsberg)	»	2,000.00
	kr. 75,311.20	
Forsøksstasjonen på Mæresmyra (se særskilt regnskap) »		24,956.04
Forsøksanstalten i torvbruk (se særskilt regnskap) .. »		903.70
Balanse, underskudd	»	915.12

 Kr. 102,086.06

Det norske myrselskaps

Debet

Balanse-konto

Aktiva:		
Legatmidlers konto:		
Anbrakt i obligasjoner	kr. 516,200.00	
» i Akers Sparebank	» 18,739.24	
		kr. 534,939.24
1 aksje i Rosenkrantzgaten 8	»	1,000.00
Anleggsverdier:		
Hovedkontoret, inventar	kr. 1,000.00	
Forsøksstasjonen på Mæresmyra ..	» 125,000.00	
Forsøksanstalten i torvbruk	» 35,000.00	
		» 161,000.00
Kassebeholdning og bankinnskudd:		
Hovedkontoret (i bank)	kr. 62.18	
Forsøksstasjonen på Mæresmyra (i kasse)	» 669.43	
		» 731.61
Utestående fordringer:		
Forsøksstasjonen på Mæresmyra	kr. 122.86	
Tormester Skeviks gjeld	» 850.50	
		» 973.36
Beholdningsverdier:		
Forsøksstasjonen på Mæresmyra	kr. 10,500.00	
1 andel i Mære Samvirkelag	» 60.00	
		» 10,560.00
		Kr. 709,204.21

Oslo,

DET NORSKE

Carl Løvenskiold.

Foranstående stemmer med selskapets
For øvrig henvises til vår

Oslo,

A/S REVISION

hovedregnskap for 1941.

pr. 31/12 1941.

Kredit

Passiva:**Legatkapitalkonto:**

C. Wedel Jarlsbergs legat	kr. 22,864.45
M. Aakrans legat	» 5,569.24
H. Wedel Jarlsbergs legat	» 11,147.34
H. Henriksens legat	» 67,868.66
Haakon Weidemanns legat	» 132,538.03
Professor Lende Njaas legat	» 9,817.79
Skogeier Kleist Geddes legat	» 8,085.24
Landbruksdirektør G. Tandbergs legat	» 5,021.05
Musiker A. Juels legat	» 1,137.45
Bankier Johs. Heftyes legat	» 269,475.10
Ingeniør J. G. Thaulows legat	» 1,414.84

 Kr. 534,939.24
Kapitalkonto:

Saldo pr. 1/1 1941	kr. 175,180.09
÷ underskudd	» 915.12
	<hr/>
	» 174,264.97

 Kr. 709,204.21

31. desember 1941

31. januar 1942

MYRSELSKAP

Aasulv Løddesøl.

bøker, som er revidert av oss.
 revisjonsinnberetning av i dag.

3. februar 1942.

P. I. Borch.

 Arne Paulsen.

Det norske myrselskaps

Debet	Vinnings- og Driftsregnskap
	Utgifter:
Forsøksdrift på Mæresmyra	kr. 15,885.85
Spredte forsøk	» 1,576.29
Vedlikehold	» 1,504.26
Assuranse, kontorutgifter m. v.	» 1,833.34
Analysar	» 321.85
Forsøksmelding (rest trykningsutgifter for meldinger 1939—40)	kr. 799.54
Do. andel i trykning for årsmeldingen 1941	» 500.00
	» 1,299.54
Avskrevet påkostning:	
Nydyrking	kr. 437.56
Maskiner	» 285.18
Instrumenter	» 287.17
Hesters konto	» 270.00
Bygningers konto	» 44.89
	» 1,324.80
Lønninger	» 14,670.00
	Kr. 38,415.93
Balanse, overskudd	» 1,209.49
	Kr. 39,625.42

Debet	Balanse-konto
	Aktiva:
Samlet bokført anleggsverdi	kr. 126,324.80
÷ avskrevet påkostning	» 1,324.80
	kr. 125,000.00
Utestående fordringer	» 122.85
Beholdningsverdier	» 10,500.00
Andel i Mære Samvirkelag	» 60.00
Kassebeholdning	» 669.43
	Kr. 136,352.29

Oslo,

DET NORSKE

Carl Løvenskiold.

Foranstående stemmer med selskapets

Vi henviser for øvrig til vår

Oslo, den 3.

A/S REVISION

forsøksstasjon på Mæresmyra.

tapskonto.

for 1941.

Kredit

Inntekter:

Salg, forbruk og økning av beholdninger av jordbruks- produkter	kr. 18,592.75
Distriktsbidrag	» 700.00
Renter C. W. Jarlsbergs legat	» 717.57
» H. Weidemanns legat	» 2,097.49
Betaling for utførte forsøk og bidrag til forsøksvirksom- heten fra Norsk Hydro	» 1,200.00
Bidrag til forsøksvirksomheten fra A/S Kali	» 500.00
Inntekt av hus på Mære	» 1,000.00
Andre inntekter (provisjon og renter)	» 148.23
	<hr/>
	Kr. 24,956.04
Tilskudd fra Myrseleksapets hovedkasse	» 14,669.38

 Kr. 39,625.42

pr. 31/12 1941.

Passiva:

Kapitalkonto pr. 1/1 1941	kr. 135,142.80
+ overskudd	» 1,209.49
	<hr/>
	kr. 136,352.29

 Kr. 136,352.29

31. desember 1941

31. januar 1942

MYRSELSKAP

Aasulv Løddesøl.

bøker, som er revidert av oss.
revisjonsberetning av i dag.

februar 1942.

P. I. Borch.

 Arne Paulsen.

Det norske myrselskaps

Debet	Vinnings- og Driftsregnskap
	Utgifter:
Brenntorvdriften:	
Elektrisk motor	kr. 2,071.85
Pumper, remskiver, traller m. v.	» 374.60
Anleggsarbeider	» 1,500.00
	Kr. 3,946.45
Herav overført til anleggsverdier	» 2,000.00
	kr. 1,946.45
Torvstrødriften:	
Krigsskadetrygden	kr. 189.00
Administrasjon	» 55.00
	» 244.00
	Kr. 2,190.45

Debet	Balanse-konto
	Aktiva:
Samlet bokført anleggsverdi pr. 1/1 1941..	kr. 33,000.00
Overført fra brenntorvdriften	» 2,000.00
	kr. 35,000.00
Torvmester Skeviks gjeld	» 850.50
	Kr. 35,850.50

Oslo,

DET NORSKE
Carl Løvenskiold.

Foranstående stemmer med selskapets
Vi henviser for øvrig til vår

Oslo, den 3.

A/S REVISION

forsøksanstalt i torvbruk.**tapskonto.**

for 1941.

Kredit

Inntekter:		
Renter av torvmester Skeviks gjeld	kr.	185.00
Forpaktningssavgifter:		
Av brenntorvdriften	kr.	100.00
» torvstrødriften	»	618.70
		718.70
Balanse, underskudd	»	1,286.75
		2,190.45

pr. 31/12 1941.

Kredit

Passiva:		
Netto tilskudd fra hovedkassen i årene		
1934—1940	kr.	6,337.96
÷ innbetalt til Myrselskapet, hovedkassen »		861.34
		5,476.62
Kapitalkonto pr. 1/1 1941	kr.	31,660.63
÷ balanse, underskudd	»	1,286.75
		30,373.88
		35,850.50

31. desember 1941

31. januar 1942

MYRSELSKAP

Aasulv Løddesøl.

bøker, som er revidert av oss.
 revisjonsberetning av i dag.

februar 1942.

P. I. Borch.

Arne Paulsen.

Det foretatte salg av obligasjonen i Brenna gård (legat nr. 7) betyr en økning av legatets inntekter, da den opprinnelige obligasjon ikke var rentebærende. Nå er midlene plasert i statsgaranterte obligasjoner av 3 $\frac{1}{2}$ -%-typen.

De øvrige aktiva utgjør kr. 174,264.97. Selskapets samlede formue ved årskiftet er følgelig kr. 709,204.21.

Oslo, den 31. januar 1942.

Aa. L.

KORT MELDING OM VÆR OG ÅRSVEKST VED DET NORSKE MYRSELSKAPS FORSØKSSTASJON PÅ MÆRESMYRA FOR ÅRET 1941.

Ved Hans Hagerup.

Vinteren 1940—41 må karakteriseres som noe streng jevnt over, om ikke så streng som vinteren før. Det var til enkelte tider like kaldt, ned til \div 30 C°, men de strenge kuldeperiodene varte kortere enn vinteren før. Det var jevnt snødekke gjennom hele etterjuls vinteren like til uti april måned, da det tok til å skifte med regn og snøbyger.

Nedbøren var liten i vintermånedene. Januar 48, februar 26, mars 27 og april 30 mm, alle måneder under den normale nedbør og tilsammen 83 mm mindre enn normalt. Mai var også nedbørsfattig, bare 16 mm, det er 22 mm mindre enn normalt. Da snødekket lå jevnt på myra hele vinteren, ble det ikke noen dyp tele. Ved måling av telen på grasmyr 16. april var det på åkerpløgsle opptint 3—5 cm og teledybde 20—22 cm, og på eng 2 cm og 16—18 cm. Ved måling 1. mai var på åker opptint 12—15 cm, og teledybde 4—8 cm, på eng 0—4 cm teletykkelse. Det var således lite tele under vårarbeidene.

De overvintrende vekster hadde klart vinteren bra, men det variable vårvær med nattefrost og opptining av jorda om dagen gjorde at kløveren på grasmyr gikk ut, på mosemyr greidde den seg bra.

Vårarbeidene tok til 16. april. Mineralgjødsla ble utsådd på eng fra 23. til 27. april og på åker fra 2. til 9. mai. Kvelstoffgjødsla ble utsådd fra 25. til 31. mai. Gjødslinga i kg pr. dekar til ymse vekster var: Til eng: 15 superfosfat, 30 kalisalt (40 %), 14—19 kalksalpeter (på godt molda myr intet).

Til korn: 5 superfosfat, 10 dampå beinmjøl, 15 kalisalt, 15 kalksalpeter (på mosemyr).

Til neper: 20 superfosfat, 20 dampa beinmjøl, 50 kalisalt, 6 lass husdyrgjødsel.

Til poteter: 15 superfosfat, 15 dampa beinmjøl, 40 kalisalt.

Til hodekål: 15 superfosfat, 20 dampa beinmjøl, 60 kalisalt, 20 kalkammonsalpeter.

Til gulrot: 20 superfosfat, 15 dampa beinmjøl, 50 kalisalt, 10 kalksalpeter.

Til beite: 12 superfosfat, 20 kalisalt, 8 Odda kalkkvelstoff om våren, 12 kalkammonsalpeter etter første avbeiting.

Såing og setting av de ymse vekster ble utført til disse tider: Havre fra 3. mai, bygg 6., gulrot 9., engfrø 19., potet 20., pastinakk 21., rødbeter, neper og kålrot 29. mai, blomkål og hodekål 9. juni og høstkorn 13. august.

Våren var gjennomgående kald og tørr, veksten gikk derfor sent. Som omtalt var mainedbøren liten, men over normalt i juni — 64 mm (normalt 43). I skiftet mellom mai og juni var 3 harde frostnetter, hardest var natt til 2. og 6. juni med $\div 3,5$ og $\div 4,5$ C°. Så harde frostnetter har vi også hatt før uten at større skade ble gjort. Men jorda var svært tørr, og tørr luft, og da tåler plantene mindre. All åker, både bygg og havre, frøs helt ned, bare der hvor sand ligger opp i dagen berget kornspirene, og der jorda var våt, på grunn av at grøftene ikke virket godt, der sto åkeren grønn og fin. Noen forskjell var det mellom ymse kornsorter, således berget toradsbygget, Kenia og Opal B seg ganske bra. Tørken gjorde at åkeren kom seg sent, og den ble temmelig sterkt uttynnet. En åker (6 dekar) måtte sås om, men dette ble gjort så sent at kornet ikke ble skikkelig modent (18. juni). Åkeren ble mye forsinket på grunn av frosten, den busket seg mer, og modningen ble derfor ujevn. Gulrota ble også meget skadd av frosten, dessuten gjorde også en g t æ g e n skade på denne.

Det rikelige regn i juni måned gjorde også ugraskampen vanskelig i rotvekstene. Nepene kom seg godt; på grunn av den sene såing ble ikke de hemmet noe av frosten. Hodekålen ble plantet etter den verste frost, og både den og blomkålen kom seg fint, som vi sjelden har hatt den. Mot kålflua ble kålen vatnet 2 ganger med 0,3 % oppl. av frukttrekarbolineum (Nodest) 20/6 og 10/7. Dette hindret ikke angrepet, men det ble sannsynligvis svekket en del.

Slåtten tok til 10. juli. Det var mye regn første dagene, men det ble snart tørt og drivende vær som varte ca. 3 uker. Juli hadde 51,5 mm nedbør, 10 mm mindre enn normalt. Slåtten var ferdig 30. juli. En del av høyet kom velberget i hus, men størsteparten ble utsatt for meget regn. August hadde rikelig med regn, i alt 108 mm (normalt 78). Høyet ble stående for lenge ute, så det siste ble noe skjemt, siste lasset kom inn 19. august.

Høyavlingen frå omløpsforsøkene ga følgende kg pr. dekar:

	Omløp med 3 års eng	Omløp med 4 års eng	Omløp med 5 års eng
1. års eng	536	556	622
2. års eng	732	678	690
3. års eng	686	656	672
4. års eng	—	610	618
5. års eng	—	—	616
Medeltall	651	625	643

Etterslåttan ble bra, ca. 200 kg tørr hå pr. dekar der enga var slått tidligst. På mosemyr ble høyavlingen 560 kg på første års, 590 på annet års eng.

Under den 3 ukers varmeperiode i juli måned ble åkeren drevet godt fram. Det var også nødvendig, skulle den nå fram til noenlunde modning. Været i august var regnfullt og kaldt og lite drivende. Skuren tok til på grasmyra 20. august med Hersebygg. Fullmodent var det ikke, men da været var så dårlig og mye åker å ta, var det rettest å ta til i god tid; det viste seg også å være rett, da også september ble kald og lite drivende. Havren ble på mosemyr skåret 18. august, her var den fullmoden, mens den på grasmyra ble skåret 30. august, mindre godt moden. Veksten var her langt frødigere. På mosemyra var det Perlehavre, på grasmyra Nidar II. Den første tid av skuronna var det bra vær, men i september måned ble det mye regn i 3 uker. Dette sinket skuren i høg grad, og kornet ble mye skjemt ved oppgroing og dårlig tørk. En del havre ble tørket i stor-krake, som berget kornet bra, men en voldsom storm forårsaket at oppsettinga kom i ulage, og regnet fikk innpass. Som en kunne vente ble kornavlingene ikke store, særlig på grunn av vårfrosten, men og av mangelfull modning. Hersebygg ga ca. 190 kg og Nidarhavre II ca. 215 kg pr. dekar. På mosemyra ga Perlehavre bare ca. 140 kg pr. dekar. Høstrug og høstkveite ble mislykket, frosten om våren skadde disse for sterkt. Engfrø (timotei), som ble skåret 26/9, ga liten avling, bare ca. 40 kg pr. dekar. Siste kornlasset kom i hus 15. oktober.

Potetene ble tatt opp fra 22/9. Avlingene ble her ujevne mellom de ymse sorter. Frost skadde graset natt til 9. august, men av tørr-råte var det lite, derimot var det en del stengelrâte på noen sene sorter, som Ås og Parnassia. For enkelte sorter ble det disse knollavlinger pr. dekar og pst. tørrstoff:

Louis Botha	3154	kg	knoller med	19,9	%	tørrstoff
Grahm	2804	»	»	18,7	»	»
Early Puritan	2938	»	»	19,8	»	»
Sharpes Express	2658	»	»	21,3	»	»
Jubel	2352	»	»	19,5	»	»
Kerrs Pink	2150	»	»	20,8	»	»
Alpha	1877	»	»	20,3	»	»
Parnassia	1812	»	»	21,3	»	»
Ås	1472	»	»	18,3	»	»

De tidlige potetsorter ga største avling.

På mosemyr ble avlingene gode. Louis Botha ga her 2860 og Early Puritan 3590 kg knoller med 19,6 og 18,4 % tørrstoff.

Rotvekstene ble tatt opp fra 29. september. For enkelte sorter skal her nevnes kg røtter pr. dekar og tørrstoffinnhold:

Dales hybrid (dansk)	6746	kg	røtter med	9,2	%	tørrstoff
Fynsk bortfelder (dansk)	8222	»	»	8,3	»	»
Kvit mainepe	7138	»	»	11,5	»	»
Østersundom	8917	»	»	7,9	»	»
Weibulls Immuna	5916	»	»	10,3	»	»
Bangholm kålrot	3306	»	»	11,6	»	»
Barres förbete (planta)	2167	»	»	14,9	»	»

Kålrota var også dette år sterkt skadd av kålfluas larve, så kvaliteten ble dårlig. Nepeavlingene må sis å være tilfredsstillende. På mosemyr ble avlingene mindre. Neper etter kornåker: Fynsk bortfelder 6000 kg røtter med 9,1 % tørrstoff og Kvit mainepe 5080 kg røtter med 11,1 % tørrstoff. De samme sorter på vollpløgsle ga 3880 og 2800 kg røtter med 11,8 og 18,4 % tørrstoff. Her ble røttene meget små.

Gulrøttene ble tatt opp fra 10. oktober. På et forsøksfelt ga Nantes 4400 kg røttet pr. dekar, mens den utenom forsøket ga ca. 3000 kg, det var her brukt noe større avstand mellom radene. Den noe lave avling av gulrot tilskrives frosten om våren og angrepet av engtægen, begge deler tyntet røttene for meget, så bestandet ble glissent.

Pastinakk og rødbeter ble tatt opp 27. september. Avlingene ble:

Pastinakk	2260	kg	røtter pr. dekar			
Rødbeter:						
Improved Detroit	2380	»	»	»	»	
Karmosinrød kule	1700	»	»	»	»	(spirte dårlig)
Crosby s egyptiske	2110	»	»	»	»	

Det siste av hodekålen ble tatt opp 22. oktober. Av enkelte sorter ble avlingene pr. dekar slik:

Trønder	4050	kg	faste	hoder
Jåtun	4275	»	»	»
Ditmarsker	3050	»	»	»
Blåtopp	2500	»	»	»

Ditmarsker, som til vanlig gir største avling, ga dette år liten, av den grunn at den ble fordrevet i juli måned, hodene ble små.

Blomkålen ble dette år godt utviklet og ga god avling. Schneekuppe ga ca. 1500 kg pr. dekar, hoder i middel på ca. 0,7 kg synes vi er bra her. Regama og stor dansk ga også hoder av fin kvalitet. Rosenkålen ble derimot dårlig utviklet, rødkål ganske bra fast. Grønnsakene var innhøstet 24. oktober.

Oktober måned hadde omlag normal nedbør (71 mm), i november derimot bare lite (13 mm). Frosten kom tidlig, så jorden telet til. Høstpløyingen ble derfor ikke helt ferdig. En medvirkende årsak til dette var knapphet med trekraft. Som helhet betraktet må året for myrjordas vedkommende sis å ha vært mindre bra. Høy- og kornavling lå under middels både i mengde og kvalitet. Potetene ga ujevn avling alt etter sorten, nepene ga god avling, grønnsakene jevnt bra gulrøttene noe lav avling.

Sist i oktober ble det snø og kaldt, pløyingen måtte da innstilles. Omkring 20. desember ble det omslag til mildvær, og det milde været holdt seg hele julen.

Mære, 23. januar 1942.

REPRESENTANTMØTE OG ÅRSMØTE I DET NORSKE MYRSELSKAP.

REPRESENTANTMØTE ble holdt i Landbrukssalen, Bøndernes hus, Oslo, den 10. mars 1942 under ledelse av myrselskapets formann, godseier Carl Løvenskiold.

Selskapets årsmelding og regnskap ble referert. For regnskapet ble gitt decharge.

De uttredende medlemmer av styret, godseier Carl Løvenskiold og statsgeolog dr. Gunnar Holmsen, ble gjenvalgt, og dessuten gjenvalgt som henholdsvis formann og nestformann.

De øvrige medlemmer av styret er gårdbruker Arthur Krohn, Oslo, direktør Haakon O. Christiansen, Trondheim, og grosserer Harald Sundt, Oslo.

Som varamenn for styret ble gjenvalgt:

Skoginspektør Ivar Ruden, Sandvika.

Professor Emil Korsmo, Oslo.

Godseier Jørgen Mathiesen, Eidsvoll.

Forstkandidat Oscar Collet, Oslo.

Selskapets revisor, A/S Revision, Oslo, ble gjenvalgt.

Årsmøte ble holdt i forbindelse med representantmøte. De uttredende 6 medlemmer av representantskapet ble enstemmig gjenvalgt, nemlig:

Ingeniør Hj. Kielland, Lillestrøm.

Godseier W. Mohr, Fjøsanger.

Direktør Johs. Nore, Asker.

Ingeniør Per Schönning, Kongsvinger.

Landbrukskjemiker O. Braadlie, Trondheim.

Fylkesagronom Tarjei Aasland, Skien,

De øvrige representanter er:

Oberst Ebbe Astrup, Bestun.

Skogdirektør K. Sørhuus, Oslo.

Godseier Johan Mellbye, Nes, Hedmark.

Ingeniør E. Cappelen Knutsen, Borgestad.

Konsulent Knut Vethe, Asker.

Gårdbruker Hans Flaten, Fåberg.

Etter valgene ga formannen en meddelelse om arbeidet for øking av brenntorvproduksjonen. Meddelelsen er tatt inn i sin helhet nedenfor.

ARBEIDET FOR ØKNINGEN AV BRENN- TORVPRODUKSJONEN

Meddelelse på Det norske myrselskaps årsmøte den 10. mars 1942 av myrselskapets formann, godseier Carl Løvenskiold.

BRUKEN av brenntorv er gammel i vårt land. Den opprinnelige form for utnyttelse er som stikk torv, og det er denne form for brenntorv som fremdeles er mest brukt hos oss. Torvstikking foregår som bekjent i stor utstrekning langs vår lange kyststrekning, hvor det i enkelte trakter finnes både meget og god torv. På andre steder er det lite brenntorvmyr, og ressursene er enten oppbrukt eller vil bli oppbrukt i løpet av få år.

Det ordinære forbruk av brenntorv i hele landet er beregnet til omlag 1,5 mill. m³ tørr torv pr. år. Dette vil si at ca. 10 % av landets

befolkning bruker torv som brensel. Det er Landbruksdepartementet som er kommet fram til dette tall ved å innhente opplysninger fra landets samtlige offentlige og halvoffentlige distriktsfunksjonærer i land- og skogbruk. Det er på Vestlandet og i Nord-Norge at det brukes mest torv i normale tider.

På Østlandet er forholdene annerledes. Her har man ved nok, og brenntorven har i store distrikter ikke spilt noen rolle. Bare i krigsårene 1914—18 ble det produsert brenntorv her, men så snart krigen var slutt, stilnet produksjonen av unntatt i de store østlandske almenninger, hvor det er store brenntorvforekomster, og hvor man var gått i gang med maskintorvdrift. Den samlede produksjon av maskintorv i almenningene har i de senere år før krisen satte inn i 1940 vært ca. 20,000 m³.

En foredragsholder i Myrselskapet utviklet for noen år siden hvor store brenntorvmasser vi har her i landet. Han kom til meget store tall, mange millioner kubikkmeter. Dette foredrag fikk i referat i «Morgenbladet» følgende karakteristik: «Det slumrer millioner i myrene, men det skal myreflid til å utnytte dem». Det er sant, men det skal mer enn flid til. Det kreves også at forholdene ligger til rette for det, så man kan gå i gang.

Arbeidet for å få blåst liv i brenntorvproduksjonen har vært drevet av myrselskapet også etter sammenbruddet av brenntorvdriften i begynnelsen av 20-årene. I de første år tok det mest sikte på å få i gang torvdrift i våre høgfjellstrakter ved høgfjellshoteller, meierier og ysterier i våre seter grender for derved å spare vernskogen. Det lyktes å få i gang noen få anlegg, men arbeidet gikk meget trått. Det måtte en ny krig til for å vekke interessen for brenntorven til live igjen.

I årene 1936 til 1939 arbeidet myrselskapet sterkt for å få i gang brenntorvdrift også på Østlandet og i nærheten av de store forbrukssteder av brensel. Dette var med tanke på en eventuell brenselkrise. Vi gjorde regning med at det ville være lettere å utvide en allerede igangværende torvproduksjon enn å stable den på benene på kort varsel, hvis det skulle bli nødvendig. Det lyktes imidlertid ikke å skape gehør for torv, i dette tilfelle maskintorv, så lenge kull og koks var lett å få tak i til rimelige priser. Derimot fikk vi støtte til frese- og briketteringsforsøk, og det ble da også bygd først en mindre torvbrikettfabrikk i 1938 i Idd, pr. Halden, og videre planlagt en ny fabrikk i 1939 i Heradsbygd, Elverum. Den sistnevnte fabrikk ble bygd i 1940. Begge fabrikker er nå i drift, men produksjonen har hittil vært liten. Det skyldes bl. a. dårlige værforhold både i 1940 og 1941, men kanskje mest at fabrikkene ennå ikke har fått opparbeidet tilstrekkelig store fresefelter. Nå under selve krisen har myrselskapet ikke kunnet avse tid eller midler til videre eksperimenter på dette felt som er langsiktige oppgaver å arbeide med, men har konsentrert seg om arbeidet for en hurtig utbygging av stikktorv- og maskin-

torvproduksjonen. I Sverige har man satt inn både tid og midler på videre utforming av briketteringen, og det er grunn til å tro at man der er kommet atskillig lenger enn oss på dette område.

Et viktig moment for utbyggingen av maskintorvdriften er at det finnes høvelige brenntorvmaskiner å få tak i og helst innen landets grenser. For å få satt i gang framstilling av slike maskiner overførte myrselskapet høsten 1939 en eldre bevilgning til brikettfabrikken til forberedelse av innenlandsk produksjon av brenntorvmaskiner. På denne måte hadde vi våren 1940 stående en del nye maskiner, og samtidig var flere eldre maskiner innkjøpt og overhald, ferdige til å settes inn i produksjonen. Også den innenlandske produksjon av torvspader var forberedt slik at torvdriften ikke ble nevneverdig hemmet på grunn av manglende materiell.

Straks krigen brøt ut i vårt eget land forsto jo alle at brennelsesituasjonen ville bli vanskelig. Det gjaldt da å få i gang flest mulig nye maskintorvanlegg, og om mulig stimulere til størst mulig produksjon også i de bygder av vårt land hvor det drives overveiende stikktorvdrift.

Den første oppgave som meldte seg for myrselskapet, var å sørge for faglig assistanse eller konsulenthjelp til de mange som plutselig kastet seg over torvdriften. Ved å omlegge selskapets arbeid og ved å engasjere en del midlertidig hjelp lyktes det å imøtekomme de mange krav som meldte seg. En rekke nye maskintorvanlegg og enkelte større stikktorvanlegg kom i gang. Det var vanskelige forhold våren 1940, men alle gikk inn for oppgaven med levende interesse, og stort sett fikk anleggene en heldig start. Det var ikke lett å skaffe olje til enkelte typer av driftsmaskiner riktignok, transportforhold o. l. var dessuten vanskelige i flere landsdeler, men det gikk over all forventning.

I Øst- og Sør-Norge kom det i gang 62 nye bedrifter, hvorav 37 produserte maskintorv og 25 stikktorv. Resultatet ble vel 100,000 m³ tørr torv, og herav var vel 75,000 m³ maskintorv. Hertil kom så den ordinære stikktorvproduksjon av henimot 1,5 mill. m³ i Vest- og Nord-Norge.

I 1941 ble den ekstraordinære brenntorvproduksjon ytterligere utbygd. Maskintorvanleggene øket til i alt 66, herav drev 13 anlegg samtidig produksjon av stikktorv. Dessuten var det 29 rene stikktorvanlegg i gang som utelukkende produserte torv med tanke på salg. Antall nye bedrifter i alt siden 1940 blir altså 95. Forholdene for torvdrift var ikke gunstige i 1941, bl. a. var det meget tele i myrene fra våren, og værforholdene på ettersommeren var uheldige. Resultatet av 1941-års torvdrift ble 1,95 mill. m³ tørr torv. Herav var 127,000 m³ maskintorv. Økningen sett i forhold til ordinær produksjon er beregnet til 490,000 m³ eller rundt regnet 1/2 mill. m³.

Midler til den ekstraordinære brenntorvdrift ble både i 1940 og 1941 delvis skaffet til veie ved lån. I alt er det av offentlige midler

lånt ut ca. $\frac{3}{4}$ mill. kr. til brenntorvdrift siden brenselskrisen begynte i 1940.

Direkte bidrag til brenntorvdrift ytes ikke i vårt land.

En av de største hindringer for å få folk til å interessere seg for brenntorvdrift er den risiko som det selvsagt er å sette kapital inn i en produksjon som er så sterkt krisebetonet som jo brenntorvproduksjonen må sis å være. Sporene fra forrige brenselskrise skremmer. Myrselskapet tok derfor straks opp spørsmålet om statsgaranti for torv som ikke måtte bli avsatt på det ordinære marked. Forsyningsdepartementet gikk med på å stille en slik garanti for inntil 50,000 m³ maskintorv både i 1940 og 1941. Statens eventuelle overtakelse av torv skjer etter priser som ligger 5 % under de maksimalpriser som Prisdirektoratet fastsetter ved salg fra produsent. Avsetningsforholdene har imidlertid vært så gunstige at garantien ikke har vært gjort gjeldende hverken i 1940 eller 1941. Riktignok ble det i fjor vår meldt inn et mindre parti til Forsyningsdepartementet, men senere er visstnok partiet omsatt privat.

Så har vi torvprisene. Et forslag om maksimalpriser ble straks vedtatt av Prisdirektoratet i mai 1940, og for 1941 ble prisene en del hevet. Prisene fastsettes stort sett med grunnlag i vedprisene.

En av de største vanskeligheter torvdriften hadde å kjempe med forrige år var mangelen på arbeidshjelp. Det ble sendt flere henstillinger til Direktoratet for Arbeidsformidling i Sosialdepartementet om at torvdrift måtte bli stilt i samme klasse som jord- og skogbruk når det gjaldt tildeling av arbeidskraft. Disse henvendelser fikk Skogdirektørens fulle støtte ut fra det syn at torvdriften tjener til avlastning av veddriften. Dette ble også erkjent i skrivelse av 30. juli i fjor fra Arbeidsformidlingsdirektoratet hvori bl. a. uttales:

«Det vil være klart at en rasjonell og rask brenntorvproduksjon gjør samme nytte for brenselsforsyningen som vedhogsten, og en går ut fra at fylket vil være merksam herpå og gi vedkommende ombudsmenn i de distrikter dette gjelder de nødvendige ordre».

Da den vesentligste torvproduksjon foregår før 30. juli, fikk den siterte uttalelse først og fremst betydning for arbeidet med bergingen av torven, men hvis det samme syn blir praktisert i år — hva vi alle håper —, vil det forhåpentlig bli noe lettere å skaffe folk til brenntorvanlegg i år enn det var i fjor.

Enkelte herreder i Nordland ble i fjor sommer av fylkets brenselsutvalg pålagt såkalt tva ng s torv i ng. Det gjaldt et torvkvantum av 10,000 m³ stikktorv som ble fordelt på 7 herreder. Størst kvantum ble pålagt Bjørnskinn og Dverberg herreder på Andøya, hver med 2,500 m³. De enkelte herreders brenselsforsyningsnemnder fordelte den pålagte plikktorving videre til folk som så seg i stand til å skaffe mer torv enn til eget forbruk.

I denne forbindelse kan jeg også nevne litt om omsetningen av brenntorven. Da Forsyningsdepartementets brenselkontor i 1940 fant at det ikke kunne ta på seg formidling av brenntorvomsetningen, har myrselskapet såvidt mulig forsøkt å være behjelpelig med dette. Det har vært et meget stort antall forespørslers, såvel skriftlige som muntlige og pr. telefon, om alt som angår brenntorv, kvalitet, priser, forholdstall overfor andre brenselssorter o. s. v., slik at bare denne side ved brenselsspørsmålet har krevd sin mann. Når dertil kommer at en rekke av de personer som har gått i gang med brenntorvdrift er nybegynnere i faget, forstår man lett at det har vært et meget stort behov for assistanse og konsulenthjelp.

Arbeidspresset i myrselskapet de to siste år har, som en vil forstå, vært usedvanlig stort. Midlene som har stått til disposisjon har dessuten vært nokså sparsomme, så vi bare i begrenset utstrekning har kunnet engasjere ekstra hjelp. For øvrig gjelder dette så pass spesielle ting at det er ikke bare å ansette nye folk, det bør være folk som har kjennskap til torv og torvdrift, og av slike er det ikke mange å velge mellom i vårt land.

Hvordan ligger så mulighetene til rette for torvproduksjonen i år?

Vi har redegjort for dette i en oversikt som ble sendt Landbruksdepartementets skogkontor og Forsyningsdepartementets brenselkontor i fjor straks før nyttår. Det er for tiden ca. 100 torvmaskiner her i landet ved de anlegg som finnes eller er under planlegging, og etter en gjennomsnittlig produksjon av 2000 m³ pr. maskin skulle det her under gunstige omstendigheter kunne produseres ca. 200,000 m³ maskintorv. Hertil kommer så stikktorven, d. v. s. omtrent det 10-dobbelte kvantum.

For å stimulere torvproduksjonen har vi i myrselskapet foreslått overfor myndighetene at det også i år blir stilt statsgaranti for maskintorv som ikke måtte bli omsatt på det åpne marked, eller som ikke kan markedsføres på grunn av transportvanskeligheter som måtte oppstå. Videre foreslår vi at stikktorv som måtte bli produsert etter påbud av offentlige myndigheter må bli gjenstand for statsgaranti i en eller annen form.

Dessuten har vi foreslått at torvprisene heves. Det ville være av stor betydning om nye priser for torv av 1942-års produksjon, kunne bli vedtatt så snart som mulig, da produsentenes forberedelser til torvsesongen i høy grad influeres av de priser som det er utsikt til å få for produktet.

I vår utredning er det videre pekt på en rekke forhold som i større eller mindre grad vil ha innflytelse på torvproduksjonen, bl. a. at det stilles garanti for fabrikasjon av et visst antall torvmaskiner som kan stå ferdige på lager til torvsesongen begynner. Så er det driftsmaskiner og materiell for øvrig, og sist —, men ikke minst — olje til en rekke anlegg hvor overgang til elektrisk drift eller lokomobildrift ikke lar seg gjennomføre. At det også kan bli

vanskelig med transportmidler er vi fullt oppmerksomme på, og også disse spørsmål er gjenstand for drøftelser med de offentlige myndigheter. Når det gjelder sakkyndig bistand til de mange som må søke råd og veiledning, så har vi håp om at denne side av saken skal la seg løse hvis Landbruksdepartementet bifaller den arbeidsordning som er foreslått av myrselskapet i vårt budsjettforslag av 4. november i fjor.

Kapital til torvdriften kan, som tidligere nevnt, delvis skaffes ved hjelp av Statens Torvlånefond. Lånevilkårene er så pass rimelige at det skulle være god grunn til å benytte seg av den mulighet som her er åpnet for å avhjelpe mangelen på private driftsmidler. Riktignok må den som skal gå i gang med torvdrift ha en del kapital selv også, da Staten ikke låner ut mer enn $\frac{3}{4}$ av anleggsutgiftene. Men når det samtidig er sjanse til atskillig fortjeneste, må en jo finne seg i å risikere en del.

Dette gjelder så lenge det er toppriser for torv og ubegrensede avsetningsmuligheter. Annerledes stiller det seg under normale forhold når importert brensel kan skaffes til rimelige priser, og torv vanskelig lar seg selge. Det er tydelig at kapitalen under denne brenselkrise har vært langt mer reservert enn under forrige krise, da store summer både av privat og offentlig kapital ble satt inn i brenntorvanlegg. Sammenbruddet etter krigen var imidlertid så stort at bare noen få bedrifter overlevde krisen. Det er klart at sporene skremmer, man vil ha sikkerhet for produksjonens varighet før man setter kapital i torvdriften. Det er derfor om å gjøre — allerede nå — å tilrettelegge forholdene slik at torvdriften kan fortsette også etter at den egentlige brenselkrise er avvirket. I myrselskapet har vi gjentatte ganger pekt på dette forhold, og vi håper at det må lykkes å få vakt interessen slik at man går positivt inn for denne linje, helst så snart som mulig.

Hvis det var mulig å legge planer på lengere sikt, ville man kunne gå i gang med torvdrift også på myrer som for tiden ikke lønner seg å utnytte, f. eks. hvor brenntorven er overdekket av lag av strøtorv som først må fjernes. Kapitalsterke selskaper ville imidlertid kunne ta sikte på kombinert drift, først nytte strøtorven og etter hvert som strøtorvlaget avvirkes, gå i gang med utnyttelse av brenntorven. Myrene ville da kunne gi arbeide til en mengde mennesker, og det ville kunne skaffes store mengder brensel til innenlandsk bruk, og torvstrø, eventuelt også isolasjonsstoffer o. l., såvel til innenlandsk bruk som til eksport.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 3

Juni 1942

40. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

KORT VEILEDNING I TORVSTRØDRIFT

Av ingeniør A. Ordning.

I. Litt om torvstrøets egenskaper.

Strøtorvmyrene er dannet av kvitmoser, oftest iblandet noe lyng og halvgras, særlig myrull. Det ene vekstlaget gror ovenpå det underliggende, så kvitmosemyrene kan bli flere meter dype.

Strøtorvmyrene dannes i alminnelighet ved at tjern og sjøer gror igjen med kvitmoser, men også ofte ved forsumping av fastmark. De fleste kvitmoser trives ikke i kalkholdig vann, og kvitmosemyrene danner en dårlig og meget næringsfattig grobunn for skog og høgere vekster. Strøtorvmyrene er våre mest stubberene myrer. Finner en stubber, ligger de gjerne etter myrbunnen og skriver seg fra skog som er ødelagt ved forsumpingen. Strøtorvlaget ligger ofte skarpt atskilt fra andre mer eller mindre fortorvede torvlag, men kan også være det framherskende torvslag like til myrbunnen.

God strøtorvmyr skal inneholde nesten ufortorvet (lite omdannet) kvitmose. Myras brukbarhet til torvstrø blir bestemt av fortorvingsgraden. Prøven på god strøtorvmyr er om en kan presse omtrent rent vann ut av torva.

Av kvitmoser finnes mange forskjellige arter, hvorav Sphagnum fuscum, Sphagnum rubellum og Sphagnum imbricatum er meget alminnelige hos oss. Kvitmosene trenger mer eller mindre vann for å vokse. En art som Sphagnum palustre kan vokse helt under vann, mens Sphagnum fuscum vil ha mindre fuktighet.

Kvitmosene har på grunn av sin spesielle bygning en meget stor vannoppsugningsevne. De har nemlig to slags bladseller. Noen er smale og bladgrøntførende og danner et nett som utfylles av store vann- eller luftfylte seller. Disse store seller er i regelen avstivet innvendig med ring- eller spiralformede lister og har vegger som er gjennombrutt av små huller eller porer. I disse store seller, de såkalte hyalinseller, kan kvitmosene samle opp og magasinere store vannmengder.

Sammenliknet med andre brukte strøemner har kvitmosene et minimalt celluloseinnhold i forhold til sin oppsugningsevne. Ved bruk av torvstrø unngår en således cellulosens skadevirkning i gjødselen

som kan forekomme om en bruker sagflis i større utstrekning. Sagflis omsettes meget langsomt, og ved gjæringen vil mikroorganismene bruke en større eller mindre del av gjødselens kvelstoff. Sterk bruk av sagflis til strø kan derfor føre til mindre kvelstofftilgang for plantene.

Etter forsøk utført av Svenska Mosskulturforeningen har de forskjellige strøemner følgende vannoppsugningsevne:

Tyttbær og blåbærlyng	1/3	ganger	så	meget	vann	som	sin	vekt
Granbar	1/3	»	»	»	»	»	»	»
Bjørnemose	1½	»	»	»	»	»	»	»
Bregner	2½	»	»	»	»	»	»	»
Lauv	3¼—4	»	»	»	»	»	»	»
Sagflis	2½—5¼	»	»	»	»	»	»	»
Halm	3⅔—4½	»	»	»	»	»	»	»
Godt torvstrø	8—16	»	»	»	»	»	»	»

Det framgår av ovenstående at torvstrø har opptil 5 ganger så stor oppsugningsevne som de øvrige vanlig brukte strøemner.

Foruten å være et fremragende oppsugningsmiddel for flytende gjødsel har torvstrø evne til i en viss grad å oppta de for husdyrene sjenerende ammoniakkdamper i husdyrrommene. Ved bruk av torvstrø i gjødselen tilføres jorda moldemner. Derved blir leirjord etter hvert mer porøs, og sandjord holder bedre på fuktigheten og på gjødselstoffene.

Det lar seg ikke gjøre å fastslå generelt hvilken verdi i penger torvstrø har som gjødseloppsamlingsmiddel. Her spiller så mange forhold inn, såsom gjødselplassens beskaffenhet, om gjødselen lagres i kjeller eller i friluft, mengder av torvstrø i forhold til gjødselkvantum osv., men vi kan regne oss til hvilken verdi 1 m³ torvstrø mettet med urin har.

Vi går ut fra at 1 m³ torvstrø har en midlere oppsugningsevne av 10 ganger sin egen vekt og veier ca. 60 kg. 1 m³ torvstrø opptar da 600 kg urin. Under forutsetning av et midlere innhold av 1 % kvelstoff og 1,5 % kali i kuurin vil 60 kg torvstrø mettet med urin inneholde følgende mengder plantenæringsstoffer:

Kvelstoff, 6 kg à kr. 0,897*	=	kr. 5.38
Kali, 9 kg » » 0,375*	=	» 3.38

Samlet verdi kr. 8.76

Når unntas urin fra gris som inneholder omkring 0,1 % fosforsyre, er urin fra de andre husdyr meget fosforsyrefattig. Av den grunn er det ikke tatt hensyn til fosforsyreinnholdet ved ovenstående beregning. Heller ikke kalken er tatt med, da den representerer liten verdi i penger.

Torvstrøets eget innhold av plantenæringsstoffer angis i middel til følgende verdier:

*) Etter prisliste over kunstgjødsel i Samvirke nr. 4 1942, henholdsvis for kalksalpeter 15½ % N og kaligjødsel 40 % K₂O.

Kvelstoff	0,65	%
Fosforsyre	0,003	»
Kali	0,035	»

Det framgår herav at det bare er kvelstoffinnholdet som er av noen betydning. Hvor meget av dette som kommer plantene til gode er usikkert på grunn av torvas langsomme omsetning.

Den ovenfor utregnede verdi av plantenæringsstoffene i 1 m³ torvstrø mettet med urin kan en ikke gå ut fra i praksis. For det første blir ikke torvstrøets oppsugningsevne nyttet fullt ut, bl. a. på grunn av at det blir utsatt for press i gjødselhaugen, og dessuten tapes verdistoffer i større eller mindre grad under lagringen.

Reduserer en de kr. 8.76 til omkring kr. 5.00 à kr. 5.50 får en antakelig noe så nær verdien av den urinmengde som kan oppbevares ved bruk av 1 m³ torvstrø.

Til orientering angis nedenfor de torvstrømengder som vanligvis anvendes til de enkelte husdyr:

Til 1 ku	5 m ³ løst revet torvstrø	eller 5 normalballe
» 1 gris	2 » » » »	2 »
» 1 hest	4 » » » »	4 »
» 1 høne	0,3 » » » »	0,3 »

En gård med 15 kuer, 3 hester, 2 griser og 20 høns trenger da ca. 100 m³, eller 100 normalballe pr. år. En normalballe er presset i presserom på 0,85 m³. Da strøet blir ifyllt fra stor høyde og pakker seg en del under fyllingen i pressen, regner en at dette torvstrøkvantum utgjør 1 m³ revet strø løst kastet i en kasse av 1 m³ størrelse.

Hvor store mengder tøvstrø som bør brukes i det enkelte tilfelle er avhengig av flere forhold, bl. a. foringa og dyrenes størrelse. Forbruket angis da også nokså forskjellig, og de ovenfor anførte tall kan betraktes som en rettleiding.

II. Torvfrøtilvirkning.

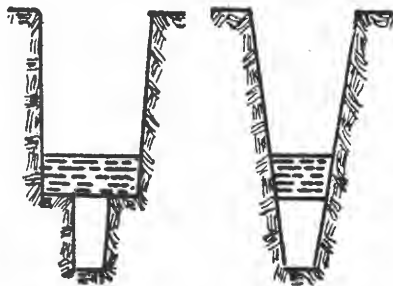
A. Harvestrø.

1. Harving av myroverflaten.

Myra som skal anvendes må grøftes godt. Avløpsgrøfta bør, når myra er dyp nok, være minst 1,5 m dyp og drengrøftene 1,25 m dype. Drengrøftene kan gjøres som åpne grøfter, men lukkede torvgrøfter er det beste. En bruker enten satsgrøft (fig. 1) eller kilegrøft (fig. 2). Avstanden mellom drengrøftene bør ikke overstige 10 m.

Myra planeres, tuer avhogges og lyngen brennes. Myra må være stubberen.

Harvingen foregår etter myras lengderetning, så en unngår unødvendig sning av redskapen. Av harver kan brukes fjørharv, rulleharv, rett- eller krokinnharver med skarpe tenner. Er myra blaut.

Satsgrøft.

Fig. 1.

Fig. 2.

Kilegrøft.

må det brukes truger på hesten. Fig. 3 viser en trug som passer for dette bruk.

Nå for tiden, da traktor snart finnes på hver gård, kan også denne komme til anvendelse ved lagingen av harvestrø, enten ved å henge en harv etter traktoren eller ved å bruke en eller annen slags fre-

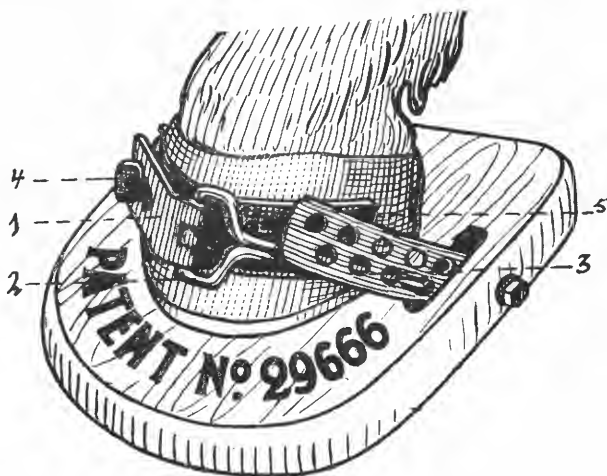

Fig. 3.

Faxes trug.

ser. Traktorhjulene må forsynes med ekstrarfelger, så bakhjulene får en felgbredde av 35 til 40 cm og forhjulene 25 til 30 cm. Det må ikke brukes gripetenner på felgene, helst bare glatt felg, og om en er nødt til å øke friksjonen, tversgående trelister. Beltetraktor er best.

Det harvede strø ligger til tørk 1 til 3 dager alt etter som tørken

er mer eller mindre god. Tørkingen framskyndes ved å røre i strøet med rive eller kjøre en kjetting på tvers av harveretningen over tørkefeltet. Når strøet er tørt nok, skrapes det i ranker med en kasseskraper (fig. 4) og bæres inn under tak med bærebår (fig. 5), trilles inn med trillebår eller kjøres inn med hest eller vagger på skinner.

Fig. 4.

Kasseskraper for samling av torvstrø på tørkefeltet.

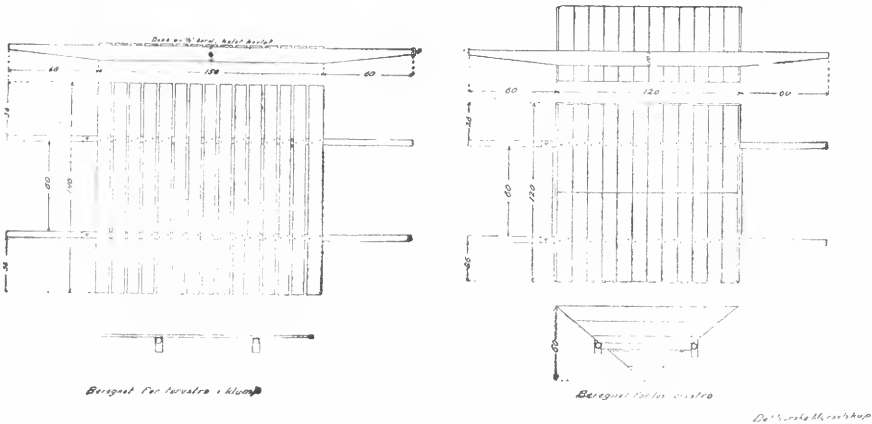

Fig. 5.

Bærebår for tørvstrø.

Metoden passer for distrikter med rimelig nedbør og god vårtørk, men krever stadig pass under tørkingen og innebærer en viss fare for selvantendelse, hvis strøet lagres i større høyder uten å være tilstrekkelig tørt.

2. Harving av torv utlagt på fast bakke.

Strøtorva spas opp og kjøres til tørkeplass i rå tilstand. Tørkeplassen bør helst være en solvendt sandbakke så nær gårdens uthus som mulig. Det er alminnelig å kjøre torva hjem på vinterføre. Så snart den er tint, smuldres den ved å kjøre over med rulleharv. En raker den sammen med rive eller skraper den sammen med kasseskraper når den er tørr nok. Ved å tilvirke strøet på denne måte kan enhver liten myrputt som inneholder strøtorv utnyttes, og det blir billig torvstrø.

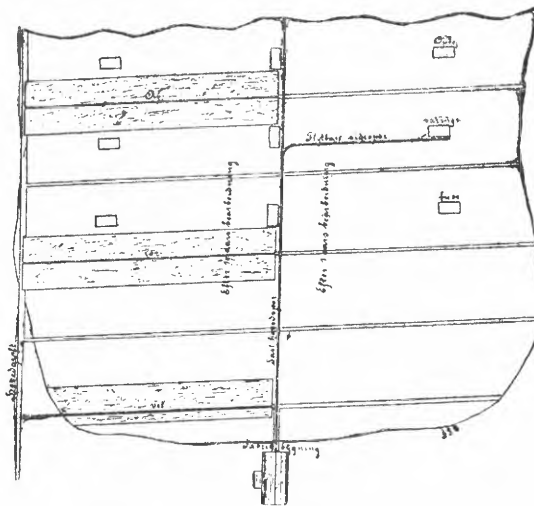

Fig. 6.

Anleggsplan for torvstrølag.

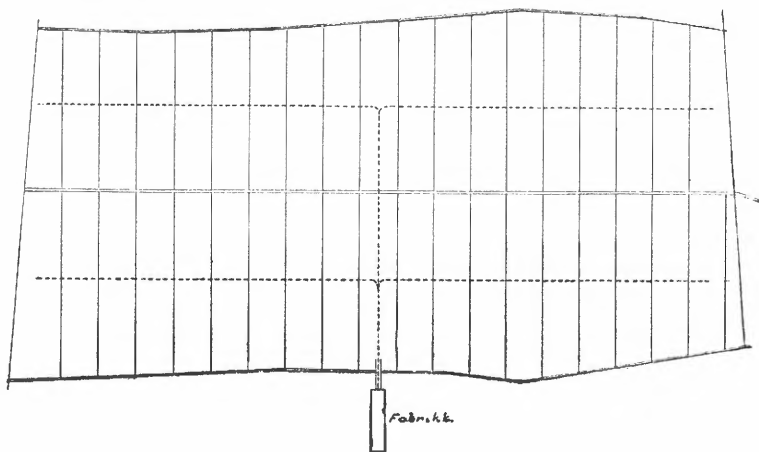
B. Torvstrø laget ved stikking.

Myra må skaffes avløp, og avløpsgrøfta bør helst ligge minst 0,5 m under det dyp det skal stikkes til. Som oftest må det også tas avskjæringsgrøfter (landgrøfter). Disse bør også være dypere enn stikkegrøftene. Stikkegrøftene legges med en innbyrdes avstand av 20 til 40 m, alminneligst 30 m. Jo mindre avstand en tar mellom stikkegrøftene, desto større blir selvsagt produksjonen på myra.

Landgrøftene bør legges så langt inn på myra at en vesentlig får å grave i myrlaget. Det stikkes torv av grøfta, hvorved en nyttiggjør grøftemassen, og omkostningene ved grøftinga blir små eller dekkes helt av den nyttiggjorte strøtorv.

Når stikkegrøftene skal utstikkes, må en ta hensyn til myras form og hellingsforhold, transportarrangementet og beliggenheten av fabrikkomt m. v. Man får også forskjellig anleggsplan etter den form torvstrøet skal ha ved salget, om det skal selges etter den løst revet eller presset i baller. Nedenfor vises en anleggsplan. (fig. 6) for et torvstrølag, hvor strøet selges som klomp, og for en fabrikk som leverer pressede baller (fig. 7).

Stikkingen. Denne kan foregå for hånd eller med motordrevne apparater. Av de siste har det vært prøvd forskjellige typer med sirkelsagblader og etter plogprinsippet, men hittil er en gått tilbake til håndstikkingen ved våre torvstrøanlegg.

Anleggsplan for Torvstrøfabrikk.

Fig. 7.

Til stikkespader brukes alminnelige spader av Sparkjær-modell. Fig. 8 viser til venstre en slik fra Christiania Spigerverk, til høyre en fra Brødrene Zink, Danmark og i midten en alminnelig grøftespade hvor pilen er uthamret, så spaden er blitt plan. Den siste brukes av enkelte torvstrøfabrikker. Spaden må være av så godt stål at den kan holdes skarp som en kniv, og den bør kunne fjære så meget at den tåler noe bøyning.

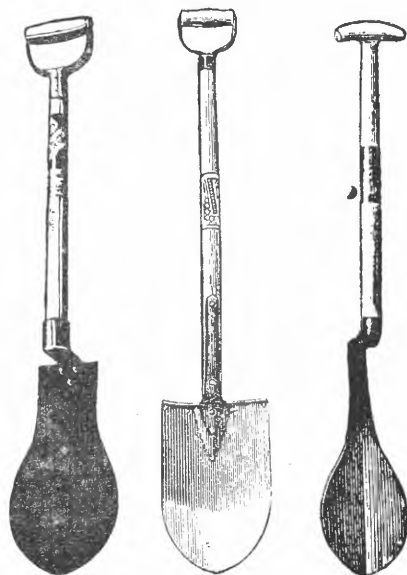

Fig. 8.

Forskjellige typer av stikkespader for torvstrø.

Når det tas opp ny stikkegrøft, har det vært alminnelig å gjøre denne 1,0 m dyp og 1,0 m bred. Da det gjerne betales mer for å opp-ta ny grøft enn for etterfølgende kantstikking, spares en del ved å gjøre den nye grøft 0,5 eller 0,75 m bred. Hvis myra er meget blaut, må en bruke 1,0 m brede stikkegrøfter. Det letter også den etterfølgende stikking om en kan ta den nye grøft 1,2 m dyp.

Torvstykkene gjøres alminnelig 25 cm brede, 33 cm lange for hesjetorv og 40 cm lange for torv som skal krakkes. Tykkelsen retter seg etter hvor lett torva tørker (dens porøsitet), tørkeforholdene på myra, om den ligger åpen for sol og vind eller lunt i skog.

I Østfold stikkes ofte torva 12—15 cm tykk, og torva tørker like hurtig og sikkert som torv på andre kanter av landet som bare er stukket 7 cm tykk. Skal det settes noe generelt mål for tykkelsen, blir dette 8 cm.

Stikkingen går best ved at to mann eller en mann og en gutt arbeider sammen. Den ene står i torvgrava, stikker de horisontale snitt og legger torva opp på grøftekanten, mens den annen — utleggeren — stikker de vertikale snitt og legger torva ut. Til utleggingen brukes best en sekstinet greip. Lengden av torvstykkene må stikkes horisontalt etter myrlagene, ikke — som en ser enkelte steder — vertikalt. Ved at lengden tas vertikalt vil torva holde dårlig sammen, og det vil bli meget spill under tørking og innberging.

De alminnelige utleggingsmåter for torva er:

Flatt utlegg. Det ene torvstykke legges ved siden av det annet i regulære rekker med en tomme mellomrom mellom hvert stykke (fig. 9).

Fig. 9.
Flatt utlegg.

Bredden av utlegget — regnet vinkelrett på stikkegrøftlengden — blir da for torv med 25 cm bredde og stukket til 1,0 m dyp og 0,5 m bred benk:

Med torv av	6	cm tykkelse	blir utlegget	9,0	m
»	»	» 7,5	»	»	» 7,0
»	»	» 10,0	»	»	» 5,5
»	»	» 12,5	»	»	» 4,5
»	»	» 15,0	»	»	» 4,0

Trapperanker (tverranker). Torva legges trappevis med 2" til 4" mellomrom mellom de enkelte torvstykker og i 4 til 6 lag. Dette er en praktisk utlegging av torva som tar liten plass og gir lite spill under senere behandling av torvstykkene (fig. 10).

Klosslegging av torva i ranker langs med torvgrava brukes i forbindelse med hesjing av torva. Legges rankene på gravkanten,

Fig. 10.
Trapperanker.

er det ikke nødvendig å bruke utlegger ved stikkingen. Med noen øvelse greier stikkeren å legge torva i tre rekker i ranken stående i torvgrava (fig. 11).

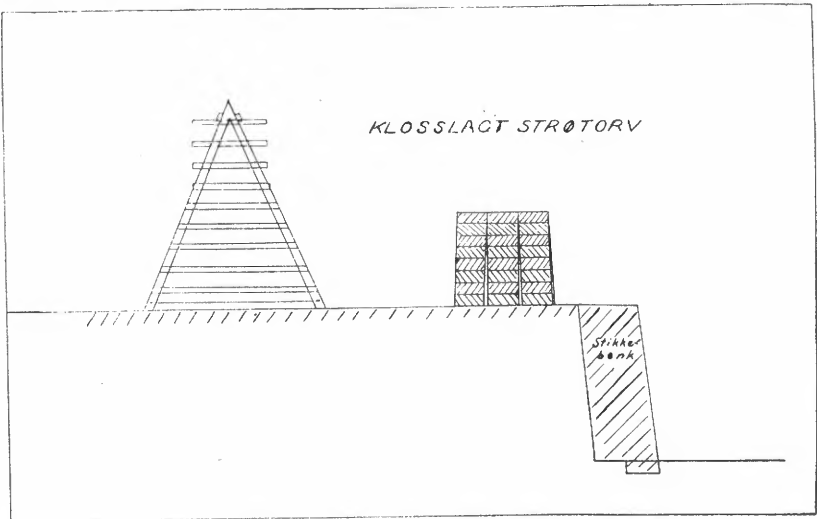
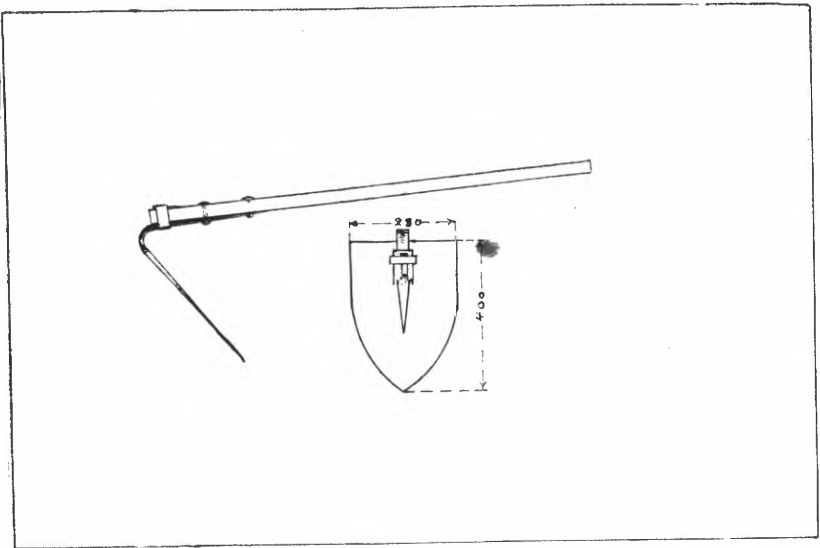

Fig. 11.

Fig. 12.
Spadehakke

C. Opptaing av torvstrø ved flåhakking.

Til dette brukes store spadehakker (fig. 12), og denne form for opptaing brukes alltid i forbindelse med hesjing. Metoden har sin berettigelse hvor en driver med tynt strøtorvlag ovenpå annen myr, og særlig der hvor myra tenkes dyrket etter flåhakkinga. Metoden er meget brukt på Hedemarken. Den passer ikke for større drift.

III. Tørring av strøtorv.

Krakking. Når torva har ligget så lenge flatt utlagt på myra at den har fått en tørr skorpe og holdfastheten er blitt så stor at den kan stå på høykant uten å brette, blir to og to stykker satt mot hverandre med et tredje lagt horisontalt over de to. Det blir også ofte satt et torvstykke mellom de to på høykant. I dårlig tørkevær er denne siste oppsetningsmåte best. Har en derimot skarp vårtørk, blir torva hurtigere tørr uten overliggende torvstykke.

Fig. 13.
Krakking.

Kuving. Torva blir sjelden så tørr i krakk at den kan gå inn til fabrikklager eller riverhus. Den kan da ettertørkes i kuver (fig. 14, 15 og 16). Disse er muret opp sylindrisk med litt mellomrom mellom hvert torvstykke. De gjøres både med enkel mur og med torv

Fig. 14.
Kuving av strøtorv.

lagt inne i sylindere, såkalte «fylte kuver». Kuvene gjøres med rette vegger. Det overliggende torvlag skal dekke det underliggende. En godt oppsatt kuve gir en bra ettertørk av torva, en dårlig oppsatt kuve er ofte verre enn ingen. For å få kuvene høyest mulig er en gått over til å mure dem opp med støtte av nedrammet bakhun eller stau-

Fig. 15.
Strøtorvkuve uten forstøtning.

Fig. 16.

Bakhun- eller staurkuve.

rer og surre med brukt emballasjetråd, 2 à 3 surringer utenom tre-stiverne. Bakhun- eller staurkuvene kan gjøres 1,5 m i diameter og 2,0 m høye. Legger en litt bakhun under kuven, klarer disse kuver seg godt for overvintring.

Tørking i trapperanker (se fig. 10). Under vårtørken tørker toppen av disse forholdsvis raskt. En kan når toppen er om-

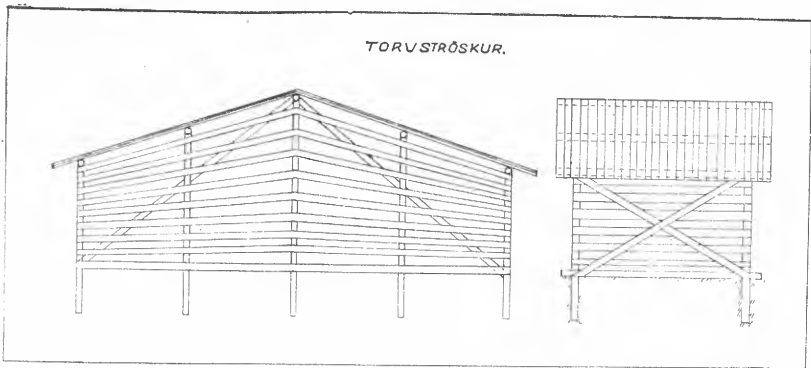

Fig. 17.

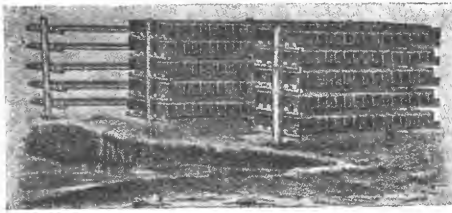

Fig. 18.
Rajehesje.

trent halvtørr, bære denne inn i småskur eller stakk for videre ettertørk av torva, eller en legger om ranken, så den øverste torv kommer underst. Har en riktig gunstig vær kan så etter et par ukers tid rankene kjøres like inn for riving og pressing eller fylles like i småskur på myra, hvis det bare drives med klompproduksjon.

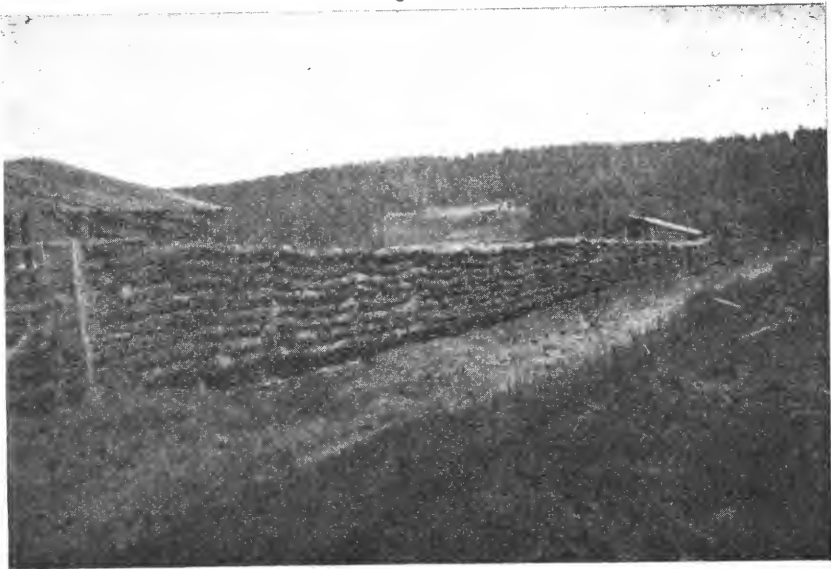

Fig. 19.
Bjaner' torvstrødesje.

Hesjing. Den sikreste måte å tørke torva på er å hesje den. Hesjingen gir en sikker, jevn drift og forlenger torvsesongen betraktelig. Da en i rimelige somrer kan ta 3 à 4 høstinger pr. hesje, kan en forhøye produksjonen med 3 ganger av hva en klarer med andre tørkemåter da teigene bare kan høstes en gang. Av hesjer finnes mange forskjellige konstruksjoner. Når det er tale om små kvanta som skal tilvirkes, kan brukes raiehesjer (fig. 18), men hvor det gjelder store strømmengder, må en bruke jerntråd som underlag for torva.

Det brukes både stasjonære og flyttbare hesjer. Som stasjonær hesje brukes mest den av landbruksdirektør Bjanes konstruerte (fig. 19.) med litt forandringer. Hva det gjelder om for at disse hesjer (som ofte gjøres 2 à 300 m lange) skal stå, er å få bardunert endestolpene, så

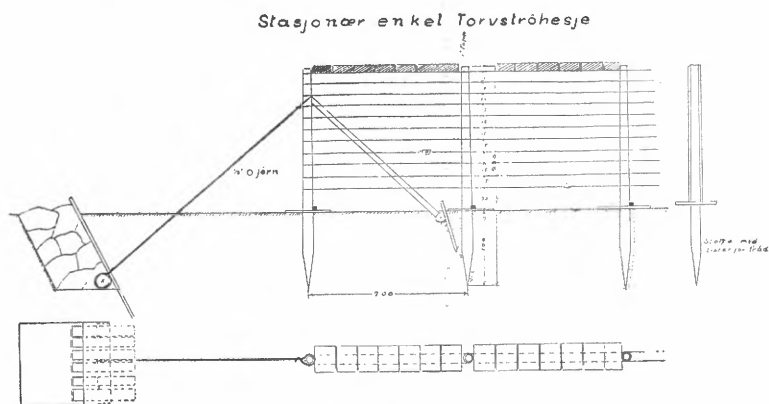

Fig. 20.

disse holder strekket. Til bardunering bør brukes 5/8" rundjern. En har hittil brukt 6 à 8-dobbelt jerntråd, men den holder ikke lenge. Stryker en bardunene med syrefast lakk på den del som skal ned i myra, forlenger dette levetiden.

En billig utførelse av stasjonær trådhesje er vist i fig. 20. Stolpene bør være av hard gran eller furu med ca. 4" topp. Det skjæres et lite spor for hesjetråden på hver side av stolpen, og tråden holdes på plass med krampe. Torvstykket blir altså liggende over 2 tråder. Hvis det ikke kan skaffes så grove stolper, kan en spikre en list på hver side av stolpen (se figuren) og sette sporene for tråden i disse. Når en setter stolpene med 2,0 m mellomrom, er det tilstrekkelig å bruke tråd nr. 12. Torva tørker hurtig på disse hesjer, og de er meget raske å sette opp.

De stasjonære hesjer har den hake at en må transportere torva til hesjen, den flyttbare har den fordel at en kan flytte hesjen til torva. Fig. 21 viser en av forfatteren konstruert hesje. Den gjøres i seksjoner (krakker) av 5,0 m lengde. Hver seksjon er så lett at 2

mann kan bære den. Hesjen kan gjøres lang eller kort etter behov ved å sette til eller ta fra seksjoner, og en kan reparere disse når det er tid etter at kulden er inntrådt, da den ikke har stolper nede i myra. Hesjen er ikke helt billig å framstille. Før krigen kostet den med jerntråd nr. 11 ca. kr. 2,50 pr. løpende meter. Regner en at hesjen holder i 5 år, og at en høster den 3 ganger pr. sesong, belaster hesjeanlegget hver m^3 produsert torv med ca. 16 øre. En kubikkmeter revet strø vil da koste kr. 0,36 i arbeid med påleggingen og forrentning av hesjen.

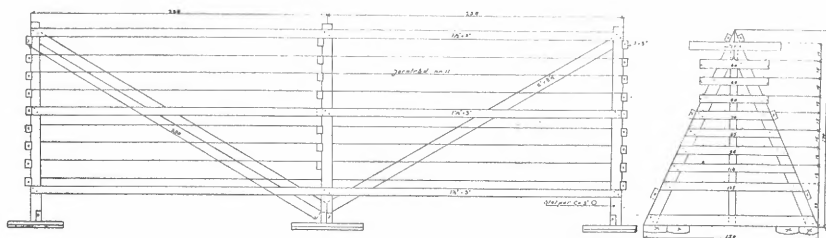

Fig. 21.

Flyttbar torvhesje.

Tørking under tak. Langs med torvgrava ca. 3,0 m fra stikkekannten legges tak på stolper som er nedrammet i myra. Takene gjøres av bokseplater eller 1/2" bord med raiet som åser. Husets bredde gjøres ca. 1,5 m, høyden ca. 1,5 m og ca. 2,0 m mellom stolpene. For å hindre stolpene fra å trykkes ned i myra, når det kommer noe snøpress på taket, påspikres bord ved stolpefoten. Torva legges i ranker langs med grava med et par tommers mellomrom mellom torvstykkene. Når torva i rankene har fått et par dagers fortørk, mures den opp i lag under tekket med så stort luftmellomrom mellom torvstykkene som mulig. Det stikkes helst bare $1/4 m^3$ pr. løpende m mellom hver innlegging under taket. Tørkingen går ikke hurtig, men sikkert ved denne tørkemetode. Den største ulempe er arbeidet med å måke av takene for hvert snøfall vinterstid. Skal tekkene stå for snøtrykk, må de gjøres av så grove materialer at de blir for kostbare.

IV. Innberging av torva.

Torvstrøklomp som det ikke er plass til i klompeladen ved fabrikk eller riverhus eller som ikke er tørr nok for riving, må lagres på torvfeltet i stakker eller mindre torvskur. Er torva tørr nok for riving, kan den klosslages i stakken, er den ikke helt tørr, må en mure med luftmellomlag mellom torvstykkene. Stakker som bare skal bli stående over den tørre årstid, kan til nød stakkes uten underlag, men

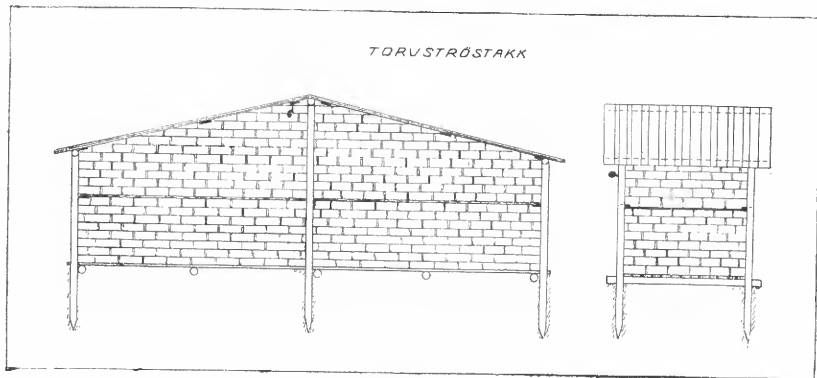

Fig. 22.

en legger da gjerne et enkelt bord under ytterveggene, så torvveggen ikke synker og raser ut. Det bør også legges en bordramme midt i stakken for å binde den. Riskvister gjør omtrent samme nytten. Stakkenes bredde bestemmes av hvor tørr torva er under oppsettingen. For torv som er omkring halvtørr bør ikke stakkebredden overstige 1,5 m, er torva nesten tørr, kan en bruke stakk med 2,0 m til 2,5 m bredde. Til tekking av stakken brukes alminnelig lemmer av 3/4" takbord eller bokseplater (fig. 22). Tekking med impregnert papir er ikke å anbefale. Har en ikke annen tekking å ty til enn papir, må toppen på stakken jevnes godt, derpå legges en bordramme som går ca. 20 cm utenfor stakkeveggen, derpå legges papiret og oppå papiret legges et lag av torvstykker.

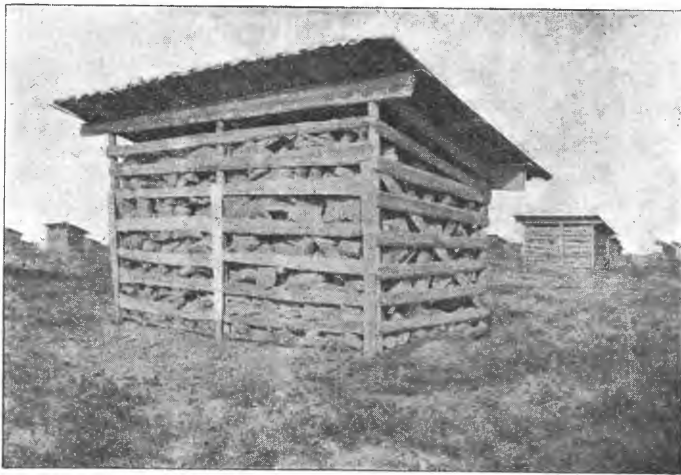

Fig. 23.

Enkelt torvskur.

Fig. 24.

Dobbelt torvskur.

Bedre enn å stakke torva er det å kaste den inn i små skur, hvorav er vist forskjellige typer nedenfor. Det billigste å bygge av disse

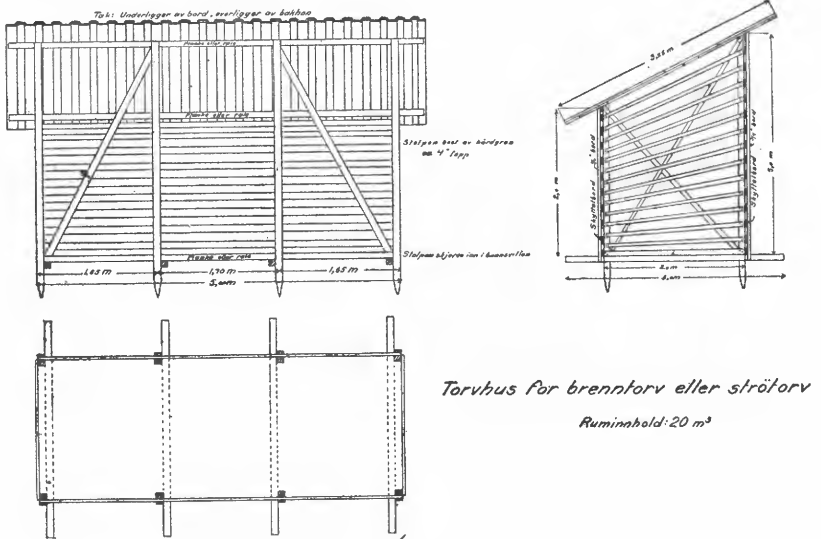

Fig. 25.

er fig. 23. Ved det dobbelte torvskur (fig. 24) utnyttes materialene godt, idet en får midtrommet uten å anvende ekstra stolper. En fyller siderommene med halvtørr torv og lar disse stå et par uker før en fyller midtrommet. Torva som fylles i midtrommet bør være rive-tørr.

Såvel ved stakking som ved berging i småskur gjelder det å ha godt underlag av bord eller raier. Vannet som kommer i torva fra bunnen er nesten mer ødeleggende enn vannet som kommer ovenfra.

Fortsettelse.

OSKE SOM GJØDSEL.

Av myrkonsulent Hans Hagerup.

I notida sitt jordbruk spelar oske som gjødsel lita rolle. Til utfylling av husdyrgjødsel på ein gard har ein under normale tilhøve rikeleg tilgang på kunstgjødsel. Likevel kan det vera rett å minne om at vi i oske har gjødsel som det er verdt å ta vare på og bruke, sjølv om mengda som den einskilde rår over ikkje er så svært stor. Der det vert bruka ved og torv som brennefang i staden for kol og koks, vil det verta meir og verdfullare oske, serleg då av veden. Hjå den einskilde huslyd vil det ikkje verta store mengder, men ta vare på det som vert, alle munar har sitt verd no for tida. Ved fabrikklegg vil det ikkje verta so små kvanta.

Fosfatgjødsel er framleis rasjonera og det vert mindre å få til komande avling enn det var i fjor. Av kali og kalk får ein som før.

Har oske så mykje verd at det er lønt å minne om det, kan ein spyrje. For å kunne gi eit oversyn over mengda oske, måtte ein ha opplysningar over bruket av brennefang. Men her er berre tenkt på å gje nokre opplysningar om gjødselverdien av oska.

I eldre tiders jordbruk hugsar vi at «bråtebruket» spela ikkje så lita rolle. Her var det oske av brent skog som gav næring til dei jordbruksvekster som vart dyrka. Og den tidlegaste myr dyrking gjekk ut på å flåhakke myra, turke og brenne dette lausmateriale. På den vis vart skaffa høveleg næring til vekstene som vart dyrka for eit år eller meir, alt etter kor mykje som vart brent. Når næringa var oppbrukt, måtte ny brenning til. Begge desse driftsmåtar var ei rovdrift og vart omsider forbode, dei var heller ikkje ufårlege å bruke. Ved ny dyrking av jord vil det mest alltid verta ein del brenning, slikt som skogavfall og mosetuver, og for myrjorda sitt vedkomande vil flåhakking og brenning av det øvste friske moselaget i mange høve vera på sin plass. Det er om å gjera å spreida denne oska og ikkje late den verta liggjande i dungar så regn klumpar den saman og vaskar næringsemna bort.

Den plantenæring som oska inneheld er ymse alt etter brennematerialet den er kome ifrå. Eg skal her nemne nokre svenske analyser av treske (frå Svenska Vall- och Mosskulturforeningen). I 100 deler oske fanst:

	I barved:	I bjørkeved:
Fosforsyre	5,00	3,04
Kali	17,10	5,01
Kalk	56,20	23,60

Innehaldet vil sjølvsagt svinge alt etter korleis vekseplassen til trea har vore.

Av torvoske har vi fått utført eit par analyser ved Statens kjemiske kontrollstasjon i Trondheim. Innhaldet av fosforsyre, kali og kalk var pr. 100 kg oske:

	I	II
Fosforsyre	0,78	2,10
Kali	4,26	1,07
Kalk	33,20	18,01

Prøve I var oske av brenntorv med ein del koksoske, og prøve II oske mest av grasmyrtorv og ein del treavfall.

Analysene viser at oske av veden er næringsrikare enn torvoske, i den siste er innhaldet lite. Dessutan er torvoska leiare å handtera, då den er svært lett. Etter medelanalyser av vedoska inneheld den så mykje av dei nemnte næringsemne pr. 100 kg oske som svarer til om lag 15 til 27 kg superfosfat, 12 til 40 kg kalisalt (40 %) og 45 til 100 kg kalksteinsmjøl.

Oske av dei to sist nemnte prøvene har vi prøvd som gjødsel ved Myrselskapets forsøksstasjon på Mæresmyra. Det er verknaden av fosforsyre og kali i oska som er samanlikna med like mengder i superfosfat og kalisalt. Av plassomsyn kan eg her berre gi eit lite utsyn over resultatet av prøvene. Det er gjort to forsøk, eit frå 1929 til 1933 og eit frå 1938 til 1939, begge er lagt i bygg første år, seinare låg felta til eng. Burtsett frå ugjødsla ruter har alle gjødslingsnr. fått tilført like mengder kalksalpeter. Her skal berre verta nemnt dei relative avlingstal i høve til ugjødsla (= 100) i medel for prøveåra:

	1929/33	1938/39
Ugjødsla	100	100
Utan kali (fosfat + kvæve)	125	96
Kaliverknad i torvoske	162	125
Kaliverknad i 40 % kalisalt	159	125
Utan fosfat (kali + kvæve)	132	130
Fosforsyreverknad i torvoske	175	133
Fosforsyreverknad i superfosfat	163	136

Av dette går fram at verknaden av kaliet i oska er like god som i kalisalt, og for fosforsyra sitt vedkomande har den i oska vore omlag like god som i superfosfat. (Her skal eg nemne at utanlandske prøver

med oske viser noko mindre verknad av fosforsyra i denne enn i fosfat.) Kalkverknaden er ikkje prøvd, men ein skulle tru at verknaden av denne skulle vera omlag som i brent kalk.

Dei ulike utslag i dei to gjødslingsseriar kjem seg av at felta har lege ulike lang tid. I den første, som har gått lengst, er utslaga størst. Det er gjødsla berre første året med fosforsyre og kali, seinare er etterverknaden prøvd, difor vart avlingane små dei siste åra.

Resultatene frå begge desse prøver viser at ein i oske har eit verk-samt gjødselmedel. Her kan det vera verdt å minne om at det vesle kali som myrjorda inneheld er lett tilgjengeleg for plantane, medan innhaldet av fosforsyre er lite eller inkje brukbart. Brenninga av torva har gjort fosforsyra lettare tilgjengeleg.

Oske høver godt som gjødsel til vårkorn (bygg og kveite) og eng, serleg kløvereng, og elles til hagevekster som likar kalk. Potet vil bli skurvut ved oskegjødsling, difor høver oske ikkje til denne. Dette kjem av oska sitt kalkinnhald. Ved å bruke svovlsur ammoniakk som kvævegjødsling til potet kan ein motverke skurvåttaket noko.

Samla for hile landet utgjer oske frå brenselstadenene ein ganske stor verdi av plantenæring, men den er spreidd på mange små einingar. Det gjeld likevel å ta vare på det som er, å dra seg nytte av det. Best vert den teke vare på ved å leggja den i kompost saman med anna avfall. Ved fabrikkar som har gått over til å bruke innanlandsk brensel i staden for kol, vil det ikkje verta so små kvanta oske. Eit reknedøme vil vise det.

Av 1000 m³ ved vert det ca. 1,75 tonn oske. I denne finst så mykje av fosforsyre, kali og kalk som svarer til ca. 340 kg superfosfat, 300 kg kalisalt (40 %) og 1000 kg kalksteinsmjøl. Det er soleis all mogleg grunn til å ta vare på oska og nytte den.

TORVSTRØPRODUKSJONEN I 1941.

I FJOR innhentet myrselskapet oppgaver over torvstrøproduksjonen i 1940 ved å sende ut spørreskjemaer til torvstrøfabrikantene. I år er det innhentet tilsvarende oppgaver over produksjonen i 1941.

Alle utsendte skjemaer er blitt besvart, og vi skal nedenfor gi en kort oversikt over resultatet.

Opgavene for 1941 omfatter i alt 44 fabrikker, mot 42 i 1940, idet Akershus og Hedmark begge har en fabrikk mer i drift enn året før. Av samtlige torvstrøfabrikker ligger 36 på Østlandet, men fordelingen på de enkelte fylker er temmelig ujevn. Akershus har 16, Hedmark 10, Vestfold 5, Østfold 3 og Opland og Buskerud 1 fabrikk hver. Telemark og Agderfylkene har hver 1 fabrikk, og i Trøndelagsfylkene fin-

nes i alt 5 fabrikker, hvorav 4 ligger i Nord-Trøndelag. I de øvrige fylker finnes ingen fabrikker for framstilling av torvstrø.

Med hensyn til driftsmaskiner viser oppgavene at 26 fabrikker brukte elektrisk drivkraft, 11 hadde oljemotorer og 4 benyttet dampmaskiner. For 3 fabrikkers vedkommende mangler oppgave over driftsmaskiner.

Videre kan nevnes at 23 fabrikker ble drevet som selvstendige bedrifter, mens 4 ble drevet ved siden av gårdsbruk, 7 i tilknytning til brenntorvanlegg, 6 var kombinert med sagbruk og 1 med annen virksomhet. Oppgave mangler for 3 fabrikkers vedkommende, men disse fabrikker drives sannsynligvis som selvstendige bedrifter. Fabrikkene har tilsammen 55 presser fordelt slik at 11 fabrikker hadde 2 presser og 33 fabrikker 1 presse.

Areal strøtorvmyr ved samtlige fabrikker oppgis til ca. 12,500 dekar eller praktisk talt samme areal som i fjor. Herav faller omtrent $\frac{2}{3}$ på Akershus og Hedmark fylker.

Den samlede torvstrøproduksjon ved fabrikkene i 1941 utgjorde 260,000 baller eller omkring 5000 baller mindre enn i 1940. Akershus og Hedmark hadde størst produksjon med henholdsvis ca. 118,000 og 62,000 baller. I Akershus er produsert omkring 17,000 baller mindre og i Hedmark vel 11,000 baller mer enn i 1940. Vestfold kommer som nr. 3 med ca. 35,500 baller eller omtrent samme produksjon som i 1940. Østfold har øket produksjonen med 13,500 baller til vel 23,500 baller. Ingen av de øvrige fylker produserte mer enn 6000 baller, og stort sett har det vært nedgang i produksjonen i disse fylker sammenlignet med året før. Bare Opland og Aust-Agder viser en mindre stigning.

I forhold til normal produksjon, som regnes å være omkring 330,000 baller, utgjør torvstrøproduksjonen i 1941 ca. 79 % mot ca. 80 % i 1940. Stort sett har altså torvstrøproduksjonen holdt seg på samme nivå som foregående driftsår.

I tillegg til den fabrikkmessige framstilling av torvstrø kommer produksjonen av strø til eget forbruk. Vi savner nøyaktige oppgaver over denne produksjon, men den antas år om annet å svare til omkring 250,000 baller. Såvidt det kan bedømmes har denne produksjon foregått omtrent normalt i 1941. Enkelte steder er det nok stukket mindre torv enn vanlig på grunn av mangel på arbeidskraft, men på den annen side er det kommet til nye produsenter som tidligere kjøpte torvstrø fra fabrikkene, men som nå dekker sitt behov selv. En kan derfor regne med at produksjonen av torvstrø til eget bruk har foregått omtrent som vanlig, og at den samlede torvstrøproduksjon i fjor utgjør omkring 510,000 baller.

For 1942-års produksjon er det oppgitt å være stukket vel 122,300 m³ torv høsten 1941. Dette skulle tilsvare omtrent 215,000 baller når en regner at 1 m³ torv gir 1,5 m³ revet strø og det går ca. 0,85 m³ løst torvstrø pr. balle. Til sammenligning kan nevnes at det høsten 1940 var stukket torv svarende til ca. 250,000 baller. Da storparten av

torva stikkes om høsten, skulle en etter dette vente noen nedgang i torvstrøproduksjonen kommende sesong hvis det da ikke i år blir stukket mer torv enn vanlig.

Enkelte produsenter opplyser i sine meldinger at det har vært knapp tilgang på arbeidskraft, men den økede etterspørsel etter torvstrø vil sikkert bidra til at produsentene anstrenger seg for å holde produksjonen oppe.

J. H. S.

BRENNSELSFORSYNINGEN 1942—43.

Statsgaranti for avsetning av maskin- og stikktorv.

FOR å sikre størst mulig produksjon av maskin- og stikktorv har Forsyningsdepartementet besluttet å garantere omsetningen av inntil 75,000 m³ brenntorv. Garantien omfatter maskintorv samt stikktorv som blir tilvirket etter pålegg fra det offentlige.

Garantien omfatter den produksjon som er innmeldt til Forsyningsdepartementets Brennskantor innen 1. juli 1942 og som ikke har funnet avsetning innen 1. april 1943.

De produsenter som ønsker garanti, må sende inn søknad til Forsyningsdepartementets Brennskantor innen 1. juli 1942. Søknaden må inneholde oppgave over hvor stort kvantum det gjelder, samt opplysning om fra hvilke distrikter (jernbanestasjon eller kai) torven blir sendt.

Hvis det innen fristens utløp blir innmeldt mer enn 75,000 m³ torv vil de innmeldte kvanta bli å redusere etter Forsyningsdepartementets nærmere bestemmelser.

Ethvert salg av brenntorv fra produsent med statsgaranti kommer til fradrag i det garanterte kvantum, således at statsgarantien faller bort etter hvert som torven selges til forhandler eller forbruker.

Det påhviler produsentene selv å søke torven avsatt.

Produsentene må underkaste seg den kontroll som Forsyningsdepartementet finner påkrevet.

Statens eventuelle overtagelse skjer etter priser som ligger 5 % under de maksimalpriser som Prisdirektoratet fastsetter for maskin- og stikktorv for 1942—43, levert jernbanestasjon eller dampskipsbrygge for salg fra produsent. Kontroll og kvalitetsbedømmelse av torven foretas av Det norske myrselskaps funksjonærer før overtagelsen eller av personer som godkjennes av Det norske myrselskap.

FRA JORDVERNKOMITEENS ARBEIDE.

KOMITEENS arbeide, som tidligere er omtalt her i tidsskriftet, ble innstilt en tid våren 1940 på grunn av krigen. I mai 1940 fikk komiteen et rundskriv fra Finansdepartementet om at alle tidligere oppnevnte komiteer skulle innstille arbeidet hvis ikke Administrasjonsrådet samtykket i at arbeidet fortsatte. Komiteen sendte straks forslag om å få gjøre seg ferdig med de fylker som sto igjen. I skrivelse av 18. april 1941 går Landbruksdepartementet med på dette.

Komiteen har senere avgitt en innstilling: «Utgreiing om jordødeleggelsen ved urasjonell torvdrift i kystbygdene i Trøndelag og om tiltak som tar sikte på å stanse jordødeleggelsen». Dette er nr. 7 i rekken, og det gjenstår nå bare 2 fylker, nemlig Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane. Også i disse fylker er arbeidet langt på veg, men det står igjen en del materialinnsamling i sistnevnte fylke. Forhåpentlig vil det lykkes å bli ferdig med markarbeidet i løpet av sommeren, så innstilling for begge fylkers vedkommende kan foreligge frampå høsten.

Komiteens innstillinger kan fås tilsendt ved henvendelse til Skogkontoret i Landbruksdepartementet eller til komiteens formann, ad.: Det norske myrselskap, Kongens gate 18, Oslo.

NY TORVKONSULENT FOR NORD-NORGE.

LANDBRUKSKANDIDAT Kåre Lilleeng er fra 1. mai i år ansatt som torvkonsulent i Nord-Norge. Ansettelsen gjelder foreløpig for 1 år, og herr Lilleeng har derfor søkt 1 års permisjon fra sin stilling som konst. fylkesagronomassistent i Troms fylke.

Konsulent Lilleeng er født 1912 i Målselv og ble uteksaminert fra Norges Landbrukshøgskole våren 1936. Straks han var ferdig på høgskolen arbeidet han et par måneder ved Statens Jordundersøkelser. Senere har han det meste av tiden vært knyttet til Troms landbrukselskap, hvor han først og fremst har hatt med selskapets store bureisingsfelter å gjøre. Vinteren 1939—40 hadde han permisjon for å studere tekniske fag i Sverige. De tre siste somrer har herr Lilleeng deltatt i Myrselskapets myrundersøkelser i Troms fylke.

Konsulent Lilleengs adresse er Landbrukskontoret, Tromsø. Konsulent O. Hovde, som tidligere har arbeidet meget i Nord-Norge, er fortiden konsulent på Vestlandet med adresse Eide i Nordmøre.

Til

Myrselskapets medlemmer.

Vi sender nå ut postanvisninger som bes benyttet til innbetaling av skyldig medlemskontingent. Bruk postanvisningen, så spares tid og penger både for medlemmene og for myrselskapet.

Sekretæren.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 4

August 1942

40. årgang

Redigert av dr. agr. Aasuly Løddesøl.

KORT VEILEDNING I TORVSTRØDRIFT

Av ingeniør A. Ordning.

(Forts.)

V. Transportredskaper for torvstrø.

For å transportere torvstrø på kortere avstander på myrfeltet brukes bærebåren eller trilling med trillebår. Av bærebårene brukes 2 slag som vist i fig. 5. Den ene passer for transport av smuldret torv. Den annen er beregnet for klomp.

Trillebåren må ha så bred hjulbane at den bærer på myra uten at det brukes trilleplanker.

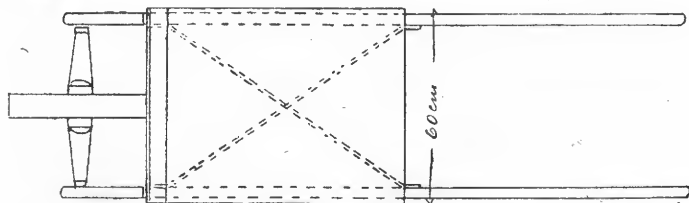
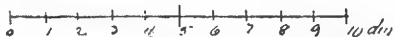
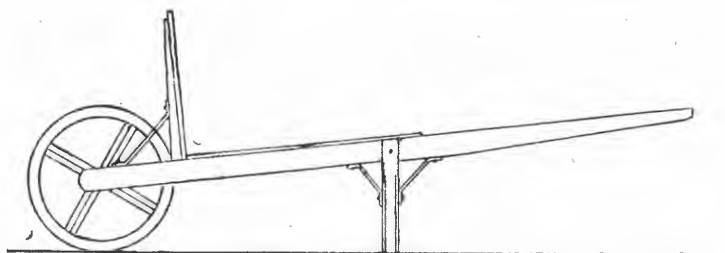

Fig. 26.

Trillebår for transport av strøtorv.

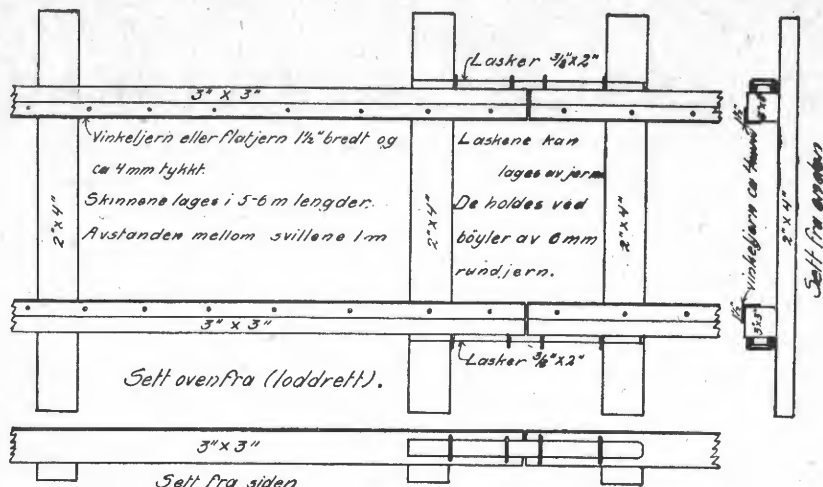

Fig. 27.

Skinner av jernbeslåtte 3" boks.

Det er nå konstruert et for torvmyrene nytt transportapparat, den såkalte «Torvbjørn», som kan tenkes å være praktisk for transport av råtorv til hesjer, selv om en her må bruke lette trilleplanker. «Torvbjørn» lages av Aksel Sæther, Faksdal pr. Namsos.

På lengere avstand enn ca. 60 m blir det for dyrt å bære eller trille torva. En må da bruke trallespor og traller av ca. 6 m³ rominnhold. Til trallespor brukes decauvilleskinner av 4,5 til 7 kg's vekt pr. m. Skal en bruke motortralle til å trekke trallene, bør trallesporet ha 7 kg's skinner. I krisetider når stålskinner enten er for dyre eller ikke til å få, må en hjelpe seg med spor av tre som vist i fig. 27.

Foruten å anvende et fast spor bør en også ha et transportabelt spor av 5 kg's stålskinner og med påklinkede stålsleepers. Til for-

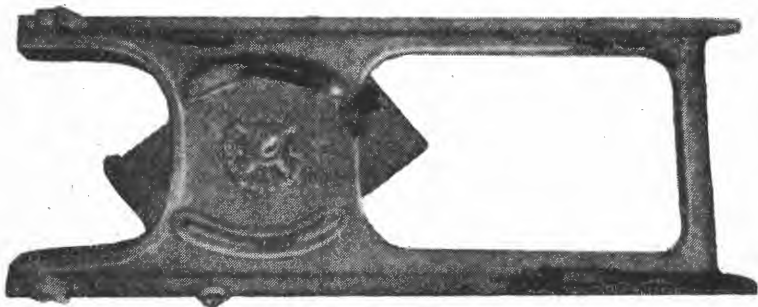

Fig. 28.
Svingskive.

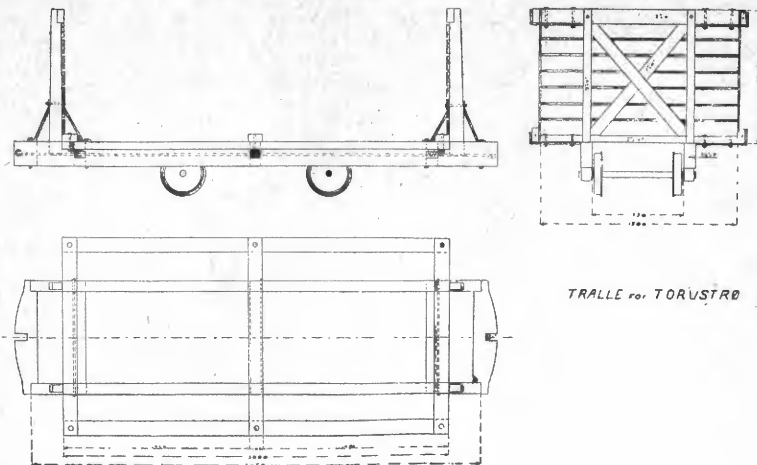

Fig. 29.

bindelse mellom det faste spor og det transportable brukes enten kurver eller svingskiver. Av svingskiver viser fig. 28 en god type av platestål. For å anvende denne behøver en ikke å gjøre brudd på det faste spor, men kan legge den hvor som helst oppe på dette spor, det spor som skal tilsluttes kan ligge i rett eller skjev vinkel med det faste. Firmaet Pay & Brinck har fabrikkert disse.

Innkjøringstrallene lages alminnelig for ca. 6 m³ rominnhold. Noen spesiell tippenanordning blir det som oftest ikke laget på trallene. Sidegrindene er enten bevegelige om hengsler eller helt avtagbare og trallen tippes ved å vippe den over det ene hjulpar. Hjulparrene på trallene har gjerne en hjulavstand av ca. 1,0 m. Ovenfor vises en type av innkjøringstraller med fast overstell (fig. 29). Trallene lages også med avtagbart overstell så de kan brukes med bare plan til transport av skinner og materialer.

VI. Riving og pressing.

Torvstrøriveren. Torvstrøets oppsugingsevne er høyere for finrevet enn for grovrevet strø. En bør derfor ha en river som gjør godt arbeid. Av en god torvstrøriver forlanges stor kapasitet med rimelig kraftforbruk. Den skal gripe torva og kaste den revne torv fra seg uten pass eller staking i trakten. Den skal kunne stilles for finere eller grovere riving. Piggene må ha en slik befestigelse at de ikke løsner under rivingen, og tennene må være av godt, seigt stål.

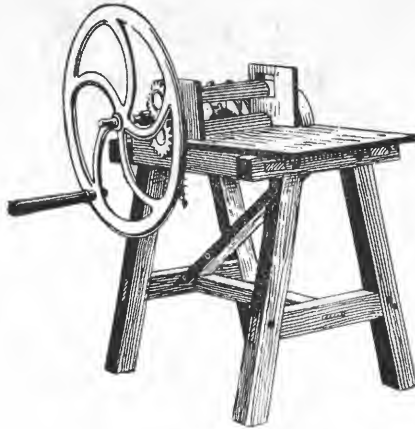

Fig. 30

Torvstrøriver for håndkraft.

For riving av strø hjemme på gården kan en hjelpe seg med en gammel piggtreskemaskin, eller en kan få en smed til å gjøre en enkel river med trevalse. I fig. 30 ses en enkel torvstrøriver for håndkraft. Fig. 31 viser en river som kan drives med hestevandring eller motor.

Når det gjelder litt større produksjon, f. eks. for torvstrøslag, har vi flere firmaer som leverer gode rivere. Det kan nevnes Haga-Hoel,

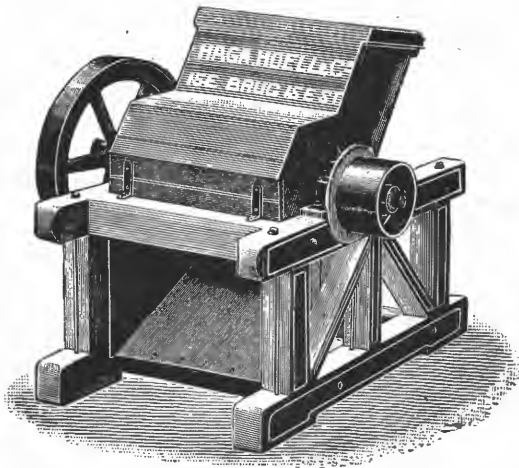

Fig. 31.

Torvstrøriver for hestevandring eller motor.

Ise Bruk, hvis rivere leveres bl. a. gjennom Felleskjøpet. A/S Kullberg & Co. leverer en bra river for håndkraft, som er så lett at den kan bæres av to mann og plaseres om ønskes i fjøs og stall.

Ved en prøve av mindre rivere på Ås i 1914 var følgende firmaer representert:

A/S Haga-Hoel & Co., Ise st.

Otto Heramb's støperi og mek. verksted, Elverum.

S. H. Lundh & Co. A/S, Oslo (firmaet er siden gått inn).

A/S Vatveds mek. verksted & jernstøperi, Sarpsborg.

A/S Werners maskinforretning, Oslo (nå A/S Kullberg & Co.).

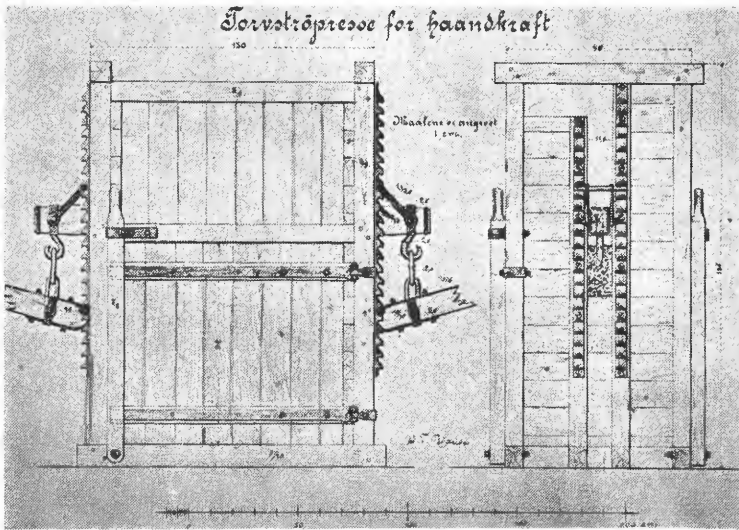

Fig. 32.

Beskrivelse og resultater av prøven er inntatt i myrselskapets tidsskrift, årgang 1914, hefte 4.

For torvstrøfabrikker med større produksjon er det to firmaer som leverer rivere, nemlig Otto Heramb's støperi og mek. verksted, Elverum, og A/S Hamar Jernstøperi og Mek. Verksted, Hamar.

Av representanter for svenske torvstrømaskiner kan nevnes Kolberg, Caspary A/S, Oslo, og P. Meidell, Oslo.

Før det anskaffes maskiner, bør det søkes sakkynndig bistand for å få de mest hensiktssvarende.

Torvstrøpressen. For andelslag og gårdbrukeres produksjon av torvstrø til eget bruk er pressing en unødvendig utgift. Med de arbeidspriser som betales i dag, og den stadig stigende pris på emballasjevirke og jerntråd, blir pressingen en relativt stor utgift på torv-

Fig. 33.
Horistontal dobbeltstempelpresse.

strøet. Medfører forholdene at en ved smådrift må presse, kan det lages en billig presse for håndkraft som fig. 32 viser. Denne er så enkel at enhver smed og nevenyttig mann kan lage den. Håndpressing

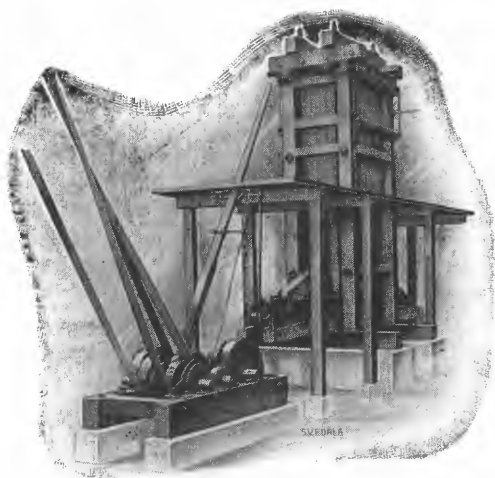

Fig. 34.
Vertikal torvstrøpresse.

går så langsomt at en må kunne regne med billig arbeidshjelp om ikke strøet skal bli for dyrt.

Gode presser for maskinkraft leveres fra norske, svenske og tyske fabrikker. Det selges horisontalt virkende og vertikalt virkende presser. For stor produksjon brukes utelukkende vertikale presser.

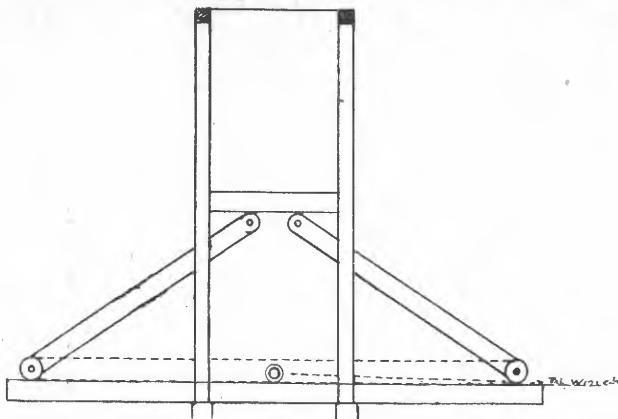

Fig. 35.

Armpresse hvor armene føres på bjelker med stålskinner.

Fig. 33 viser en horisontal dobbeltstempelpresse fra Otto Herambs støperi og mek. verksted, Elverum, og i fig. 34 ses en vertikal torvstrøypresse fra Svedala mek. verksted. De horisontale presser har den fordel at de trenger liten takhøyde i fabrikk, men ballen blir ujevnt presset og kapasiteten er liten.

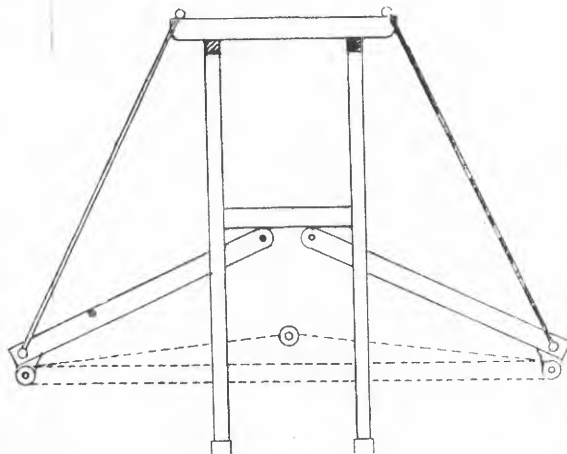

Fig. 36.

Armpresse hvor armene er opphengt i stålstenger.

De vertikale presser ble tidligere delvis bygd med differensialtaljer for stempelføringen. Det fins ennå enkelte av disse i drift ved gamle fabrikker, men systemet er ikke heldig og er nå forlatt.

De presser som i dag brukes ved større fabrikker er bygd med pressearmer — pressebeben —, som ved å snøres sammen fra skråstilling bringes i nesten loddrett stilling når stemplet har høyeste press. Av armpressene har en forskjellige typer. Fig. 35 viser en presse hvor armene føres på bjelker med stålskinner. Armene løper på hjul og sammensnøringen skjer ved vinsj og kjetting som går gjennom kjettingtrinser på pressearmene.

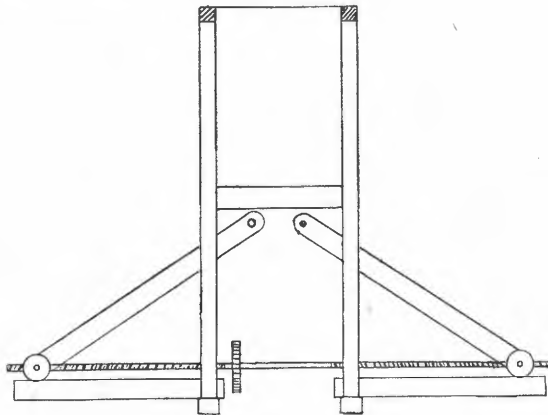

Fig. 37.

Armepresse hvor sammensnøringen utføres av en rechts- og linksgjenget skrue.

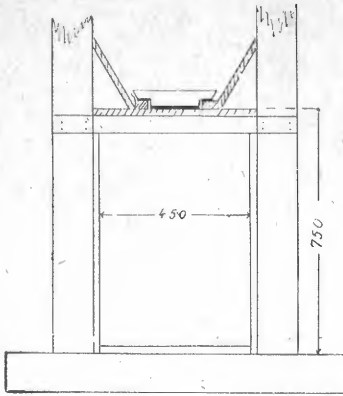
Fig. 36 viser en type hvor pressearmenes nederste ende er opphengt i stålstenger og armene ved et kombinert vinsj- og taljesystem anbrakt på selve pressen, snøres sammen, så stemplet føres oppover.

Fig. 37 viser en type hvor armene løper på bjelker, men hvor sammensnøringen utføres av en rechts- og links-gjenget skrue.

Etter de erfaringer en har synes systemet i fig. 36 å være de andre overlegne og krever minst kraft.

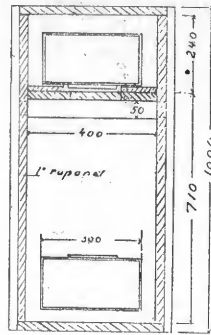
Foruten av Hamar Jernstøperi, som selger presser av eget fabrikat, forhandles vertikale gode presser av svensk fabrikat av Kolberg, Caspary A/S og P. Meidell, Oslo. Et tysk fabrikat forhandles av G. Hartmann, Oslo.

En god presse skal ha en kapasitet av minst 40 baller pr. time når den betjenes av øvde arbeidere, den skal ha en effektiv bremse for at pressestemplet ikke skal gli tilbake fra høyeste press når koblingen slås fri. Kraftforbruket er foruten av pressens produksjon avhengig av hårdheten av det strø som skal presses. Det dreier seg om fra 2,5 til 6 hk.

Tverrsnitt av Transportorrene

Fig. 38.

Tverrsnitt av Elevatorsjukk.

Fig. 39.

Sikting av torvstrø. Det fine støv som alltid vil forekomme ved riving av torvstrø er særlig en ulempe ved bruk av torvstrø i fjøs, da det har lett for å fyke i melken. Melkesilene som brukes nå, er heldigvis meget effektive, men det burde likevel i fjøsene bare brukes siktet strø. Det samme er tilfelle for sauehusets vedkommende. Til andre husdyr går usiktet strø like bra, og til griser er det

RIVEANLEGG FOR TORVSTRØLAG

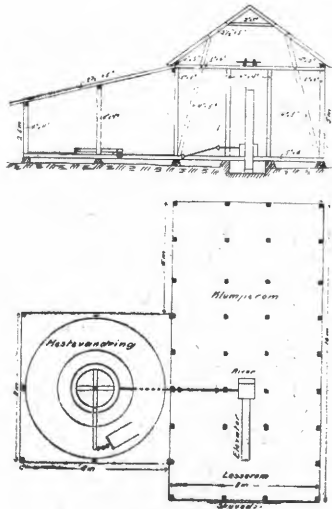
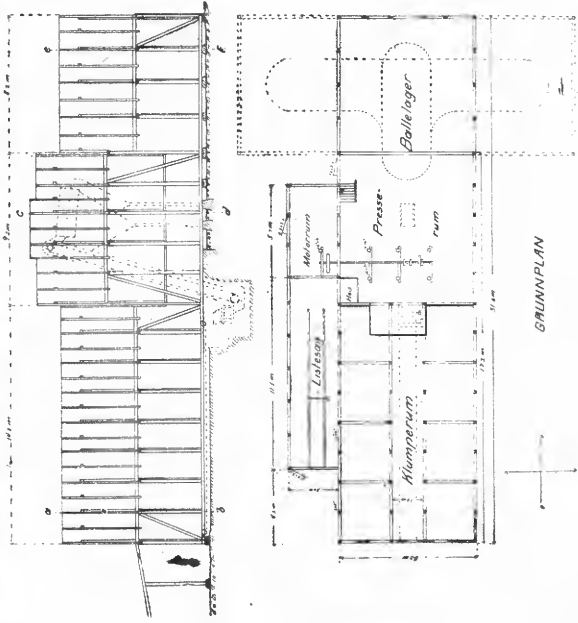
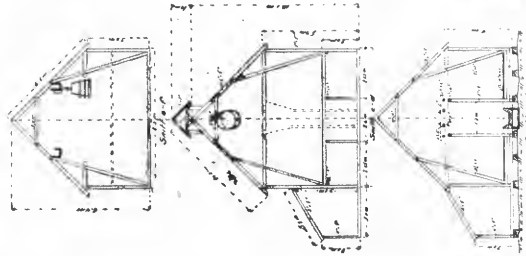
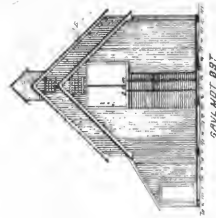
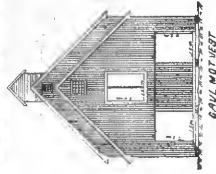
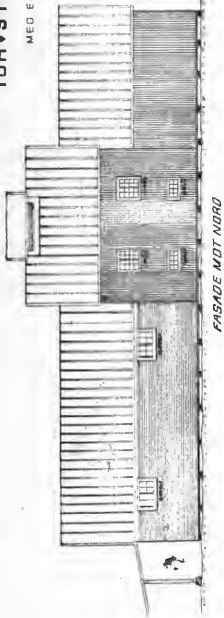
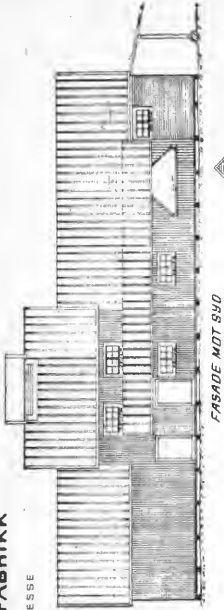

Fig. 40.

TORVSTRØFABRIKK

MEG EN PRESSE

Dr. Anst. Ag. v. Skjerve

Fig. 41.

TORVSTRØRFABRIKK

MED TO PRESSER

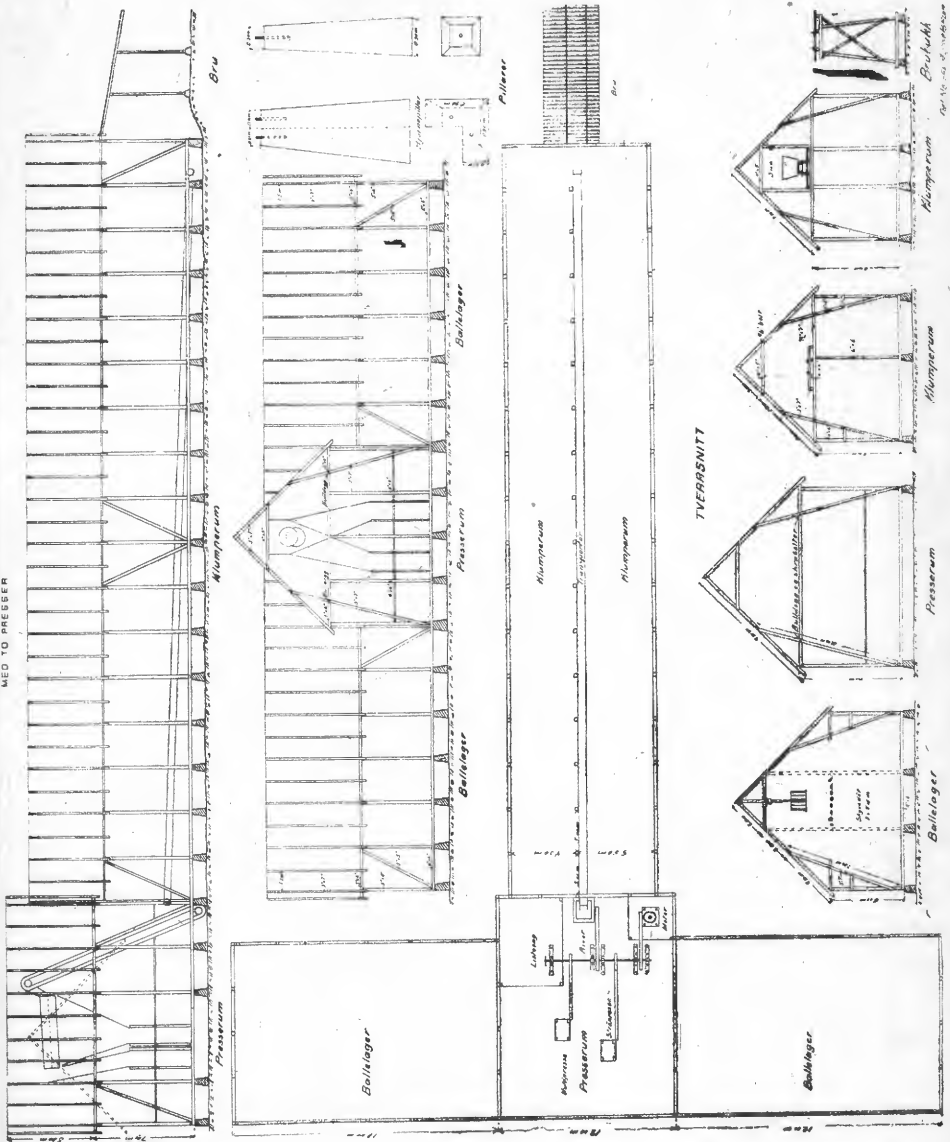

Fig. 42.

unødvendig å rive torvstrøet. Det arbeide har grisen godt av å gjøre selv.

Av torvstrøer har vi to slags, skakesikt og roterende sikt. Skakesiktet arbeider som soldet i et treskeverk og brukes meget sjelden i torvstrøfabrikkene. Det roterende sikt er det mest brukte. Ved sikting av strø til hjemmebruk gjøres siktet av ca. 1,0 m diameter og 3 til 4 m langt. De utføres runde eller sekskantete, koniske ved vannrett aksel, eller med ens diameter over det hele og skråttliggende. Når det dreier seg om sikting av torvstrø for eksport, gjøres siktet inntil 8,0 m langt og med 1,5 m til 2,5 m diameter, og er torva meget fiberholdig, brukes dertil vakuumbrensing.

Ladetransportører. For å bringe torvstrøklompen fra laden til riveren brukes alminnelig en ladetransportør med rem, kjetting eller stålflottverkbånd til å føre torva fram. Den enkleste av disse er remtransportøren, som dessuten har den fordel at om den ved et uhell ryker og føres i riveren, vil denne ikke skades. Dette vil gjerne inntreffe hvis det er brukt kjetting eller stålflottverk for torvframføringen, og en får dette i riveren.

Elevatoren (fig. 39). Til å transportere torvstrøet fra riveren til siktet brukes en koppelevator. For føringen av koppene brukes kjetting eller rem. Når kopper, rem eller kjetting er riktig dimensjonert, koppene riktig laget og fastgjort, kan det komme på ett ut hvilken man velger. Kjettingelevatoren kan muligens vare noe lenger, mens remelevatoren har en lun gang og gjør ikke så meget bråk som den første. Brukes rem, bør denne være minst 6" med 6 innlegg og helst gummiovertrukket. Elevatorene bygges både loddrette og skråttliggende. De bør bygges skråttliggende i en vinkel av ca. 70 grader med horisontalen.

Vinsj for oppdraing av traller til tippebrua i klompeladen. Denne bør være med friksjonskobling for igangsetting og stopp, og den må ha en effektiv brems for nedkjøring av trallene. De såkalte murervinsjer er praktiske til dette bruk.

Emballering av torvstrøballer. Den alminnelige form for emballering av strø for salg innenlands er med rammer bestående av 3 langsgående lister spikret på to tverrlistene i enden av rammen. Til trevirke brukes det billigst mulige, bakhun, langved o. l. For eksportstrø sløyfes tverrlistene, men de langsgående lister må til gjengjeld være regelmessig skårne og helst med full kant til dette øyemed. Eksporttorvstrø må dessuten innsys i strie. Om ballene legges jerntråd nr. 14 eller nr. 15 for innenlands levering og 4 tråder nr. 14 eller nr. 13 for eksport. For skjæring av emballasje bruker man en liten enkel spindel med tynnest mulig blad, og en bør dessuten ha en kappsag. For presser for 1 m lange baller gjøres listene 0,98 m lange.

I fig. 40, 41 og 42 er vist henholdsvis riveanlegg for torvstrølag, torvstrøfabrikk med en presse og torvstrøfabrikk med to presser. Kopi av tegninger i større målestokk kan fås ved henvendelse til Det norske myrselskap.

Tabell over kraftforbruk og omdreiningstall for torvstrømaskiner.

	Kraftforbruk i e. HK.	Omdreiningstall	Periferi- hastighet
River	4 til 6	500 til 700	
Presse	2,5 » 6	Koblingsaksel ca. 300	
Transportør	2 » 5	» 25	
Elevator	0,5 » 5	» 35	
Sikt	0,5 » 1,5	» 15	45 m pr. min.
Oppdraingsvinsj	2,5 » 5	» 100	
Emballasjesag	6,0 » 10	» 800	1400 m pr. min.

Hestekraftforbruk for 1 presses fabrikk ca. 15 HK.

»	» 2	»	» 20	»
»	» 3	»	» 30	»

VII. Arbeidsmengder ved tilvirking av torvstrø.

Nedenstående oppgaver gjelder pr. dag à 8 timer:

Stikking: 1 mann og 1 utlegger, 20 til 30 m³ målt i myra.

Stikking: 1 mann uten utlegger, 12 til 20 m³ målt i myra.

Krakking: 1 mann, 40 til 60 m³ målt i myra.

Kuving: 1 mann, 30 til 40 m³ målt i myra.

Hesjing: 1 mann, 25 til 30 m³ målt i myra.

Innlegging i skur på myra, 1 mann, 40 til 50 m³ lufttørr torv.

Stakking på myra, 1 mann 30 til 40 m³ lufttørr torv.

Inntralling til fabrikk, 1 mann, 40 til 60 m³ lufttørr torv.

Pressing med tidsmessige presser, 300 til 350 baller, 1 mann og 1 gutt ved pressen.

Pressing med eldre maskiner, 200 til 250 baller, 1 mann og 1 gutt ved pressen.

VIII. Torvstrølag.

Gårdbrukerne rundt om i våre bygder går mer og mer over til å danne torvstrølag. En selger enten torva som klomp til medlemmene eller i løs revet, enkelte steder også i presset tilstand. Når torva selges som klomp, får gjerne hvert medlem tildelt fra et halvt til et helt skur med torv pr. aksje.

Vesentlig etter O. T. Bjanes' brosjyre «Om torvstrø» hitsettes utkast til vedtekter for et torvstrølag.

1. Torvstrølaget er et aksjeselskap hvis formål er tilvirking av torvstrø påmyra. Aksjenes størrelse er kr. hvorav kr. innbetales innen d. 19. og resten etter vedtak av konstituerende generalforsamling.
2. Aksjene skal tegnes i forhold til besetningens størrelse, således at det beregnes 1 aksje pr. Ved beregningen går ut fra et torvstrøforbruk av 4 m³ klomp eller 5 m³ revet strø pr. ku, 3 m³ klomp eller 4 m³ revet strø pr. hest, 1,5 m³ klomp eller 2 m³ revet strø pr. svin og 0,5 m³ klomp eller 0,75 m³ revet strø pr. menneske om året.

Ingen aksjeeier har rett til å kjøpe mer strø enn det kvan- tum som svarer til hans aksjebeløp.

3. Lagets styre velges for 2 år og skal ha medlemmer, hvor- av hvert år utgår, første gang ved loddtrekning.

Styret velger blant sine medlemmer formann, nestformann og kasserer.

Før styret velges hvert år varamenn.

Fratrådte medlemmer av styret behøver ikke å motta gjen- valg i 2 år etter fratredelsen.

Styret sammenkalles av formannen. For at gyldig beslut- ning kan tas, må minst av styrets medlemmer være til stede.

Det føres forhandlingsprotokoll.

4. Styret har å lede driften etter den av aksjonærene på general- forsamlingen vedtatte plan.
5. Prisen på torvstrøet fastsettes i forhold til årets driftsutgifter. Såvel anleggs- som driftskapital forrentes med %, og anleggskapitalen avskrives med %.
6. Ordinær generalforsamling holdes hvert år innen utgangen av måned og innkalles av styret.

Ekstraordinær generalforsamling innkalles når styret finner det nødvendig eller når minst av lagets medlemmer for- langer det.

7. På ordinær generalforsamling behandles:

1. Årsmelding.

3. Regnskap.

3. Valg av styremedlemmer, varamenn og revisorer.

Forat generalforsamlingens vedtak skal være gyldige, må minst 2/3 av aksjonærene være til stede. Hver aksje har 1 stemme.

8. Salg eller overdragelse av aksjer må være godkjent av styret.
9. Forslag til forandring av vedtektene må være innsendt til styret 1 måned før ordinær generalforsamling. For å bli vedtatt kreves

minst 2/3 av de møtendes stemmer. Til andre beslutninger kreves alminnelig stemmeflertall.

10. Enhver aksjonær er medeier i lagets aktiva og passiva i forhold til sitt aksjeantall.

IX. Forskjellig bruk av kvitmosetorv.

Foruten til oppsamling av flytende gjødsel brukes kvitmosetorva i mange andre øyemed.

Kvitmosen har en meget stor isolasjonsevne hvorfor den er tatt i bruk i bygningsindustrien som isolasjon i dobbelte trevegger og mellom betongvegger.

For å unngå synking i veggene bør torven helst brukes i hele stykker, som klomp, der er tilskåret til ens tykkelse. Den bør innlegges i 2 sjikt (torva på høykant), slik at fugene i det ene sjikt dekkes av det annet. Torva må være tørrest mulig, helst ettertørket i varmerom.

Til isolasjon i kjøleskap er kvitmosetorv utmerket, og som isolasjonsplater til indre veggkledning i beboelseshus blir den også brukt.

Kvitmosetorv er en utmerket lydisolator og ble blant annet brukt til isolasjon av studio i de gamle kringkastingslokaler.

Bruker en kvitmosetorv — revet eller i stykker — må en være sikker på at det ikke kommer vann i torva. Våt kvitmose tærer opp tre på utrolig kort tid. Takdrypp eller innslag av regn på torva kan ha meget uheldig virkning.

På grunn av kvitmosetorvas sterilitet og store oppsugingsevne er den nå brukt ved sykehus til fyll i sykemadrasser. Til småbarnmadrasser er den også skattet.

Gartnere bruker torvstrø i stor utstrekning til forbedring av hagejorden. Da kvitmosetorv har en sur reaksjon med pH-verdi 3 à 4, må den helst nøytraliseres med kalk eller andre stoffer før den brukes i hagene.

Til opptending i ildsteder er kvitmosetorv — innsatt med et eller annet lettendelig stoff en del brukt.

Etter hvert som industrien mer og mer lærer å ta kvitmosetorv i bruk skapes stadig flere anvendelsesmuligheter. De ofte i stor mengde kvitmosetorv innfiltrede myrullskjeder, brukes bl. a. i spinnerier.

Papir- og pappindustrien bruker kvitmosetorv til iblanding i papirmassen.

ÅRSMELDING FOR TRØNDELAG MYRSELSKAP FOR 1941.

38. arbeidsår.

MEDLEMSTALLET har i 1941 vært 41 årsbetalende og 17 livsvarige medlemmer, tilsammen 58 medlemmer.

Som tidligere er medlemmene sendt gratis «Meddelelser fra Det norske Myrselskap».

Selskapets arbeider i det forløpne år har i stor utstrekning konsentrert seg om undersøkelse av brenntorvmyrer.

Selskapet har i beretningsåret mottatt kr. 1,500.00 som bidrag av Det norske Myrselskap. Fra 47 av de 92 herreder i Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag er mottatt kr. 1,215.00 og fra 8 spare- og forretningsbanker mottatt kr. 980.00.

Styret benytter anledningen til å framkomme med en forbindtlig takk for disse verdifulle bidrag, som har vært av stor betydning for selskapets drift.

Sør-Trøndelag:

I L e n s v i k herred er undersøkt og kartlagt i alt 10 myrer med 579 700 m³ råtorv.

I S t a t s b y g d herred er undersøkt og kartlagt 2 myrer med 189 000 m³ råtorv. Dessuten er foretatt befaring og undersøkelse av en rekke mindre myrer i Statsbygd og Rissa herreder som vesentlig brukes av bygdas egen befolkning. Hermed er de vesentligste brenntorvforekomster i disse 2 herreder undersøkt.

Etter oppdrag av Det norske Myrselskap foretokes kartlegging, bonitering og utparsellering av M o n s t j ø n n m y r a i G l å m o s.

I A g d e n e s herred er arbeidet med kartlegging og undersøkelse av brenntorvmyrene påbegynt, idet 5 myrer med i alt 600 500 m³ råtorv er undersøkt. Arbeidet vil bli fortsatt sommeren 1942 til alle brenntorvmyrer i herredet er undersøkt.

M. h. t. Hemne, Vinje, Heim og Orkdal herreder, hvor markarbeidet var utført i 1940, er samtlige karter nå ferdige og vil bli sendt de resp. jordstyrer.

Videre er undersøkt et bureisingsfelt i Horg herred etter oppdrag av jordstyret. Kartet over samme er tegnet i m. 1: 2000 med 2 m ekvidistanse.

Nord-Trøndelag:

Kartet over Bjøråfeltet i Foldereid som ble målt opp i 1940, er utvidet med et område oppe i fjellet til arrondering av grensene. Kartets målestokk er som før 1: 2000. Der er dessuten utarbeidet et oversiktskart over feltet i m. 1: 5000.

Ennvidere er det store kartarbeide over senkningsoppgavene i Imsdalen i Snåsa avsluttet. Kartet er utarbeidet både i m. 1: 2000

og som oversiktskart i m. 1: 10 000. Det oppmålte areal er 10 637,2 da, fordelt på 20 grunneiere.

Undersøkelsene og oppmålingsarbeidet i 1941 er utført av Haakon Odd Christiansen og delvis også av Tore Braadlie.

De kjemiske analyser er utført av Statens landbrukskjemiske Kontrollstasjon i Trondheim.

Selskapets styre har i beretningsåret bestått av:

Formann: Direktør Haakon O. Christiansen, Trondheim.

Varaformann: Forsøksleder H. Hagerup, Mære.

Styremedlemmer: Landbrukssekretær Ingvald Grande, Trondheim, landbrukssekretær Alb. Eggen, Sunnan, assistent M. Waagø, Trondheim, og ingeniør Adolf Moen, Trondheim.

Sekretær og kasserer: Bestyrer, landbrukskjemiker O. Braadlie.

Revisorer: Sekretær T. C. Buchholdt og kjøpmann Simon Engen.

Representanter til Det norske Myrselskap har vært: Bestyrer O. Braadlie, Trondheim, og oppmålingsfullmektig Th. Løvlie, Bærum.

Regnskapsutdrag for Trøndelag Myrselskap for 1941.

Inntekt:		Utgift:
Beh. fra forrige år	0.95	Kontorutgifter, årsmøte
Bidrag fra Det norske Myr-		etc.
selskap	1,500.00	Kontingent til Det nor-
Bidrag fra herredstyret ..	1,215.00	ske Myrselskap
Bidrag fra banker	980.00	Utgifter til oppmåling ..
Mottatt for oppmåling	545.00	Reiseutgifter
Medlemskontingent 1941 ..	194.75	Et myrborr
Diverse inntekter	150.00	Kassabeholdning
Innvunne renter	16.84	
	Kr. 4,602.54	Kr. 4,602.54

1942.

Jan. 1. An saldo f. f. år 1,056.27

1. januar
Trondheim—1942.
12. juni

O. Braadlie (sign).

Regnskapet revidert.

T. C. Buchholdt (sign), Simon Engen (sign.),
revisorer.

Årsmøte

i Trøndelag Myrselskap avholdtes fredag 19. juni 1942 under ledelse av formannen, direktør Haakon O. Christiansen.

Formannen holdt en vakker minnetale over dr. E. Solberg, som døde i november i fjor.

Arsmelding og regnskap for 1941 referertes og godkjentes.

Valg.

Som formann gjenvalgtes direktør Haakon O. Christiansen, Trondheim, som viseformann forsøksleder H. Hagerup, Mære, og som styremedlemmer pensjonist hr. Waagø og ingeniør Adolf Moen, Trondheim.

Gjenstående styremedlemmer fra i fjor er landbrukssekretær Alb. Eggen, Sunnan, og Ingv. Grande, Trondheim. Som varamenn for styret valgtes ingeniørene J. Minsaas og Kr. Refsaas, Trondheim.

Som revisorer gjenvalgtes sekretær T. C. Buchholdt og kjøpmann Simon Engen, Trondheim, og som representanter til Det norske Myrselskap landbrukskemiker O. Braadlie og fullmektig Th. Løvlie, Bærum.

BERGENS MYRDIRKNINGSFORENING.

Bergens Myrdirkningsforening ble stiftet i 1896 med formål å «fremme dyrkning af myrstrækninger i Søndre Bergenhus Amt», men det er også nevnt at foreningen kan ha oppmerksomheten henvendt på å «dyrke annen jord».

Styret har nylig sendt melding til medlemmene om at virksomheten delvis er omlagt, idet arbeidet med nydyrking for en stor del er overtatt av staten.

Foreningen har nå tatt opp arbeid for mer intensiv drift av jorden. Styret mener dette er et arbeid som vil komme alle til gode, og det er det viktigste middel til å øke matproduksjonen. Det blir tatt særlig hensyn til vestlandsjorden og dens særegne forhold.

Foreningen har nylig holdt årsmøte. Verftseier O. J. Hilmar ble gjenvalgt som styremedlem, som nytt styremedlem ble valgt direktør A. Figenschou. De gjenstående styremedlemmer er doktor W. Loennecken, formann, direktør Bartz-Johannessen, varaformann, og gårdbruker Elias Vågsbø.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 5

Oktober 1942

40. årgang

Redigert av dr. agr. Aasuly Løddesøl.

SØKNAD OM STATS BIDRAG OG FORSLAG TIL BUDSJETT 1943.

Det norske myrselskaps styre har sendt Landbruksdepartementet følgende søknad om statsbidrag for kommende budsjettermin:

Til

Landbruksdepartementet,

Oslo.

Det norske myrselskap søker herved ærbødigst om statsbidrag for budsjetterterminen 1. juli 1943—30. juni 1944 stort

kr. 90,000.00.

Som bilag følger vedlagt:

1. Forslag til budsjett for Det norske myrselskap for kalenderåret 1943.
2. Forslag til budsjett for Det norske myrselskaps forsøksstasjon på Mæresmyra og for spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter omkring i landet for året 1943.
3. Det norske myrselskaps budsjettforslag for kalenderåret 1942.
4. Det norske myrselskaps årsmelding og regnskap for kalenderåret 1941.

Om virksomheten i 1942 kan foreløpig meldes:

1. Arbeidet for øket brenntorvproduksjon.

Det har vært en forsert konsulentvirksomhet også i år når det gjelder undersøkelse av myrer med tanke på brenntorvdrift. Både i Nord-Norge og på Vestlandet har vært plasert egne konsulenter, og for Øst- og Sør-Norge har hovedkontorets konsulenter tatt seg av de innkomne rekvisisjoner.

Til konsulentvirksomheten har i år vært knyttet følgende av myrselskapets funksjonærer:

Nord-Norge: Konsulent Kåre Lilleeng, med bopel i Tromsø.

Lilleeng er oppnevnt som medlem av Tromsø Brensel- og Gassgeneratornemnd.

Trøndelag og Vestlandet: Konsulent Oscar Hovde, med bopel på Eide i Nordmøre. Trøndelag Myrselskaps funksjonærer i Trondheim har dessuten foretatt en del undersøkelser og reiser i Trøndelagsfylkene med særskilt bevilgning av Det norske myrselskap.

Øst- og Sør-Norge: Ingeniør A. Ordning, med bopel i Nannestad, har særlig vært opptatt med planlegging av nye torvanlegg og som rådgiver og kontrollør for eldre maskintorvanlegg i Opland, Hedmark, Akershus og Østfold fylker. Landbrukskandidat Sigurd Hobæks arbeide har vesentlig falt i Hedmark, Akershus, Vestfold og Buskerud fylker. Sekretær Heggelund Smith har fra våren av deltatt i brenntorvkonsulentvirksomheten på Sørlandet, vesentlig i Rogaland, mens dr. Løddesøl overveiende har arbeidet i Østlands- og Oplandsfylkene og en del i Telemark.

For å frigjøre konsulentenes tid for undersøkelser i terrenget har landbrukslærer Christensen også i år en kortere tid fungert som kontorsjef ved hovedkontoret.

Hva angår årets brenntorvproduksjon kan opplyses at den kolde, regnfulle sommer som vi har hatt nesten over hele landet, har hemmet produksjonen betydelig, kanskje ikke minst i Nord-Norge og på Vestlandet. Over store deler av Østlandet kom dessverre anleggene sent i gang på grunn av at telen i myrene gikk meget sent. Et enkelt anlegg kunne i det hele tatt ikke komme i gang i år på grunn av televanskeligheter. Dessuten har mangelen på arbeidskraft gjort seg gjeldende også i torvindustrien.

For torvbrikettfabrikkene har værforholdene i år vært særlig ugunstige.

Fullstendige oppgaver over årets brenntorvproduksjon foreligger ennå ikke, men myrselskapet har satt i gang innsamling av produksjonsoppgaver fra samtlige maskintorvanlegg og dessuten fra større stikkortorvanlegg som produserer torv til salg. Så snart denne statistikk foreligger vil det bli offentliggjort fylkesvise oversikter over resultatet i selskapets tidsskrift. De oppgaver som hittil foreligger over maskintorvproduksjonen viser forbausende gode driftsresultater. Forhåpentlig vil det vise seg at det på tross av alle vanskeligheter er lyktes å holde produksjonen på samme høyde som i fjor, for maskintorven kan en muligens rekne med en del stigning.

I 1942 er det av Statens Torvlånefond innvilget 4 anleggslån og 13 driftslån til brenntorvdrift. I alt er i denne sesong av offentlige midler ytet kr. 218,000.00 i form av billige lån til støtte av brenntorvproduksjonen. I 1940 ble det til samme formål ytet 8 anleggslån og 33 driftslån til et samlet beløp av kr. 317,070.00 + 2 anleggslån gjennom Tiltakskommisjonen på tilsammen kr. 180,000.00. I 1941 var de tilsvarende tall 7 anleggslån og 19 driftslån til et samlet beløp av kr. 240,650.00 av Torvlånefondet og 1 anleggslån stort kr. 10,000.00 gjennom Tiltakskommisjonen (økning av et tidligere tilstått lån).

Av offentlige midler er det m. a. o. i alt ytet kr. 965,720.00 i form av torvlån til støtte av brenntorvproduksjonen siden brennelskrisen begynte. Som tidligere har myrselskapets funksjonærer også i 1942 vært Landbruksdepartementets konsulenter når det gjelder Torv-lånefondet.

Når det gjelder avsetningsforholdene for brenntorv, kan uttales at mulighetene for tiden er nesten ubegrenset. Dette skyldes først og fremst at industrien mer og mer blir henvist til å bruke brenntorv. Dessuten brukes brenntorv mer og mer som husholdningsbrensel, ikke bare på landsbygden, men også i byene.

Videre har spørsmålet om å bruke maskintorv som generatorbrensel meldt seg, både direkte som innblanding i generatorknotten eller etter forkoksing. Det er for tiden 2 torvkoksanlegg under bygging, det ene ved myrselskapets torvskole på Gårdsmyra i Våler og det andre på Hernesmyra i Sør-Odal. Begge anlegg bygges av privatmenn etter svensken C. G. Lammes system. Ingeniør Ording har i den anledning vært i Sverige for å sette seg inn i systemet.

Alle rekvisisjoner om assistanse ved brenntorvdrift er etterkommet. Dessuten er produksjonen søkt fremmet ved tidsskriftartikler og spredning av opplysningsmateriell om brenntorv, bl. a. er samtlige landets brenselnemnder både på land og i by tilsendt populære brenntorvbrosjyrer. En omfattende korrespondanse- og formidlingsvirksomhet vedkommende innkjøp av maskiner og materiell og salg av brenntorv har også vært drevet.

I denne forbindelse kan det nevnes at det i årets løp har vært avgitt en rekke betenkninger og utredninger om torvspørsmål og nærliggende emner både for forskjellige offentlige institusjoner og for private.

Myrselskapets brenntorvanlegg i Våler i Solør er nå bortforpaktet til herr Ole Rønning. Det er i år produsert mellom 5000 og 6000 m³ ved fabrikk, hvorav det meste vil bli disponert av torvkoksanlegget sammesteds.

2. Arbeidet for fremme av torvstrøproduksjonen.

Etterspørselen etter torvstrø er fremdeles meget stor.

Det er for tiden en del nye anlegg under forberedelse, og 2—3 fabrikker har søkt selskapets assistanse i forbindelse med ombygging og utvidelser. Vanskelighetene med å skaffe arbeidskraft, materialer m. v. vanskeliggjør imidlertid større utvidelser og nyanlegg.

Det er i år av myrselskapet utsendt en brosjyre om torvstrødrift, utarbeidet av ingeniør A. Ording. Brosjyren sendes gratis til alle som ønsker det.

Myrselskapets torvstrøfabrikk på Gårdsmyra i Våler har også i 1942 vært bortforpaktet til brødrene Olsrud.

3. Myrundersøkelser i dyrkingsøyemed.

Myr dyrkingen har for tiden lite vind i seilene vesentlig på grunn av kunstgjødselrasjoneringen og fordi det er vanskelig om arbeidskraft. Allikevel har det også i år vært en del rekvisisjoner om undersøkelse av dyrkingsfelter både med tanke på anlegg av kulturbeitefelter og bureisingsfelter. Av slike større områder nevner vi Vidalsfeltet i Adal, Bøvrafeltet i Ringsaker, Tjernsmyra og Glesmyra i Våler, Bikkjelifeltet i Rauland og Lovikfeltet i Bjørnskinn.

Under denne gruppe kommer videre en rekke befaringer i bygdealmeningene på Hadeland og Toten som dr. Løddesøl har deltatt i i egenskap av oppnevnt sakkyndig for Landbruksdepartementets almenningsskomitee.

4. Myrinventeringen.

Den i fjor påbegynte inventering av myrene i kystherredene i Sogn og Fjordane er fullført i år av konsulent Hovde. Det gjensto i fjor høst en del av Bru herred og videre herredene Askvoll, Solund og Gulen. Med unntagelse av Askvoll er det lite myrstrekninger i de nevnte herreder. Inventeringen her tjener i første rekke Jordvernkomiteens arbeide og derved kystbygdenes brenselsforsyning.

På Østlandet er myrinventering i år foretatt i Nes Almanning, Ringsaker herred, etter anmodning av almenningsstyret. Det er sekretær Heggelund Smith som her har forestått markarbeidet, en kortere tid assistert av landbrukskandidat Hobæk.

Det er allerede innkommet rekvisisjoner om fortsatte myrinventeringer i almenningene på Østlandet, mer enn vi kan rekke over neste år med det personale som kan avses til det.

5. Forsøksvirksomheten.

Forsøksleder Hagerup redegjør for forsøksarbeidet i bilag 2. Det har vært i alt 76 forsøksfelter i drift ved forsøksstasjonen på Mæresmyra i 1942 og av spredte felter i alt 51. Sammenliknet med 1941 er det en økning av 2 felter ved forsøksstasjonen og en tilbakegang av 2 spredte felter.

Budsjettet for 1943.

Det oppstilte budsjett for 1943 er i det store og hele overensstemmende med inneværende års. For enkelte poster er det likevel en del forandringer som vil bli gjennomgått nedenfor:

Utgifter:

A. Hovedkontoret.

Post 1. Det er budsjettert med en stigning på lønningskontoen, stor kr. 1100.00, grunnet et opptjent alderstillegg og det vedtatte dyrtidstillegg.

- Post 2. Stigningen fra forrige år, kr. 220.00, utgjør dyrtidstillegg.
- Post 3. Uforandret fra forrige budsjettforslag.
- Post 4. Posten er redusert med kr. 500.00. For tiden konsentreres arbeidet vesentlig om brenntorvundersøkelser i lavlandet, og dette har medført at det tilsvarende arbeide i høyfjellsbygdene har måttet tre en del i bakgrunnen.
- Post 5. Bidraget til Trøndelag Myrselskap er i 1942 øket med kr. 300.00 (fra kr. 1500.00 til kr. 1800.00). Det budsjetteres med et liknende bidrag også for kommende år.
- Post 6. Uforandret fra forrige budsjettforslag.
- Post 7. På grunn av papirrasjoneringen har tidsskriftets sidetall måttet innskrenkes. Dette gjør at denne post er redusert med kr. 800.00.
- Post 8. Pr. 1. mai i år ble myrselskapets kontorer i Bøndernes Hus rekvirert, og kontorene er nå tilflyttet Den norske Creditbanks gård i Kongens gate 18. På tross av sterkt begrenset plass er utgiftene til husleie med videre gått en del opp. Denne post har derfor måttet økes med kr. 1200.00.
- Post 9, 10 og 11. Uforandret fra forrige budsjettforslag.
- Post 12. Posten er øket med kr. 2000.00 i forhold til fjorårets forslag, vesentlig på grunn av stigende reise- og håndlangerutgifter og på grunn av at utgiftene til kontorassistanse ved bearbeiding og arkivering av materialet er øket.
- Post 13. Uforandret fra forrige budsjettforslag.
- Post 14. Det er umulig på forhånd å avgjøre hvilke ekstraordinære utgifter som kan komme til å melde seg i forbindelse med det sterkt utvidede arbeide for øking av brenntorvproduksjonen, men vi anser det for påkrevd å oppføre en mindre sum til slike uforutsette utgifter. Beløpet, som er oppført i budsjettforslaget i år, er kr. 1020.00 mindre enn det tilsvarende beløp i vårt forrige budsjettforslag.

B. Torvskolen i Våler.

- Post 15. Uforandret fra forrige budsjettforslag.

C. Forsøksstasjonen på Mæresmyra.

- Post 16. Stigningen i forhold til forrige år, stor kr. 900.00, skyldes dyrtids- og barnetillegg til funksjonærene.
- Post 17 og 18. Stigningen, i alt kr. 2000.00, er begrunnet av forsøksleder Hagerup (bilag 2).
- Post 19. Til trykking av årsmelding budsjetterers med kr. 400.00 mindre enn forrige år.

Selskapets samlede utgifter neste år vil etter det oppførte budsjett bli kr. 5000.00 mer enn i inneværende år. Stigningen fordeler

seg med en halvpart på hovedkontoret og en halvpart på forsøksstasjonen. Som det vil framgå av kommentarene til de enkelte poster skyldes stigningen vesentlig forhold som selskapet ikke er herre over.

Inntekter:

- Post 1. Medlemskontingenten er oppført med kr. 700.00 mer enn forrige år. Det har i de siste år vært en gledelig tilgang på nye medlemmer.
- Post 2 og 3. Fortsatte konverteringer av offentlige lån har medført en nedgang i renteinntekten av selskapets legater på ca. kr. 900.00.
- Post 4. Inntektene av tidsskriftet er oppført med kr. 200.00 mer enn forrige år.
- Post 5. Ved torvskolen er nå full drift både ved torvstrø- og brenntorvanlegget. Inntektene er oppført med kr. 4000.00 mer enn i fjor.
- Post 6 og 7. Uforandret fra forrige år.
- Post 8. Denne post er øket med kr. 600.00.
- Post 9. Øket med kr. 400.00.
- Post 10. Det budsjetteres med kr. 90,000.00 i statsbidrag, d. v. s. samme beløp som for inneværende år. Utgiftsøkningen, stor kr. 5000.00, er med andre ord funnet plass til ved en tilsvarende stigning i selskapets egne inntekter. Som det ses forutsetter det oppstilte budsjett at 1/3 av alle utgifter dekkes ved egne midler og 2/3 av det offentlige. Så sterkt som myrselskapet for tiden er engasjert med oppgaver som nødvendigvis staten selv måtte ta seg av i tilfelle vi ikke så oss i stand til å arbeide med dem, vil det forhåpentlig ikke kunne innvendes noe mot en slik utgiftsfordeling.

Det norske myrselskap har i en rekke år overfor de bevilgende myndigheter framholdt ønskeligheten av en sterkt utvidet virksomhet når det gjelder arbeidet for en mer rasjonell utnyttelse av våre betydelige myrvidder. Det har også lyktes å vinne gehør for flere av de foreslåtte undersøkelser og arbeidsoppgaver. Vi kan f. eks. nevne torvbriketteringsforsøkene, myrinventeringen og egne torvkonsulenter for Vestlandet og Nord-Norge. Fabrikasjon av norske brenntorv- og briketteringsmaskiner bør kanskje også nevnes, da dette har vært av stor betydning for en hurtig og økonomisk utbygging av brenntorvproduksjonen. Ser en bare på denne gren av selskapets virksomhet og forsøker å vurdere verdien av de resultater som er oppnådd i form av nye brenntorvanlegg og øket produksjon, vil det være klart at utgiftene til dette arbeide har vært og er meget beskjedne.

Som en parallell til arbeidet for øket brenntorvproduksjon hos oss har vi i vårt forrige budsjettforslag (bilag 3, side 7—8) nevnt litt om hva som gjøres og ofres i vårt naboland, Sverige, for å utbygge brenntorvindustrien. Den samlede produksjon av brenntorv i 1941 utgjorde i Sverige ca. 400,000 tonn og i Norge ca. 500,000 tonn. I år må en gå ut fra at Sverige har distansert oss ganske sterkt, først og fremst fordi staten der har gått så sterkt inn for torvproduksjonen, bl. a. ved å ansette tallrike konsulenter og ved «A/B Svensk torvförädling» virksomhet, som med sine omkring 2200 arbeidere og flere hundre funksjonærer har bidratt sterkt til å fremme torvproduksjonen.

Sett fra vårt synspunkt ville det være i høy grad ønskelig om vi også i vårt land kunne ta brenntorvsaken opp på en langt bredere basis enn vi hittil — på grunn av manglende midler — har sett oss i stand til å gjøre. Skulle de bevilgende myndigheter finne tiden inne til en utvidelse av virksomheten, bl. a. til å omfatte produksjonstekniske undersøkelser, slik som antydnet i vårt forrige budsjettforslag, vil vi anse dette som meget betydningsfullt.

Vi vil til slutt sterkt presisere at det arbeidsprogram som omfattes av det her framlagte budsjett, ikke tåler noen som helst beskjæring, hvis myrselskapet så noenlunde skal kunne møte de krav som for tiden stilles til selskapet.

I likhet med forrige år sendes et eksemplar av denne søknad både til Landbruksdepartementets landbrukskontor og skogkontor, som i de senere år har fordelt bevilgningen til myrselskapet på sine respektive budsjetter.

Framlagt og vedtatt i styremøte den 29. september 1942.

DET NORSKE MYRSELSKAP

Carl Løvenskiold,

Aasulv Løddesøl,

Bilag 1.

Påregnet budsjett for Det norske myrselskap for kalenderåret 1943.

Utgifter:

A. Hovedkontoret.

1. Lønninger	kr.	21,700.00
2. Torvteknisk konsulent	»	6,220.00
3. Myrundersøkelser i lavlandet	»	6,500.00
4. Myrundersøkelser i høyfjellet	»	1,000.00
5. Bidrag til Trøndelag Myrselskap	»	1,800.00
6. Møter	»	500.00
7. Tidsskriftet	»	2,500.00
8. Kontorutgifter og revisjon	»	7,000.00
9. Bibliotek og trykksaker	»	300.00
10. Analyser	»	700.00
11. Depotavgift	»	300.00
12. Myrinventering (2 arbeidslag)	»	20,000.00
13. Torvkonsulenter for Nord-Norge og Vestlandet (lønn og reiseutgifter)	»	15,000.00
14. Diverse vedkommende brenntorvdrif- ten	»	1,980.00
	—————	kr. 85,500.00

B. Torvskolen i Våler.

15. Grunnavgift, assurance og vedlikehold	»	1,500.00
---	---	----------

C. Forsøksstasjonen på Mæresmyra.

16. Funksjonærlønninger	kr.	15,900.00
17. Driftsutgifter	»	26,500.00
18. Andre utgifter	»	4,500.00
19. Arsmelding	»	1,100.00
	—————	» 48,000.00

Tilsammen kr. 135,000.00

Inntekter:

1. Medlemskontingent	kr. 2,500.00	
2. Renter av legater og bankinnskudd til fri disposisjon	» 15,500.00	
3. Renter av legater til fremme av myr- dyrkingen	» 3,000.00	
4. Inntekter av tidsskriftet	» 2,500.00	
5. Inntekter ved torvskolen i Våler (for- paktningssavgifter m. v.)	» 5,500.00	
6. Inntekter ved forsøksstasjonen på Mæresmyra	» 12,000.00	
7. Husleie på Mæresmyra	» 1,000.00	
8. Distriktsbidrag og private bidrag	» 2,000.00	
9. Refusjon av utgifter vedkommende myrundersøkelser	» 1,000.00	
		kr. 45,000.00
10. Statsbidrag	» 90,000.00	
		<u>Tilsammen kr. 135,000.00</u>

Bilag 2.

Forslag til budsjett for Det norske myrselskaps for- søksstasjon på Mæresmyra og spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter omkring i landet for året 1943.

Driftsutgifter:

1. Forsøksdrift m. v.	kr. 18,500.00	
2. Analyser	» 500.00	
3. Spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter »	3,000.00	
4. Assuranse, kontorhold, avgifter, faglit- teratur m. v.	» 2,000.00	
5. Vedlikeholdsutgifter	» 1,800.00	
6. Reiseutgifter til forsøksleder og assistent »	700.00	
		<u>kr. 26,500.00</u>

Andre utgifter:

1. Nydyrking og grunnforbedringer	kr. 1,500.00	
2. Kjøp av hest	» 2,000.00	
3. Andre innkjøp	» 400.00	
4. Innstalling av elektriske ovner i to kontorer	» 400.00	
		» 4,300.00
Avrundingsbeløp	» 200.00	
		<u>Tilsammen kr. 31,000.00</u>

Inntekter ved salg av produkter ved forsøksstasjonen kr. 12,000.00

Bemerkninger til forslaget.**Driftsutgifter:**

- Post 1. Forsøksdrift er øket med kr. 1000.00 i forhold til inneværende budsjettår. Økningen kommer av økende priser. Vi må også rekne med noe ekstrahjelp under ferietiden for arbeiderne.
- Post 4. Assuransse m. v. er øket med kr. 400.00. Assuransen på husene er øket en del, dermed stigende premie. Andre utgifter viser og økning.
- Post 5. Vedlikeholdsutgiftene er øket bare med kr. 100.00. Her burde vært øket mer. Men på grunn av at det er så vanskelig og delvis helt umulig å få nødvendige materialer for arbeidene, er det ikke øket mer. Vedlikehold av hus med maling lar seg for tiden ikke gjøre.

Utbedringen av vannforsyningen både til bestyrerboligen og til forsøksstasjonen er også nødvendig. I tørre år er det ikke sikkert vann til noen plass. Vi har henvendt oss til Selskapet for Norges Vel om å få brønnborer hitopp for å foreta nærmere undersøkelser i den anledning, men på grunn av manglende materialer kunne det ikke la seg gjøre å få undersøkelsene i sommer. Vi får håpe det lar seg gjøre neste år.

De øvrige poster vedkommende driftsutgiftene er uforandret.

Andre utgifter.

- Post 1. Nydyrking og grunnforbedringer er oppført uforandret. Arbeidet med å utbedre og å ta opp eldre grøftesystemer må fortsette. Enkelte steder er det vanskelig, særlig når det er uforholdsmessig mye regn, å komme fram med redskapene under de ymse arbeid. Det blir nå lagt rør der hvor det før var torv, når en kommer ned i fast botn.
- Opptaking av ny jord vil fortsette.
- Post 2. To av våre hester er nå så gamle og slitte at de om ikke så lenge må utskiftes. For tiden er det vanskelig å få fatt i hest, men fører likevel opp til innkjøp av en i håp om at det må lykkes å få anskaffet.
- Post 3. Andre innkjøp. Her tenkes på å innkjøpe potetopptaker. Vi har ikke før noen slik maskin, men ved litt utviding av potetarealet vil det være på sin plass å ha en. Da det er noen andre som vil delta i innkjøpet, oppføres bare kr. 400.00.
- Post 4. Der foreslås inninstallert 1 kw elektriske plateovner i to kontorer. Prisen pr. kw er for tiden kr. 160.00 pr. år. Foruten til oppvarming har vi bruk for kraften til tørkeskap m. v. Til oppvarming kan det i den aller kalleste årstid

bli noe lite kraft, men vår og høst skulle det være tilstrekkelig.

Inntekter ved salg av produkter oppføres med samme beløp som inneværende år.

Forsøkene 1942.

Ved forsøksstasjonen ble i 1942 lagt følgende forsøk:

1. Sortsforsøk: 4 i eng, 2 i neper, 2 i potet og 1 i følgende vekster: havre, bygg, vårrug, høstrug, kålrot og betes, hodekål, blomkål, rødbeter, pastinakk, purre, persille, blomster, i alt 20 stk.
2. Sattidsforsøk: 1 i havre, 1 i bygg, 1 i vørkveite og 1 i potet, i alt 4 stk.
3. Gjødslingsforsøk: 15 i eng, 2 i grønnfôr, 9 i korn, 1 i potet, 1 i neper og 1 i gulrot, i alt 29 stk.
4. Frøavl: 4 felter.
5. Kalking- og jordforbedring: 3 kalkfelt i eng, 1 kombinert gjødslings- og kalkingsfelt i eng, 1 kalkfelt i korn, 1 sand- og leirkjøringsfelt i eng, 1 kombinert sand- og kalkingsfelt, i alt 7 stk.
6. Grøfteforsøk: 1 felt på mosemyr.
7. Driftsomløp: 3 på grasmyr, 2 på mosemyr, i alt 5 stk.
8. Ulike tynningstider for neper: 1 felt.
9. Slåttetidsforsøk: 1 felt med salpeterovergjødsling etter slått til etterveksten.
10. Beiteforsøk: 1 grøftefelt, 1 dyrkingsfelt, i alt 2 stk.
11. Forsøk med Rhisobiumkulturer til kløver: 1 felt.
12. Forsøk med frukttrekarbolineum som middel mot angrep av kålflue på hodekål: 1 felt.
13. Foredling av engvekster: Det arbeides med timotei, engrapp, engsvingel og rødsvingel.

I alt 76 felter ved forsøksstasjonen.

Spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter.

Angående disse felter skal jeg vise til vedføyde tabell som viser forsøkssted m. v. Vanskene med å holde disse forsøk i gang har vært større i år enn året før. På grunn av trafikkforholdene kom kunstgjødsla temmelig sent til enkelte steder, selv om den var tinget i svært god tid. Dette gjelder særlig fosfatgjødsla. Feltene var enkelte steder sterkt skadd av «isbrann», så reparering må til. Følgende felter har gått ut: Grøftefelt på Smøla, et gjødslingsfelt på Aursjømyr og i Os og tre overgjødslingsfelter med salpeter på etterveksten, alle i Sparbu. Beitefeltet på Lensmyra, Røra, er nå blitt tilsådd. Feltene på Måmyr og Aslefetmyra er attlagt til eng på nytt. På Aslefetmyra er det lagt 2 omløpsfelt og 1 kalkfelt.

Diverse.

Utbedringen av gamle grøftesystemer har fortsatt. Det er opptatt i alt ca. 1300 m gammel grøft, derav 1100 m på grasmyr og 200 m på mosemyr. 123 m ny grøft er opptatt. På mosemyr er brukt bakhun til attleggingsmateriale, på grasmyr teglrør.

Vedlikeholdsarbeider på hus er bare i liten målestokk blitt utført på grunn av mangel på materialer.

Reiser er heller ikke foretatt i noen større utstrekning. Myrkonsulenten har tilsett feltene på Revolden i Skogn og Lensmyra i Røra. Tiden har ellers vært meget opptatt ved forsøksstasjonen, da det har vært lite å få fatt i av ekstra arbeidshjelp i onnene.

Det har vært lite av besøkende ved forsøksstasjonen i år. Omvising er foretatt for elevene ved Mære landbruksskole og for enkelte andre.

Temperatur- og nedbørsmålinger er foretatt som tidligere, likeså tørrstoffbestemmelser i potet- og nepeprøver fra de ymse felter. Spireprøver av korn er også utført.

Årsmeldingen for 1941 kommer ut med følgende innhold:

1. Ymse forsøk med poteter på myrjord (av H. Hagerup).
2. Korndyrking på myr:
Såtidforsøk med vårkorn (av A. Hovd).

Mære den 10. september 1942.

Hans Hagerup,
myrkonsulent og forsøksleder.

Oversikt over spredte forsøks- og demonstrasjonsfelter i 1942.

Forsøkssted	Sand- og kalk- felt	Gjøds- lings- felt	Eng- frø- felt	Grøtte- felt	Andre for- søk	Sum	Feltstyrer
<i>Nordland fylke:</i>							
Andenes	1	1				2	B. Nilsen
Bardal	1	3	1			5	A. Lindseth
<i>Nord-Trøndelag</i>							
Inderbergmyra i							
Beitstad		1				1	E. Inderberg
Aursjømyr i Verran		2	1		1	4	F. Tetlie
Namsskogan	1	2				3	J. Brekkvassmo
Lånke		2				2	O. Dybvad
Kolvereid	1			1		2	A. Bjelland
Skogn, Revolden	1	3	1			5	F. Holen
Røra, Lensmyra					1	1	Forsøksstasj.
Sparbu, Suseggmyra		1				1	E. Giskås
<i>Sør-Trøndelag:</i>							
Frøya, Kverva		1	1			2	J. Volden
Måmyr, Roan	1	1		2		4	A. J. Skaset
Reitstøa, Ålen			1			1	J. Basmo
<i>Hedmark fylke:</i>							
Vangrøftdalen, Os		1			3	4	N. Utheim
Bubakk, Tynset		1				1	L. Moen
Løten		1				1	A. Kløvstad
Astridkjølen Elverum	1	1	1		1	4	A. Kløvstad
<i>Opland fylke</i>							
Vågåmo		2				2	A. Brun
<i>Buskerud fylke:</i>							
Aslefetmyra	1				2	3	K. Lie
Liågmyra		1	1			2	K. Lie
<i>Telemark fylke:</i>							
Nissedal					1	1	A. J. Vå
Sum	8	24	7	3	9	51	

BRENNTORVMYRER I STADSBYGD OG LENSVIK HERREDER I SØR-TRØNDELAG.

Av landbrukskjemiker O. Braadlie.

TRØNDELAG MYRSELSKAP har i de siste par år særlig arbeidet med undersøkelse av brenntorvmyrer i Sør- og Nord-Trøndelag. Undersøkelsene er mest mulig foretatt for å få en samlet oversikt herredsvis over de brenntorvmyrer som finnes. De myrer som er av noen betydning er kartlagt, og mengde og kvalitet er bestemt. Mindre myrer og myrer som er sterkt oppdelt i små parseller er beskrevet.

Etter hvert vil det i «Medd.» bli gitt en oversikt over arbeidet, og vi begynner med en oversikt over brenntorvmyrer i Stadsbygd og Lensvik herreder.

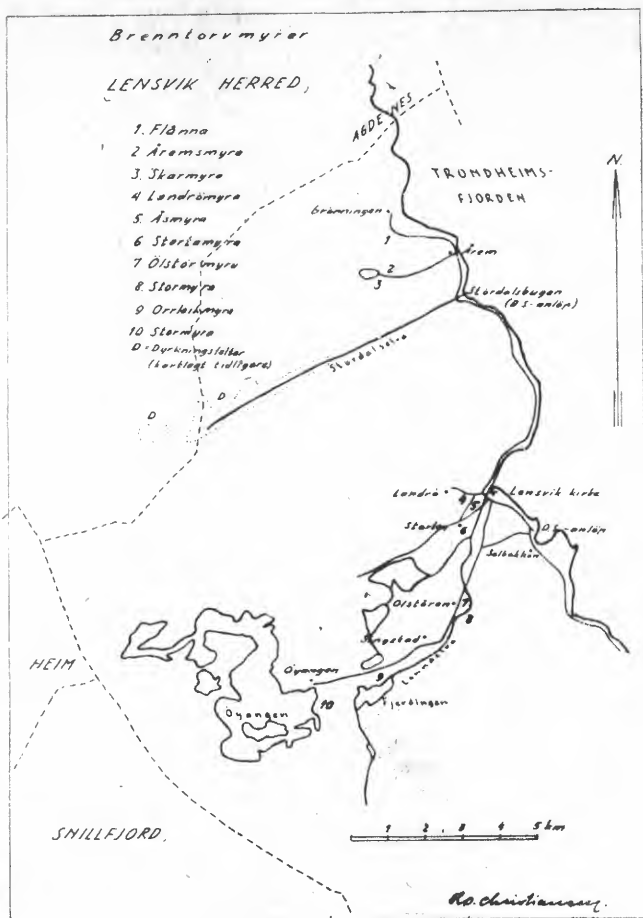
Stadsbygd.

Nede i selve bygda er det 5 mindre brenntorvmyrer, Aksjemdalsmyra (ca. 120 da), Aksjemsmyra (ca. 120 da) og Grønningsmyra (ca. 150 da), som ligger etter hverandre på vestre side av Prestelva.

Tabell 1.

Brenntorvmyrer i Stadsbygd og Lensvik herreder.

Nr.	Navn	Totalareal da	Derav brenntorv da	Midlere dybde m	Derav brenntorv m	Råtov total m ³
Stadsbygd:						
	Hammermyra	129,2	45,8	2,4	2,2	100,800
	Haugvangsmyra	94,8	46,5	2,1	1,9	88,000
						188,800
Lensvik:						
1	Flånna	378,6	120	2,0	1,6	219,400
2	Åremsmyra	195,8	60	1,4	1,1	66,000
3	Skarmyra	107,4	35	2,3	1,8	63,000
4	Landrømyra	55,1	18	2,4	1,9	34,000
5	Åsmyra	75,7	20	1,2	1,0	20,000
6	Stertamyra	38,0	15	1,8	1,4	21,000
7	Ølstermyra	59,9	44	1,9	1,5	65,100
8	Stormyra	51,0	35	1,5	1,05	34,500
9	Orrleikmyra	71,6	37	1,4	1,1	40,700
10	Stormyra v/ Øyangen	55,0	20	1,8	1,3	26,000
						589,700

Disse 3 myrer er av noenlunde samme kvalitet. Det er brenntorv av H 5, til dels med H 6 i bunnen rundt myrkantene, i midten av myrene er torva mer moseholdig. Gjennomsnittlig dybde ca. 1,7 m. På østre side av Prestelva ligger Kassetmyra (ca. 25 da) og nord for denne Kvidalsmyra (ca. 35 da) ved Stadsbygd Meieri. Dybden av disse myrer er 1,8 til 2 m, og kvaliteten er noe liknende som de forrige, H 5 til H 5—6. Alle disse 5 myrer er oppdelt i mange parseller og brukes av bygdas befolkning. Det er nemlig lite skog, og torv brukes derfor meget som brensel.

I Markabygda, 12—14 km fra Røberg dampskipsanløpssted, er det 2 større myrer, Hammermyra og Haugvangmyra.

Hammermyra er delt mellom Hammer gård og kommunen. Det er bare i den søndre del av myra at det er brenntorv fra H 5

oppover til H 7. De dypeste lag er noe askeholdige. Brenntorvmengden (råtorv) er ca. 100,000 m³ og midlere dybde 2,4 m.

Haugvangsmyra er delt mellom 3 eiere. Torvkvantiteten er stort sett bra rundt kantene med H 5—H 7, midten av myra er noe moseholdig og kan til dels brukes til torvstrø. Brukbar brenntorv ca. 88,000 m³ råtorv med midlere dybde 2,1 m. Det stikkes år om annet en del torv i denne myr av eierne både til eget bruk og til salg.

Dette er det vesentlige av brenntorvmyrer i Stadsbygd. Det er ikke mer enn hva som trengs for bygdas egen befolkning, og en kan ikke gjøre regning med salg til andre steder.

Lensvik.

I Lensvik herred, på vestsiden av Trondheimsfjorden, er det atskillig brenntorv. I alt er det undersøkt 10 myrer, skissen viser beliggenheten innen herredet. I tabell 1 er sammenstilt oppgaver over areal, myrenes dybde, m³ råtorv etc. og i tabell 2 analyser av de fleste av myrene. Til tabellene skal bemerkes følgende:

Den største brenntorvmyr i Lensvik er Flånna. Den ligger ved vei ca. 3 km fra Størdalsbugen. Analysen viser at myra har brenntorv av god kvalitet, tung, med god sammenholdningsgrad og rimelig askeinnhold og brennverdi. En del av myra er av dårligere kvalitet og kan til dels brukes som torvstrø.

Åremsmyra, som ligger ca. 4 km fra Størdalsbugen og 1½ km fra vei, har for det meste god brenntorv. Skarmyra ligger 2½ km fra Størdalsbugen og 1½ km fra vei. Kvaliteten er som analysen viser av mindre god kvalitet, askerik og med dårlig sammenholdningsgrad. I Landrømyra er det utigjennom årene stukket meget torv, minst halvparten av myra er avtorvet. Den ligger ved vei ca.

Tabell 2. Analyser av brenntorvmyrer i Lensvik.

Nr.	Navn	Volnm- vekt g/dm ³	Sam- men- hold- nings- grad	Aske i vann- fri torv %	Brennverdi	
					I vann- fri torv kal.	I torv m/ 25 % vann kal.
1	Flånna	916	1 ÷	5,4	5096	3662
2	Åremsmyra	984	1	4,6	5152	3704
3	Skarmyra	864	2	9,0	5292	3809
5	Asmyra	418	2 ÷	3,1	5432	3698
6	Stertamyra	888	1	3,7	5346	3637
7	Ølstørmyra, øverst	267	2	2,3	4872	3404
	—»— nederst	877	1	5,4	5180	3735
9	Orrleikmyra	1113	1	4,1	5208	3746

3 km fra Lensvik. Kvaliteten øverst er noenlunde bra, så kommer det et lag på ca. $\frac{1}{2}$ m som er av dårligere kvalitet. Dypere nede er torva godt brukbar. Åsmyra ligger ved siden av Landrømyra. Den vestlige del av myra inneholder noe brenntorv. Den er imidlertid lett og med meget dårlig sammenholdningsgrad. Den største del av myra skulle være brukbar til dyrking. Stertamyra ligger ved vei ca. $2\frac{1}{2}$ km fra Lensvik. Den største del av myra har god brenntorv med meget god sammenholdningsgrad. Ølstørmyra ligger ved vei $2\frac{1}{2}$ km fra Lensvik. Her har det utigjennom årene vært tatt atskillig brenntorv. Den øverste del av myra er imidlertid av dårlig kvalitet, noe moseholdig og lett med dårlig sammenholdningsgrad. Dypere nede er kvaliteten god. Stormyra ligger ved vei ca. 3 km fra Lensvik. Torvkvaliteten er gjennomgående god, men det er en del røtter i myra. Orrleikmyra ligger også ved vei ca. $6\frac{1}{2}$ km fra Lensvik. Torvkvaliteten er som det ses av analysen meget god. Stormyra v/ Øyangen ligger ved Øyangen ca. 8 km fra Lensvik og ca. $1\frac{1}{2}$ km fra vei. Den vestlige del av myra inneholder brukbar brenntorv.

Lensvik herred er i det hele godt forsynt med brenntorv. Utigjennom årene er det da også stukket atskillig torv av bygdas befolkning, og flere av myrene er delt opp i parseller mellom de forskjellige eiere. Det må kunne antas at brenntorvproduksjonen kan økes i Lensvik, og da først og fremst ved at de som stikker torv øker produksjonen, slik at det på den måte kan bli en del til salg.

Ny litteratur.

1. Årbok for beitebruk i Norge.

1940—41.

Selskapet for Norges Vel har nylig sendt ut sin 15. årbok i beitebruk. Årboken er denne gang særlig innholdsrik (336 sider) med artikler av konsulent Bjarne Sakshaug, konsulent Haakon Sløgedal og assistent Helge Uverud. Sistnevnte har også et referatavsnitt.

Alle som er interessert i kulturbeitesaken bør skaffe seg denne verdifulle boken. Er en medlem av Selskapet for Norges Vel, fås årboken gratis tilsendt, hvis en ber om det, mens andre bare har å sende inn 25 øre til dekning av portoutgiftene.

2. Veiledning i skoggrøftning.

En ny og omarbeidet utgave av «Veiledning i skoggrøftning» av konsulent P. Thurmann-Moe er nettopp utkommet. Det er et interessant skrift som både fagfolk og andre interesserte vil ha utbytte av å studere. Som et særlig pluss ved boken kan nevnes at den inne-

holder flere meget gode illustrasjoner av en rekke merkeplanter på våtlendt jord.

Boken er trykt etter foranstaltning av Landbruksdepartementet, forhandles av Grøndahl & Søn og kan kjøpes hos bokhandlerne for kr. 0.56 pr. eksemplar.

Myrselskapets funksjonærer.

Landbrukskandidat Sigurd Hobæk, som siden 1. august i fjor har vært ansatt som assistent ved myrundersøkelsene, er blitt ansatt som lærer ved Tomb jordbruksskole i Råde, og han slutter i myrselskapet pr. 1. oktober i år. Herr Hobæk har vært en meget interessert og ivrig medarbeider, og myrselskapet vil takke ham for all flid og dyktighet som han har lagt ned i sitt arbeide.

Som Hobæks ettermann har styret ansatt landbrukskandidat D. Lømsland fra Tveit i Vest-Agder. Landbrukskandidat Lømsland har tidligere i ca. 2½ år vært midlertidig knyttet til myrselskapet, bl. a. arbeidet han et par somre med myr- og teleundersøkelser i Sør-Varanger og en sommer ved torvbriketteringsforsøkene på Jøa.

Myrselskapets tidsskrift.

På grunn av papir- og transportsituasjonen har Pressedirektoratet bestemt at papirforbruket skal nedskjæres med 50 %. For vårt tidsskrift er denne bestemmelse gjort gjeldende fra 1. juli i år. Dette gjør at «Meddelelser fra Det norske myrselskap» må betydelig innskrenkes. Det vil derfor framover vesentlig bli tatt inn korte artikler fra selskapets eget arbeide og meddelelser til medlemmene.

Medlemskontingenten for 1942.

Ifølge myrselskapets statutter, prg. 4, skal årspenger som ikke er innbetalt til selskapets kasserer innen 1. oktober, innkasseres ved postoppkrav med tillegg av omkostningene. Det sendes nå ut postoppkravsblanketter til alle som skylder kontingent, og vi tør be om at disse blir innløst så snart som mulig.

Utmeldelse av selskapet skal skje skriftlig og gjelder fra årets utgang.

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 6

Desember 1942

40. årgang

Redigert av dr. agr. Aasuly Løddesøl.

MYRENE I ROMEDAL HERRED.

Av sekretær J. Heggelund Smith.

MYRINVENTERINGENE i Romedal herred er utført sommeren 1941 av Det norske myrselskap med bidrag av Landbruksdepartementet. Markarbeidet er for den overveiende del utført av forfatteren, en kortere tid assistert av landbrukskandidat Sigurd Hobæk. For øvrig har dr. Løddesøl, som leder av myrinventeringen, deltatt i flere befaringer.

På grunn av innskrenkninger i papirforbruket vil det bare bli trykt en ganske kort melding om de viktigste data som knytter seg til dette arbeide. I denne forbindelse kan nevnes at Romedal almenning som rekvirent har fått seg tilstilt de viktigste resultater av undersøkelsene for de myrer som ligger innen almenningens område, og mulige interesserte vil kunne få nærmere opplysninger om de enkelte myrer ved henvendelse til Det norske myrselskap.

Kartgrunnet ved undersøkelsene har vært oversiktskarter i målestokk 1:25 000 over Romedal og Egeberg almenninger. I Romedal bygd er for Starelvmyrenes vedkommende benyttet et tidligere opptatt kart i målestokk 1:10 000, mens det for de øvrige myrer er brukt N. G. O.'s kartkopier i målestokk 1:50 000. Myrreale refererer seg til de nevnte karter, i sistnevnte område er arealet bestemt ved skritting. På grunnlag av de foreliggende karter er det utarbeidet oversiktskarter over myrene i Romedal og Egeberg almenninger i mst. 1:25 000. Tilsvarende kart er utarbeidet over myrene i Starelvområdet i mst. 1:10 000. De øvrige myrer i Romedal bygd er lagt inn på et oversiktskart i mst. 1:50 000 som publiseres her i mst. 1:250 000.

Alle myrer er nummerert og oppført i tabell med angivelse av samlet areal, areal av de enkelte myrtyper, myrdybde m. v. For øvrig er arbeidet utført som ved tidligere myrinventeringer (ref. Medd. fra D. N. M. side 71—90, 1941).

Det er utskilt følgende 6 typer av myr innen det undersøkte område: Lyngrik mosemyr, grasrik mosemyr, grasmyr, krattmyr.

furuskogmyr og gran- og bjørkeskogmyr. Som tidligere er myrene klassifisert etter Holmsens system (N. G. U. nr. 99, 1923).

I tabell 1 er gitt en oversikt over samlet myrareal og hvorledes arealet fordeler seg på de forskjellige myrtyper i de enkelte deler av herredet. Som det ses, utgjør hele myrarealet ifølge våre undersøkelser 44,450 dekar. Herav ligger 18,920 dekar i Romedal almenning og 19,530 dekar i Egeberg almenning. Myrarealet i Romedal bygd, i alt 6000 dekar, fordeler seg med 3290 dekar på Starelvmyrene (hvorav dyrket 1718 dekar) og 2710 dekar på de øvrige myrer.

Hva arealet av de enkelte myrtyper angår, merker en seg at grasrik mosemyr er mest utbredt i almenningene, særlig i Egeberg almenning, hvor denne myrtype utgjør 77,7 % av samlet myrareal. I Romedal almenning inntar dessuten skogmyrene en betydelig del av myrarealet, mens gras- og krattmyrene er lite utbredt i begge almenninger. Arealet av ikke undersøkte småmyrer i almenningene er fordelt på de enkelte myrtyper i samme forhold som for de undersøkte myrer. I Romedal bygd viser det seg at furuskogmyrene opptar det største areal. Videre har gran- og bjørkeskogmyrene og grasmyrene en ganske stor utbredelse. Derimot finnes det lite mosemyrer i denne del av herredet. Det kan være grunn til å nevne at grasmyrene i alle deler av herredet overveiende er starrmyrer.

Av myrer som fortrinnsvis egner seg for dyrking er i alt utskilt 15,490 dekar. Arealets fordeling på de enkelte deler av herredet samt antall felter er meddelt nedenfor:

	Romedal almenning	Egeberg almenning	Romedal bygd	Romedal herred
Dyrkingsmyrer, dekar	5,830	6,340	3,320 ¹⁾	15,490
Dyrkingsfelter, antall	211	79	37	327
I % av myrarealet	30,8	32,4	77,5	36,2

Som dyrkingsmyrer er først og fremst regnet gras- og krattmyrene og de bedre typer av grasrik mosemyr. Dessuten inngår ikke lite skogmyr i dette areal, særlig i Romedal bygd.

Ikke få myrer som her er tatt med som dyrkingsmyrer er tidligere grøftet med tanke på å få skogen ut på myrene. En del, vesentlig grunne småmyrer som i og for seg er brukbare til dyrking, men som praktisk talt er gjengrodd med skog, er ikke tatt med i arealet.

I almenningene er de fleste dyrkingsmyrer små og ligger temmelig spredt, til dels omgitt av store myrstrekninger som er lite skikket for oppdyrking. Beliggenheten i forhold til veg vanskeliggjør utnyttelsen av flere myrer. På den annen side finnes det i begge almenninger større sammenhengende felter eller felter som ligger så nær hverandre at de kan utnyttes samlet.

¹⁾ Dyrka myr ved Starelvå ikke medregnet.

Av dyrkingsmyrer i Romedal bygd må først og fremst nevnes de store Starelvmyrene, som overveiende er av god kvalitet, til dels slamblandet og med høgt askeinnhold. Av disse myrer er som tidligere nevnt dyrket ca. 1700 dekar, vesentlig siden Starelva ble senket i årene 1929—1936. En del av myrarealet er utparsellert til bureisningsbruk og som tilskuddsjord til eldre småbruk.

Også flere av de øvrige myrer i Romedal bygd er godt skikket til dyrking, og mange har heldig beliggenhet i forhold til veg.

Under befaringen ble det tatt ut i alt 55 prøver fra dyrkingsmyrene til analyse. Av plasshensyn vil bare middeltallene for de enkelte myrtyper bli tatt med her:

Myrtype	Antall prøver	Volumvekt (gram tørrstoff pr. l)	Aske %	N %	CaO %	Pr. dekar til 20 cm dyp	
						N kg	CaO kg
Grasmyr	10	152	15,9	2,421	0,746	712	198
Grasrik mosemyr	25	123	5,6	2,089	0,328	520	80
Lyngrik mosemyr	3	133	1,8	1,297	0,470	342	128
Bjørkeskogmyr	12	178	16,9	2,154	0,572	707	204
Furuskogmyr	2	134	5,2	2,155	1,125	574	294
Krattmyr	3	147	8,3	2,360	1,667	695	472

En vil ikke unnlate å gjøre merksam på at det av enkelte myrtyper er uttatt få prøver, og de oppførte middeltall gir derfor ikke sikre holdepunkter for en alminnelig bedømmelse av næringsinnholdet i disse myrtyper.

Det viser seg at grasrik mosemyr har den laveste volumvekt. Prøvene fra lyngrik mosemyr og furuskogmyr har noe høyre volumvekt, mens bjørkeskog-, gras- og krattmyrprøvene, som er best formolda, følgelig har den høyeste volumvekt. Prøvene fra lyngrik mosemyr viser meget lavt innhold av aske, og heller ikke grasrik mosemyr og furuskogmyr har høgt askeinnhold. Det forholdsvis høge askeinnhold i gras- og bjørkeskogmyrene skriver seg for en del fra prøver som er tatt fra myrer der er påvirket av flomvatn. Når unntas prøvene fra lyngrik mosemyr, ligger kvelstoffprosenten jevnt over forholdsvis høgt. Innholdet av kvelstoff utregnet i kg pr. dekar til 20 cm's dyp er avhengig av volumvekten, og følgelig ligger bjørkeskog-, gras- og krattmyrprøvene best an når det gjelder totalinnholdet. For disse myrtyper er kvelstoffinnholdet noenlunde bra. Kalkinnholdet er ujevnt. Særlig viser mosemyrene et lavt innhold av kalk, mens prøvene fra furuskogmyrene derimot har et påfallende høgt kalkinnhold. Dette høge middeltall skyldes at den ene av de to prøver skriver seg fra en furuskogmyr i Starelvområdet av mer enn alminnelig god kvalitet. Myra er forresten nå under oppdyrking. Krattmyrprøvene viser også høgt kalkinnhold, mens gras- og bjørkeskogmyrenes innhold av kalk kunne ønskes bedre. De fleste prøver var

Tabell 1.

Sammendrag av myrrealene

Myrtype	Romedal almenning				Egeberg almenning		
	Under- søkte myrer	Ikke under- søkte myrer ¹⁾	Sum		Under- søkte myrer	Ikke under- søkte myrer ¹⁾	Sum
	dekar	dekar	dekar	%	dekar	dekar	dekar
Lyngrik mosemyr	1,079	130	1,209	6,3	1,800	71	1,871
Grasrik mosemyr	7,578	772	8,350	44,4	14,678	501	15,179
Grasmyr	849	100	949	5,0	104	4	108
Krattmyr	236	25	261	1,3	132	5	137
Furuskogmyr	4,255	470	4,725	24,9	261	10	271
Gran- og bjørkeskogmyr	3,038	343	3,462	18,1	1,895	69	1,964
Dyrka myr og kanaler (gjelder bare Starelv- myrene)							
	17,080	1,840	18,920	100	18,870	660	19,530

sterkt sure med pH-verdi under 5,0. Bare 6 prøver kan betegnes som middels sure med pH-verdi fra 5,0 til 5,18.

Av brenntorvmyrer finnes det i alt vel 5500 dekar. Sammenstillingen nedenfor viser myrenes antall og fordeling innen herredet samt brenntorvmassene:

	Romedal almenning	Egeberg almenning	Romedal bygd	Romedal herred
Brenntorvfelter, antall	71	49	22	142
Areal brenntorvmyr, dekar	2,526	2,038	940	5,504
Kubikkmeter råtorv	5,207,300	3,933,800	2,164,700	11,305,800

Den samlede brenntorvmasse er beregnet til 11,305,800 m³ råtorv. Ved beregningen av kubikkmassen er det underste 20 cm torvlag ikke tatt med og heller ikke det øverste dårlig fortorvde lag. Dette torvlag varierer i alminnelighet mellom 0,3 og 0,5 m.

Alle brenntorvmyrer i de forskjellige deler av herredet er samlet i en tabellarisk oversikt med angivelse av samlet areal, tilnærmet areal brenntorvmyr samt kubikkmeter råtorv. Plassen tillater ikke å ta dette materiale med i denne oversikt.

Mange brenntorvmyrer er små, og enkelte inneholder mange stubber, så de vanskelig kan utnyttes ved maskintorvdrift. Til stikk-torvproduksjon kan de derimot komme på tale. På den annen side finnes flere store myrer som er vel skikket for maskintorvdrift, og

1) Under 20 dekar.

2) Dyrka myr ved Starelva ikke medregnet.

i Romedal herred.

%	Romedal bygd						Romedal herred	
	Starelvmyrene		Øvrige myrer		Sum		I alt	
	dekar	0/0 ²)	dekar	0/0	dekar	0/0 ²)	dekar	%
9,6	60	3,8	70	2,6	130	3,0	3,210	7,5
77,7	12	0,8	59	2,2	71	1,7	23,600	55,2
0,6	263	16,7	494	18,2	757	17,7	1,814	4,3
0,7	262	16,7	55	2,0	317	7,4	715	1,7
1,4	767	48,8	1,508	55,7	2,275	53,1	7,271	17,0
10,0	208	13,2	524	19,3	732	17,1	6,122	14,3
	1,718	—			1,718	—	1,718	—
100	3,290	100	2,710	100	6,000	100	44,450	100

alt i alt er det betydelige brenntorvmasser som kan utnyttes med rimelige omkostninger.

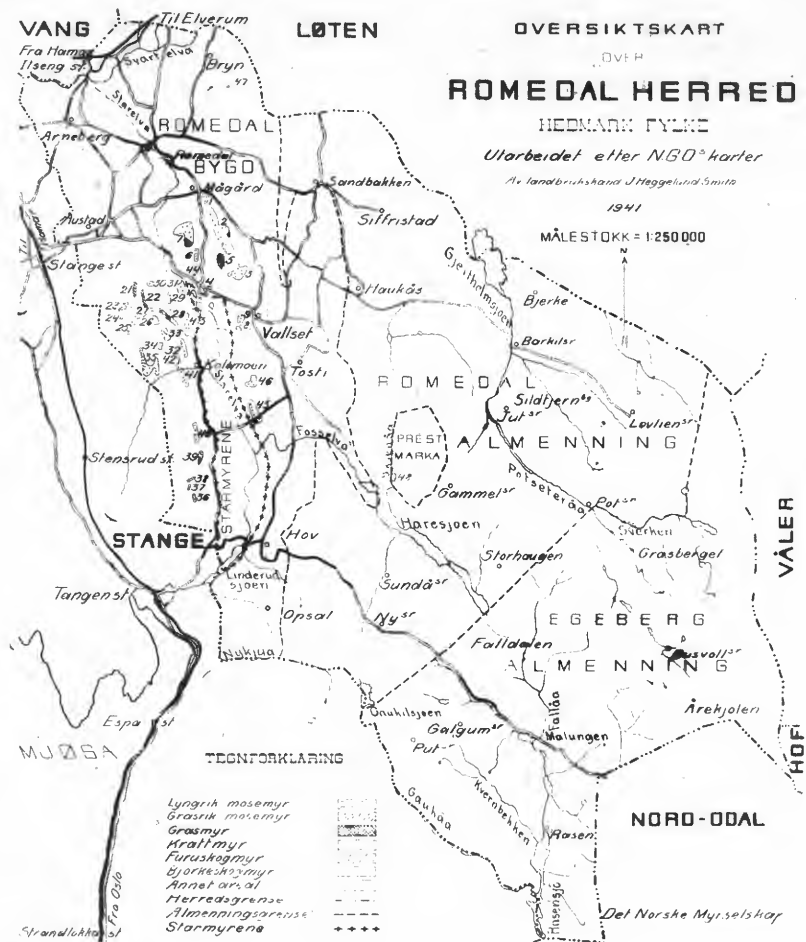
I Romedal herred er for tiden 4 brenntorvanlegg i drift, hvorav de 2 drives av Romedal almenning, 1 av Romedal almenning sammen med Romedal kommune og 1 av Stange almenning.

Nedenfor er meddelt middeltallene av analyser for i alt 35 brenntorvprøver:

Prøvene uttatt fra	Romedal almenning	Egeberg almenning	Romedal bygd	Romedal herred
Antall prøver	13	13	9	35
Volumvekt	465,8	498,8	595,6	511,2
Aske i vannfri torv, %	5,68	4,07	7,18	5,47
Brennverdi i kal. i vannfri torv	5,053	5,148	5,090	5,098
Brennverdi i kal. i torv torv med 25 % vann	3,461	3,486	3,453	3,468

Angående analyseresultatene er å merke at volumvekten gjennomgående kunne ønskes noe høyere. Askeinnholdet er jevnt over middels høgt for de fleste prøver fra almenningene. Derimot viser flere prøver fra Romedal bygd et forholdsvis høgt innhold av aske. Brennverdien er stort sett tilfredsstillende. Sammenholdsgraden er til dels mindre god eller dårlig, men flere prøver viser tilfredsstillende og delvis meget god sammenholdsgrad.

Det finnes også en del strøtorvmyrer innen herredet, men storparten av feltene er små og ligger temmelig spredt. I mange myrer

er dessuten strøtorvlaget av liten mektighet. Romedal almenning driver en torvstrøfabrikk på Sollimyra, men for øvrig er det for tiden ingen fabrikkmessig framstilling av torvstrø. En oversikt over antall felter, areal strøtorvmyr og samlet kubikkmeter råtorv er meddelt nedenfor:

	Romedal almenning	Egeberg almenning	Romedal bygd	Romedal herred
Strøtorvfelter, antall	43	27	5	75
Areal strøtorvmyr, dekar	1,109	639	51	1,799
Kubikkmeter råtorv	995,700	696,500	47,500	1,739,700

Også over strøtorvmyrene er utarbeidet en oversikt i tabellform: på tilsvarende måte som for brenntorvmyrene, som eventuelt vil kunne tilstilles interesserte.

Av strøtorv er tatt ut 17 prøver til analyse. Prøvenes vannoppsugningsevne, beregnet for torv med 20 % vann, varierer mellom 4,3 og 18,3 ganger torvas vekt. De fleste prøver viser lavere vannoppsugningsevne enn 10 og representerer således strøtorv av mindre god kvalitet.

Som det vil framgå av foranstående utgjør myrarealet i Romedal herred i alt 44,450 dekar. Herav ligger 38,450 dekar i Romedal og Egeberg almenninger, mens 6000 dekar ligger i Romedal bygd. Ingen myrer ligger høyere enn 600 m over havet, og den overveiende del ligger lavere enn 500 m over havet.

Når en unntar Starelvmyrene, hvorav vel 1700 dekar allerede er oppdyrket og hvor dyrkingsarbeidet fortsetter, er det vesentlig mindre myrområder som for tiden er under oppdyrking. I almenningene er en del myrer som ligger nærmest bygda dyrket i de senere år. Dette gjelder mindre områder som er utlagt til bureisingsbruk eller som er overlatt mindre bruk som tilskuddsjord.

I alt er utskilt 15,490 dekar myr som fortrinnsvis egner seg for dyrking. Av dette areal ligger 12,170 dekar i almenningene. En må imidlertid være merksam på at mange av disse myrer er små og ligger spredt så de av den grunn er vanskelige å nytte. Oppdyrking av flere større myrer er delvis et spørsmål om veg, men ettersom vegenettet i almenningene blir utbygget, vil stadig flere myrer kunne nyttes.

Både av hensyn til en rasjonell skogskjøtsel og utbyttet av husdyrproduksjonen vil antagelig spørsmålet om anlegg av kulturbeiter i almenningene melde seg med stadig større styrke. I denne forbindelse vil det sikkert bli aktuelt å kultivere større myrer til beite.

Spørsmålet om myrenes utnyttelse til skogproduksjon har ikke vært tatt med i denne undersøkelse, da dette er et spesielt skogbruksspørsmål. Som tidligere nevnt er mange myrer allerede grøftet med tanke på skogreising. Det er sannsynlig at dette arbeide vil bli fortsatt.

Hva brenntorv angår, er Romedal heldig stilt. Den samlede kubikmasse råtorv er beregnet til 11,305,800 m³. Mange myrer er imidlertid små og torv kvaliteten gjennomgående knapt middels god, men myrene danner allikevel en verdifull brenselreserve. Vegspørsmålet er dog i mange tilfelle en hindring for utnyttelsen av flere brenntorvmyrer.

Når det gjelder strøtorv er herredet ikke fullt så gunstig stilt. Samlet kubikmasse råtorv er beregnet til 1,739,700 m³, hvorav den alt overveiende del ligger i almenningene. Storparten av strøtorvmyrene er små og egner seg av den grunn ikke til fabrikkmessig framstilling av torvstrø. En flerhet av myrene vil derimot med fordel kunne nyttes av torvstrølag, selv om beliggenheten i forhold til veg i mange tilfelle er mindre gunstig.

DYRKINGSFORSØK PÅ KLONESSETRA I VÅGÅ HERRED, OPLAND FYLKE.

Av landbruksskolebestyrer K. K. Sortdal.

DET dyrkede areal ligger i sørvendt helling fra 900—940 m over havet. Det laveste terreng består av grasmyr med passe helling for grøfting, men myra går litt etter litt over i bratt lende med til dels meget sterk stigning. Myrdybden varierer fra ca. 1,5 m til plogdybde, hvor stigningen begynner for alvor. Den opplendte jord i bakkene består av en morene-jordtype som er litt vanskelig å beskrive. Den er lite steinfull og lett å dyrke, har meget finmateriale, men er lite humusholdig. Fargen kan til dels være svakt rødbrun, til dels grå. I siste tilfelle er som regel en stor del av mineralinnholdet oppsmuldret fyllit, hvori serisitinnholdet er tydelig framtreddende. I en slik solvendt bratt beliggenhet lider denne jord lett av tørke, men den er ikke grunn, og på flatere leie vilde den ikke være særlig utsatt for tørke. Før skolen begynte var litt av den øverste del av myra og det meste av den opplendte jord brukt som lite ytedyktig naturlig eng. Overflaten var ujevn, og en del stein og tuer stakk fram. Kort sagt, driften var som alminnelig fra gammelt.

Allerede straks etter overtagelsen (1921) begynte vi så smått å dyrke. Først måtte myra grøftes. Steinen ble brukt til grøftesetting. Avstanden var ca. 12—15 m, og dybden 1 m. Særlig måtte en her være omhyggelig med å skjære av vannsig under bakken. For tiden er ca. 38 dekar under plog, hvilket utgjør alt dyrkbart på det gamle seterkve.

I disse setertrakter er det rent for stort belegg av beitedyr, og da neppe fjellhamnen høst og vår kan skaffe tilfredsstillende beite til melkedyr etter tidens krav, begynte vi temmelig snart å dyrke en tiliggende kalveløkke (ca. 6 dekar) til kulturbeite. Dette areal var selvfølgelig for lite for så mange dyr, og allerede i 1924 fikk vi ad sedvanlig vei (søknad til fjellstyre og departement) lov til å legge inn 27 dekar av en delvis oversvømmet myr (fortsettelsen mot sør av myra på seterkveet).

Jeg kan ikke her i detalj komme inn på grøfting og dyrking av dette mildest talt ubekvemme materiale. Flomvannet måtte skaffes bort med åpne grøfter, og mellom disse brukes lukkede grøfter på sedvanlig vis. På den ene side av hovedgrøfta kan vi endog her bruke en grøfteavstand på 34 m, men på den annen side må vi (trass i at dette er kulturbeite) gå ned til ca. 12 m.

På dette areal, som altså i sin helhet brukes som kulturbeite (vi har dog av og til måttet slå en del av arealet midt på sommeren), har vi no. foretatt systematiske forsøk med arbeidsmåter, gjødsling og frøsorter.

Resultatet er i korte trekk at den billigste dyrking (i forhold til

effekten) er å fjerne fjellris og småbusker, dels ved riving og delvis ved slått og derpå jevne tuene med flåhakke. Den naturlige grasvekst tas mest mulig vare på, og flekkene med åpen jord tilsås. Fullstendig flåhacking blir for dyrt, men en passe bruk av harv (for overflate-dyrking) kan være formålstjenlig. Kjemikalier for å bli kvitt ris og busker (natriumklorat f. eks.) duger ikke, men trollmjøl for å tyne mosen har gitt godt resultat.

Frøsåing foregår på den måten at flekkene bredesås, og frøet harves ned eller myldes med jernrive, risloe e. l. Den beste tid for frøsåing har vært litt tidlig om våren, men vi har sådd så sent som i august og fått brukbar grasmatte. Dyrene holdes ikke borte fra arealet under bearbeiding eller såing (når vi ikke har brukt natriumklorat).

Frøblanding har vært rikelig med timotei, dessuten eng-rapp og rødsvingel, til dels av egen avl, men de to siste år har vi delvis måttet kjøpe. Kvitkløver og endog rødkløver blandes i «etter behag». Den første kommer delvis selv, og rødkløveren kan også gå nokså bra både 2., 3. og 4. år. pH.-verdien er her påfallende høy, opptil 7,0 (i selve myra fra 6,8—7,0), men ofte noe lavere. Revehale har vi sluttet med.

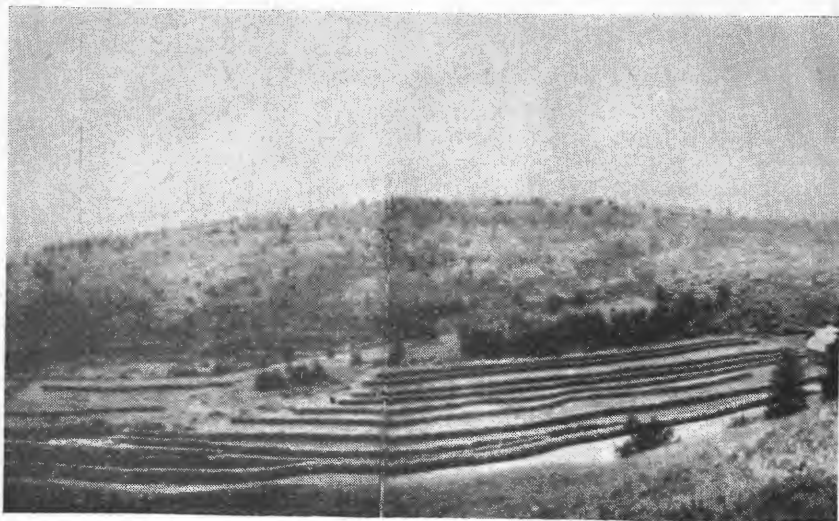
Angående driften på selve kveet så har målet her først og fremst vært å dyrke, pløye, grave, grøfte og få bort stein og ujevnheter så vi kan bruke maskiner. Dette er no oppnådd for så vidt, idet det som nevnt er ca. 38 dekar under plog.

Vi har oppe til åpen åker i 2 år. Første år på ompløyd voll tas grønnfôr, gjødsling husdyrgjødsel. Annet år harver vi og sår igjen med grasfrø i grønnfôr som oversæd, vi bruker da kunstgjødsel. Da vi vanskelig rekker over mer enn 4—5 dekar pr. år med naturlig gjødsel, kan vi ikke gå over på kortere tid enn ca. 8 år.

Grasfrøblanding er nærmest normalblanding, men med meget timotei. Blanding 1 kg rødkløver (alsike går ikke) + 3—3,5 kg timotei. Vi blander også inn etter som vi har litt engrapp og rødsvingel, engsvingel og hvein. Helst vil vi bruke hjemmeavlet frø og 4—5 kg blanding pr. dekar. Som grønnfôr bruker vi som regel mest Nidar-havre, idet den er lettest å dyrke frø av nede i bygda. Tors-havre gir ellers best avling. Tabell 1 viser resultatet av forsøk med forskjellige grønnfôrblandinger.

Enga overgjødsles hvert år med kunstgjødsel. Før brukte vi 15—18 kg salpeter + 20 kg superfosfat + 10 kg kali. No brukes «fullgjødsel» nr. 2, ca. 30 kg pr. dekar. Resultatet av forsøk med forskjellige kunstgjødselmengder til eng er meddelt i tabell 2.

Det har jo sin store ulempe å måtte ha våronn på to steder. Vi har også forsøkt med «permanent kunsteng» eller langvarig kunsteng. Vi har da harvet overflaten med 3—4 års mellomrom, sådd i ny grasfrøblanding samt slødd over med naturlig gjødsel for å fremme spiring og tett grasbunn. Denne metode som vi har brukt også på tett og tung jord her nede i bygda, går nok, men den er sterkt av-

Hesjer på setra.

hengig av nedbøren. På setra, hvor vi enda dessverre ikke har fått anledning til å vatne, er denne måte noe usikker om enn meget arbeidssparende. Forresten er det enda mange uløste problemer omkring dyrkingen i 2.-etasje-fjellet. Overflatekultur f. eks. vil her ha store muligheter, men nærmere omtale av denne vil føre for vidt ved denne anledning, så meget mer som vi her ikke på langt nær har avsluttet forsøks- og iakttagelsesfeltene.

Jeg nevner bare som en ting vi no kan ane, men som vil komme med tvingende nødvendighet. De nærmeste setertrakter er allerede no så sterkt belagt med beitedyr at hamnen er slutt ca. midten til slutten av august. Her må kulturbeitet komme som et helt selvfølgelig ledd. Vi har alt, som nevnt, gjort begynnelse med ca. 20—25 dekar i kultur no. For kalver og ungdyr vil en jo ha bruk for slikt beite hele sommeren. Her er mange ting som må ordnes, da disse strekninger som bekjent ligger i almenning med fellesbeite. I et kultursamfunn må man vel dog tro at slikt kan ordnes med tiden.

Jeg kan også nevne at vi de siste år har dyrket turnips på den opplendte jord. Som regel har vi opptil 1 dekar og bruker dette som «lokkemat» for å få dyrene til å komme hjem i god tid om kvelden om høsten. Som bekjent er det noe av det verste en budeie blir utsatt for at kua legger seg borte om natten. Ved å gi litt turnips og grønnfôr om kvelden slipper man dette. Kua kommer heller i tidligste laget.

Turnipsen, særlig Østersundom, gir bra avling her i 930 m o. h., og så finnes det ikke insektplager her oppe. Turnipsen blir så glatt

Tabell 1.

Forsøk med grønnfôrblandinger på Klonesætra.

Gjennomsnitt 1926—27—28 og 1931, kg avling pr. dekar.

	Maskinbygg I.	Thorshavre II.	Vårrug III.	$\frac{1}{4}$ Føretter $\frac{3}{4}$ Maskinbygg IV	$\frac{1}{3}$ Vårrug $\frac{1}{3}$ Maskinbygg $\frac{1}{3}$ Thorshavre V.
Rått grønnfôr	2040	2650	2190	2102	2420
Tørt —	779	862	874	750	889
Høy pst. (gj.sn.)	38,0	30,9	40,4	35,4	36,2
	1926	1927	1928	1931	
Feltet sådd	$\frac{1}{6}$	$\frac{14}{6}$	31 5	$\frac{10}{6}$	
— høstet	$\frac{30}{8}$	$\frac{26}{8}$	19/9	$\frac{1}{9}$	
Vekstdøgn	90	73	111	83	

Gjennomsnitt 1932—37, kg avling pr. dekar.

Rått grønnfôr	2266	3111	2938	2186	2510
Tørt —	699	666	705	628	733
Høy pst. (gj.sn.)	31,0	21,9	24,5	29,0	29,5

	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Feltet sådd	$\frac{28}{5}$	$\frac{20}{5}$	$\frac{30}{5}$	$\frac{31}{5}$	$\frac{29}{5}$	$\frac{29}{5}$
— høstet	$\frac{10}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{5}{9}$	$\frac{21}{8}$	$\frac{20}{8}$	$\frac{13}{8}$
Vekstdøgn	74	73	98	82	83	76

og fin og delikat, så det er rent en lyst, og 5—6000 kg pr. dekar kan en godt nå.

Det som enda mangler på Klonesætra er vatningsanlegg, men da dette byr på en del tekniske vanskeligheter, samtidig som det jo blir nokså stort anleggsbudsjett, har vi ikke fått gjennomført denne plan som jeg for øvrig har utarbeidet i detalj. Nedbøren er nok litt rikeligere enn i bygda, antagelig ca. 400 mm om året, men det blir i de fleste år en tørkebolk som nedsetter avlingen betraktelig, og som kan ødelegge de beste forhåpninger om toppavling slik som i 1930 (delvis også 1931) og 1933—34 likeså. En av de store ulemper ved forsommertørken er at grasfrøet spirer dårlig.

Vi har også hatt forsøk med grasfrøblandinger på kunsteng,

Tabell 2.

Forsøk med kunstgjødsel til eng på Klonessætra.

Gjødning pr. dekar	Kg høy pr. dekar						
	1933	1934	1935	1936	1937 ikke gjødset	Gj.snitt 1933—36	Merav- ling ved gjødning
I. Ugjødset	406	270	403	408	317	372	—
II. 17 kg kalksalpeter	507	405	539	510	311	488	116
III. 17 kg kalksalpeter 10 „ kaligj. (40 0/0)	529	519	648	669	337	591	219
IV. 25 kg kalksalpeter 15 „ kaligj. (40 0/0) 30 „ super	559	610	797	825	326	698	326
V. 17 kg kalksalpeter 10 „ kaligj. (40 0/0) 20 „ super	515	511	742	621	325	597	225
VI. 18,5 kg nitrophoska 3,5 „ super	566	549	667	614	320	599	227
Kunstgjødningen utstrødd	4/5	20/5	17/5	13/5	Kali + super		
Feltet høstet	17/7	7/8	4/6	7/6	Salpeter		
			1/8	29/7	26/7		

men de viser bare i korte trekk at så lenge vi ikke får frø av egen avl av engrapp, engsvingel og rødsvingel, vil den tilpasning av normalblandingen som ovenfor nevnt passe best på relativt kortvarig eng.

Det kunne ellers være mangt og meget å skrive om utnyttningen av 2. etasje, som jeg har pleid å kalle setertraktene, men dette får vel være nok for denne gang. For Nord-Gudbrandsdal må disse vidder utgjøre «Kanada», og mulighetene ligger og venter, bare de blir riktig utnyttet.

Myrselskapets funksjonærer.

I styre- og representantskapsmøte i Det norske myrselskap 22. oktober i år ble dr. agr. Aasulv Løddesøls stilling i myrselskapet endret til direktørstilling. Dr. Løddesøl har vært ansatt i myrselskapet som sekretær og konsulent siden 1. juni 1933.

BRENNTORVPRODUKSJONEN I 1942.

ÅRETS brenntorvstatistikk er nettopp avsluttet. Resultatet er på tross av dårlig vær og vanskelige arbeidsforhold blitt noenlunde tilfredsstillende. Dessverre er en del torv ikke blitt så tørr som ønskelig kunne være og vil neppe kunne markedsføres før våren 1943. Erfaringene fra de to siste år viser imidlertid at torv som er krakket eller helst stakket, klarer seg forbausende godt vinteren over, når bare vanninnholdet i torven ved frysingen ikke er altfor høgt. Men selvsagt går en del brensel tapt på denne måten, og produksjonen blir atskillig fordyret.

Tabell 1.

Fylkesvise oppgaver over brenntorvproduksjonen.

Fylke	Beregnet ordinær brenntorvproduksjon i m ³		Samlet brenntorvproduksjon 1942 m ³	+ eller - i forhold til normalproduksjon m ³	Maskintorvproduksjon 1942 m ³
	I alt	Herav maskintorv			
1	2	3	4	5	6
Østfold	—	—	31,750	+ 31,750	23,520
Akershus	—	—	4,600	+ 4,600	4,050
Hedmark	18,000	18,000	47,900	+ 29,900	43,465
Opland	1,500	1,200	41,720	+ 40,220	40,900
Buskerud	500	400	8,500	+ 8,000	7,400
Vestfold	—	—	2,600	+ 2,600	900
Telemark	—	—	450	+ 450	—
Aust-Agder	—	—	875	+ 875	500
Vest-Agder	2,000	—	1,000	- 1,000	—
Rogaland	150,000	1,000	412,500	+ 262,500	37,220
Hordaland	130,000	—	158,600	+ 28,600	800
Sogn og Fjordane	50,000	—	47,500	- 2,500	—
Møre og Romsdal	165,000	—	191,500	+ 26,500	10,000
Sør-Trøndelag	245,000	—	245,000	—	300
Nord-Trøndelag	55,000	—	65,000	+ 10,000	—
Nordland	380,000	—	465,500	+ 85,500	—
Troms	167,000	—	183,700	+ 16,700	—
Finnmark	97,700	—	119,930 ¹⁾	+ 22,230	—
I alt	1,461,700	20,600	2,028,625	566,925	169,055

I tabell 1 er gitt en fylkesvis oppgave over årets brenntorvproduksjon. Produksjonsoppgavene for alle fylker til og med Aust-

1) For Finnmark mangler noen få oppgaver, men tillegget blir ikke stort.

Tabell 2.

Fylkesvise oppgaver over maskintorvproduksjonen m. v. i 1942.

Statistikken omfatter så vidt vites alle landets maskintorvanlegg og dessuten en del nye større stikktorvanlegg.

Fylke	Produksjonens størrelse i m ³			Av torven er disponert m ³						I alt disponert pr. 1/11 1942
	Maskintorv	Stikk-torv	I alt	Til industrien			Til husbruk			
				Maskintorv	Stikk-torv	I alt til industrien	Maskintorv	Stikk-torv	I alt til husbruk	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Østfold	23,520	8,230	31,750	21,740	8,200	29,940	1,780	—	1,780	31,720
Akershus	4,050	550	4,600	70	—	70	3,080	1,250	4,330	4,400
Hedmark	43,465	4,435	47,900	3,875	1,250	5,125	38,990	2,955	41,945	47,070
Opland	40,900	820	41,720	29,650	—	29,650	9,250	820	10,070	39,720
Buskerud	7,400	1,100	8,500	7,400	150	7,550	—	950	950	8,500
Vestfold	900	1,700	2,600	—	200	200	900	1,500	2,400	2,600
Telemark	—	430	430	—	400	400	—	50	50	450
Aust-Agder	500	375	875	300	300	600	200	75	275	875
Rogaland	37,220	13,485	50,705	11,840	1,200	13,040	24,190	12,035	36,225	49,265
Hordaland	800	1,750	2,550	—	—	—	800	1,750	2,550	2,550
Møre og Romsdal ..	10,000	5,120	15,120	1,000	200	1,200	9,000	4,570	13,570	14,770
Sør-Trøndelag	300	520	820	300	350	650	—	170	170	820
Nord-Trøndelag ..	—	9,325	9,325	—	—	—	—	9,325	9,325	9,325
I alt	169,055	47,840	216,895	76,175	12,250	88,425	88,190	35,450	123,640	212,065

Fylke	Antall maskiner i bruk													Antall bedrifter				
	Torvmaskiner						Driftsmaskiner							Maskintorv- anlegg	Kombinerte anlegg	Silketorv- anlegg	I alt	
	Ham. jern	Svedala	Adals Bruk	Myren	Skretting og Vigre	Andre	I alt brenn- torvmaskiner	Loko- mobiler	Rørløse	Petroleum	Traktor	Bensin	Elek- trisk motor					I alt
	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Østfold	1	4	1	1	—	1	8	—	—	1	3	—	4	8	5	—	5	10
Akershus	2	—	3	—	—	—	5	—	—	1	—	—	4	5	5	—	2	7
Hedmark	1	5	20	—	—	3	29	10	4	—	1	—	14	29	20	2	9	31
Oppland	1	3	12	—	—	5	21	1	1	2	2	2	13	21	13	—	7	20
Buskerud	—	—	2	1	—	1	4	—	—	—	2	—	2	4	4	—	3	7
Vestfold	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	4	5
Telemark	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Aust-Agder	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	2	3
Rogaland	2	1	2	—	16	15	36	—	4	2	2	—	28	36	18	8	10	36
Hordaland	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	2
Møre og Romsdal ..	1	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	3	3	1	—	4	5
Sør-Trøndelag	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	3
Nord-Trøndelag ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
I alt	9	13	42	5	16	26	111	11	9	6	10	2	73	111	68	13	53	134

Agder, og videre for alle maskintorvanlegg i de andre fylker, grunner seg på innhentede oppgaver fra de enkelte anlegg. For de øvrige fylker er oppgavene innhentet gjennom fylkenes brenselnemnder, som på grunnlag av distriktsoppgaver har anslått årets produksjon i forhold til et normalårs produksjon. For Finnmark er oppgavene avgitt av Statens torvmestre.

Den samlede brenntorvproduksjon i 1942 utgjør 2,028,625 m³ ifølge de innkomne oppgaver (tabell 1, rubrikk 4). Sammenlignet med ordinær produksjon er dette en økning på 566,925 m³. Det er bare i Vest-Agder og Sogn og Fjordane fylker at torvproduksjonen har vært litt mindre enn i et normalår. Sammenligner vi torvproduksjonen i år med foregående år, er det for hele landet en økning på 78,090 m³ (jfr. Medd. fra D. N. M. side 213, 1941). For enkelte fylker (Akershus, Vest-Agder, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag) er det imidlertid litt tilbakegang, mens de andre fylker har klart å øke produksjonen mer eller mindre. Særlig må Rogaland framheves i denne forbindelse.

I tabell 1, rubrikk 6, er tatt med oppgaver over maskintorvproduksjonen (inklusive torvbriketter) i 1942. Den utgjør i alt 169,055 m³ eller 10,8 % av den samlede produksjon. Prosenttallet grunner seg på vekt etter de vanlige forholdstall, nemlig henholdsvis 3 m³ maskintorv eller 4 m³ stikkertorv til 1 tonn torv. Omregnes hele torvproduksjonen til tonn etter ovennevnte forholdstall, får vi at årets torvproduksjon utgjør ca. 520,000 tonn.

I tabell 2 er gitt detaljerte oppgaver over årets maskintorvproduksjon samt over stikkertorvproduksjonen ved en del fabrikker som produserer både maskintorv og stikkertorv. Noen nye større stikkertorvanlegg som produserer torv for salg er også tatt med. Denne statistikk omfatter i alt 134 bedrifter med en samlet produksjon av 216,895 m³ torv (rubrikk 4), hvorav altså 169,055 m³ er maskintorv. I fjor utgjorde maskintorvproduksjonen 126,990 m³.

Tabellen viser dessuten hvor meget av årets torvproduksjon som er disponert henholdsvis til industrien og til husbehovsbrensel. Det viser seg at hele 98 % av torven var solgt eller disponert da oppgavene ble avgitt omkring 1. november. Av torven har industrien sikret seg 41 %, mens 57 % er gått til husbruk.

Av samtlige bedrifter som er med i statistikken driver 81 med maskintorvframstilling, herav er 13 bedrifter såkalte kombinerte anlegg som framstiller stikkertorv ved siden av. Av rene stikkertorvanlegg er tatt med 53 bedrifter. En del bedrifter har hatt liten produksjon i år av forskjellige grunner. Oftest er det dårlige værforhold som angis som grunn, men også den langvarige telen i myrene og mangel på arbeidskraft har hemmet produksjonen nokså meget.

Ved de 81 maskintorvanlegg som har vært i drift i år har det vært plasert 111 torvmaskiner. Oppgave over typer av torvmaskiner finnes i tabell 2. I alt 73 torvmaskiner har vært drevet elektrisk,

11 maskiner er drevet med lokomobil, mens 27 maskiner har vært henvist til å bruke oljemotorer av en eller annen type.

Den gjennomsnittlige produksjon pr. bedrift har vært 1618 m³, og pr. torvmaskin har produksjonen vært 1523 m³. Den viktigste grunn til dette lave gjennomsnittstall er at flere nye anlegg kom i gang så sent at produksjonen i år nærmest må regnes som prøve-drift.

Det oppnådde resultat av årets brenntorvproduksjon må sies å være noenlunde tilfredsstillende, sett i lys av alle de vanskeligheter som produksjonen har hatt å kjempe med. Enkelte vil kanskje synes at det går smått framover. Til eventuelle innvendinger av den art vil vi bare bemerke det samme som vi har gjentatt og gjentatt helt siden vi i slutten av 1930-årene tok opp et intenst arbeide for økning av landets brenntorvproduksjon: En sterk utvidelse av brenntorvproduksjonen lar seg ikke improvisere. Det kreves et intenst, planmessig og målbevisst arbeide, hvis det skal lykkes å bygge ut denne industri på en sikker økonomisk basis.

Aa. L.

Lov om avståing av ved, torv og tømmer.

VED lov av 15. oktober er det gitt bestemmelser om avståing av ved, torv og tømmer.

Etter denne loven kan landbruksdepartementet eller den det bemyndiger, når det er nødvendig for å skaffe tilstrekkelig brensel, herunder også generatorbrensel — kreve avstått til det offentlige (stat eller kommune) tømmer, ferdig ved og torv, trær på rot og rett til avvirkning av torvmyr. I forbindelse med dette kan det kreves avstått bruksrett til veger, opplagsplasser og lignende som er nødvendig for driften. Når det gjelder framstilling av generatorbrensel kan avståing kreves til fordel for private personer og bedrifter som tilvirker slikt brensel.

Det kan ikke kreves avståing av det som eieren eller bruksberettigede trenger til dekning av eget brenselsbehov og annet husbruk og gårdsbehov, her medregnet også det som de måtte behøve til generatorbrensel.

Det bestemmes videre bl. a. at før det treffes avgjørelser om avståing skal eiere og mulige rettighetshavere ha høve til å uttale seg. Gjelder det avståelse av torvmyr, skal jordstyret også uttale seg, og gjelder avståingen trær på rot, skal også skogrådet ha uttalt seg. Staten innestår for betalingen når det kreves avståing til fordel for en kommune, privatpersoner eller en privat bedrift.

Nye medlemmer 1942.

Livsvarige:

- Johannson, Johan, disponent, Bygdø allé 79, Oslo (tidligere årsbetalende).
 Johanssen, Terje, gårdbruker, Jennestad, Vesterålen.
 Molid, Lars, småbruker, Toven st. pr. Mosjøen.
 Fihlske Sameie, driftsbestyreren, Brumunddal.
 Rabo, Gustaf, direktør, Drammen.
 Smith, J. Heggelund, sekretær, Oppegård (tidligere årsbetalende).

Årsbetalende:

1. Arbeidsdistrikt (av AT) v/ distriktssjef O. Graham, boks 704, Oslo.
 Askvoll jordstyre, Askvoll.
 Aukra Kraftlag, Aukra.
 Berg, Henry, poståpner, Bugøynes.
 Billit Brenntorvlag, Biri.
 Braatorp, Anders, gårdbruker, Prestebakke.
 Brenselsutvalget i Namsos, Namsos.
 Brox, K. L., kontorsjef, Nordstrand.
 Brydalseggen, Erling, Brydal pr. Tynset.
 Bull, Henrik Johan, gårdbruker, Sande pr. Tønsberg.
 Engelstad, W. B., sjefingeniør, A/S Hunton Bruk, Gjøvik.
 Falbach, Ingvar, verksmester, Storskogen, Tromsø.
 Flagestad, gårdbruker, Lesja.
 Friis, Finn og Halvor, Tollbugata 87, Drammen.
 Furuset, Olav, gårdbruker, Jømna st.
 Gaustad, Isak, kjøpmann, Titran.
 Glorvigen, Knut A., småbruker, Gjesåsen.
 Grønvold Papirfabrikk, postboks 21, Drammen.
 Gulsvik, A. Chr., fylkesrevisor, Dallerud gård pr. Lillehammer.
 Hapnes, Leif Monrad, inspektør, Stiftelsesgaten 7, Stavanger.
 Hansen, Claus, byggmester, Slingveien 6, Smestad.
 Haukvik, Halvor, gårdbruker, Hjuksebø.
 Haus, Knut, landbrukskandidat, Brennåsen, Kristiansand S.
 Heia, Chr. J., gårdeier, Kongsberg.
 Herland, Henrik, entreprenør, Fotlandsvåg pr. Bergen.
 Hobæk, Sigurd, landbrukslærer, Tomb landbruksskole, Råde.
 Hoff, Ole K., gårdbruker, Båsheim p.å., Sigdal.
 Hørstad, Harald, gårdbruker, Vardal pr. Gjøvik.
 Insylta, Magnus, sveitfører, 4. Arbeidsdistrikt, Chr. Michelsens gate 4, Bergen.
 Jacobsen, Erik A., gårdbruker, Holt gård, Idd pr. Halden.
 Jakobsen, Åsmund, småbruker, Faksdal.
 Jensen, Marius, gårdbruker, Kalland, Laudal pr. Mandal.
 Jevnaker almenning, Jevnaker.

Johansen, Walfrid, Bogstadveien 39, Oslo.
 Johnsrud, Harald, skogoppsynsmann, Skreia st.
 Jørgensen, Alf, disponent, Ersgård pr. Lillehammer.
 Kleppe, Einar, disponent, Stavanger.
 Kristiansund kommune, rådmannen, Kristiansund N.
 Lange, Amund, skogeier, Seterstøa st.
 Langmoen, Berger, brukseier, Brumunddal.
 Larsen, O. A., gårdbruker, Dallerud gård pr. Lillehammer.
 Ligaard, A. O., disponent, Chr. Michelsens gate 7, Bergen.
 Lilleeng, Kåre, konsulent, Troms landbrukskontor, Tromsø.
 Lunde, Sverre, gårdbruker, Mæhlum gård pr. Gjøvik.
 Lyftingsmo, Erling, landbrukskandidat, 1. Arbeidsdistrikt, Oslo.
 Løvenskiold, Marit, fru, Kirkenær st., Solør.
 Martinsen, J. Aa., hotelleier, Nøsen høyfjellshotell, Røn p.å., Valdres.
 Molle, Kristian, gårdbruker, Hauger, Knapstad st.
 Myrvoll, Halvor, bureisar, Bø i Telemark.
 Møre og Romsdal landbrukskontor, Molde.
 Nordland fylkesskogkontor, Mosjøen.
 Nordland landbrukskontor, Bodø.
 Norsk Jord, Roald Amundsens gate 1., Oslo.
 Norvoll, Alb., agronom, Andenes.
 Nævdal, J. H., lærer, Myking.
 Omsland, L. H., gårdbruker, Siljan.
 Oppegård, Hans, gårdbruker, Holt gård, Enebakk.
 Ottesen, Rudolf, brenselbestyrer, Stavanger.
 Paulsen, Bjørn, disponent, Eikebergveien 15, Høvik.
 Pindstrup Mosebrug, Savværk & Emballagefabrik, Pindstrup,
 Danmark.
 Prytz, Alb., ingeniør, Kirkeveien 49, Oslo.
 Ringen, Helmer, gårdbruker, Kolbu st.
 Sandbæk, Lars, gårdbruker, Løten st.
 Sendstad, Arne Valen, sakfører, Vormsund.
 Simensen, Mathias, gårdbruker, Vestre Gausdal.
 Strand, Kristian, agronom, Fenstad p.å.
 Sæter landbruksskole, Sæter pr. Kongsvinger.
 Sæther, Aksel, småbruker, Faksdal pr. Namsos.
 Sjøberg, Juul, herredskasserer, Trysil.
 Treholt, T., herredsagronom, Brandbu.
 Vikan, Paul, bureisingsmann, Nordvikja på Smøla.
 Weideberg, Simen, gårdbruker, Løten st.
 Wettergren, H. A., direktør, Raftnes gård, Herre p.å., Bamble.
 Ylistaro, Finland.
 Ytreberg, Sev., Bjørkaas, Tromsø.

Indirekte medlemmer:

Ved Landbruksdepartementets utskiftningskontor .. 49 medlemmer
 » Trøndelag Myrselskap 6 »

BRENNTORVDRIFTEN 1943.

BRENSELSSPØRSMÅLET blir mer og mer vanskelig å løse jo lenger krigen og krisen varer. Selv om vi i vårt land har tilstrekkelig både av skog og torvmyrer som vil kunne skaffe råprodukter, så er det derfor ikke sagt at selve brensløt lar seg skaffe til veie i tilstrekkelige mengder. Dette er mer og mer blitt et arbeids- og transportspørsmål, og det ser ut som løsningen av disse ting — kanskje ikke minst det siste — blir bestemmende for om vi kommer til å fryse eller ikke i tiden framover.

Når det gjelder brenntorvproduksjonen neste år så er denne, og spesielt en ytterligere økning av produksjonen, avhengig av flere viktige forutsetninger. Vi kan f. eks. nevne tilstrekkelig arbeidskraft, maskiner og materiell til nye anlegg og utvidelser, driftsoljer og transportmateriell m. v. For om mulig å legge til rette forholdene for størst mulig produksjon neste år har Myrselskapet tatt opp disse ting med Kontoret for innenlandsk brensel i Landbruksdepartementet. Det vil med det første bli innhentet oppgaver fra de enkelte bedrifter nettopp når det gjelder disse spørsmål.

Så har vi statsgaranti som sikrer avsetning av produksjonen i tilfelle det skulle bli produsert for meget torv. Faren for dette er ikke stor, men forslag om slik garanti er likevel sendt Brenselskontoret for en tid siden.

Videre er det prisene på torven. Denne sak er under forbedelse i Myrselskapet, men som bekjent ligger avgjørelsen i Prisdirektoratet. Det er imidlertid å håpe at prisene blir noe høyere neste år, så produsentene ikke risikerer tap på produksjonen. De siste års usikre værforhold m. v. har dessverre skremt mange torvprodusenter.

Faglig assistanse ytes som tidligere av Myrselskapet. Vær ute i god tid med rekvisisjoner om konsulenthjelp, så reisene kan planlegges mest mulig økonomisk og flest mulig — helst alle som ønsker det — bli hjulpet i god tid.

Billig lån til torvdrift ytes av Landbruksdepartementets Torvlånefond. Regler for slike lån fås tilsendt ved henvendelse til departementet eller myrselskapet.

Aa. L.

Ved årsskiftet.

Redaksjonen ønsker alle myrselskapets medlemmer og øvrige forbindelser et riktig

GODT NYTTAR.
